પ્રેમની પીસ્તોલ.

પ્રગટ કર. બુકસેલર ચતુરલાલ નારણદાસ મુ નડીઆદ.

પ્રેમની પીસ્તોલ

યાને

બાયડી કે શાયડી

લેખક—

શીવલાલ ત્રીભુવનદાસ મુ. વાંટાવદર

પ્રકાશક—

બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ

મુ. નડીઆદ

સંવત ૧૯૮૪ બીજી આવૃત્તિ

સન ૧૯૨૮ સર્વ હક્ક સ્વાધીન પ્રત ૨૦૦૦

ઉમરેઠ બ[illegible]ડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં રતનલાલ બાળકૃષ્ણ ત્રીવેદીએ છાપ્યું અને બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસે નડીઆદમાંથી પ્રગટ કર્યું.

કીંમત છ આના

તૈયાર છે   તુરત ખરીદ કરો   તૈયાર છે

મહાત્મા તુલસીદાસ

ભકિતરસથી ભરપુર, નીતિનાં સિદ્ધાંતોનો સાગર ઉત્તમ બોધ આપનાર, ચમત્કારી દૃષ્ટાંતો સહીત મહાત્માનો પૂર્વજન્મ, જોશીની ભયંકર ભુલ, પરોપકાર વૃત્તિ, સતીએ પતિને કરેલો ભકિતનો ઉપદેશ, પ્રેતની મુલાકાત, ખુની મહંત, સતીનું સ્વર્ગગમન, કેદખાનામાં ચમત્કાર, પત્થરના પોઠીઆએ ખાધેલા લાડુ, વીગેરે વીગેરે એક એકથી અપાર બોધક પ્રકરણોનો સમાવેશ કરેલો છે. કીંમત આઠ આના. ટાઈટલ ઉપર મહાત્માનો સુંદર ફોટો જોનારને ભકિત ઉપર અગાધ શ્રદ્ધાનું જ્ઞાન આપે છે.

મળવાનું ઠેકાણું—

બુકસેલર જદુલાલ નારણદાસ

મુ૦ નડીઆદ

॥ ॐ श्री तत्सत् ॥

प्रेमनी पीस्तोल

प्रकरण पहेलुं

सुंदरी के सापण

જગમાં મેં જોયું દુષ્કરમાં દુષ્કર નારીને વશ કરવી રે !
લાખ ટકાનાં લાડ લડાવો આપો ધનની કુંચી,
ફુલ શય્યામાં રાખો તોપણ કહેશે મુજને ખુંચી—જગમાં.
સુવર્ણ કયારે કસ્તુરીનું ખાતર દઈ પોષાય,
અમૃત પાશો તોય લસણુની ગંધ કદી ના જાય !—જગમાં.
હાથી પર અંકુશ કર્યો, કરી ઘોડા કાજ લગામ,
સ્ત્રી અંકુશ કરવા ટાણે, શું હરિ ગયો તો ગામ ?—જગમાં.

(" ભીષ્મપિતામહ " નાટકમાંથી)

કૃષ્ણ પક્ષ !....વળી મધ્યરાત્રિ !....પછી અંધકારનું તો પુછવું જ શું !....આખી સૃષ્ટિ ઉપર અંધકારનું આધિપત્ય પ્રસરી ગયું હતું. સર્વત્ર નિઃશબ્દતા કિંવા નિઃસ્તબ્ધતા વિસ્તરી રહી હતી. રૂદન કરી કરીને થાકી ગયેલા બાળકની પેઠે આકાશનાં આવાસમાં શાન્તિનાં અબીલ ઉછળી રહ્યાં હતાં. રજની રાણીની નયન કીકીમાંથી ભયંકરતાની ભસ્મ

ઉડી ઉડીને વિશ્વનાં વડલે પથરાઇ રહી હતી. સર્વત્ર સ્વામિ અને સુંદરી નિંદ્રા દેવીનાં લલિત અંકમાં લેટી રહ્યાં હતા. પવનરાજ આખો દીવસ ધુરકીને શાંતિનાં સદનમાં પોઢી ગયા હતા.

વાતાવરણનું વૃક્ષ શબ્દ શૂન્ય સ્થિર અડોલ ઉભું હતું. ચારે દીશાઓની દીવાલોનાં શ્વાસોશ્વાસ વિરામી ગયા હતા. ગગનને ઉમરે ટગમગતા દેવ દીપકવૃંદ તારલાઓ જગતની સપાટી ઉપરનાં અંધકારના ઓધને નષ્ટ કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યા હતા. અંધકાર અંધકારના અબ્ધિમાં અંધકારનાંજ તરંગે ઉછળી રહ્યા હતા. તમીરની અણુદીઠ હીંડોળા ખાટમાં સારૂંએ જગત હીંચકા ખાઇ રહ્યું હતું.

આ સમયે એક સુવિશાળ દિવાનખાનામાં એક દંપતી વચ્ચે નીચે પ્રમાણે વાર્તાલાપ થઇ રહ્યો હતો.

“ નાથ ! ” ઘણાંજ ગળ્યા અવાજે પત્ની બોલી ! “ તમારા માતા પિતા જે બોલે છે તે હવે મારાથી સહન થઇ શકતું નથી ! ”

“ મારા માતા પિતા એવું શું બોલે છે કે જે તારાથી સહન થઇ શકતું નથી ? ” પુરૂષ બોલ્યો.

“ એનું એજ !....“ પત્ની મોં મરડતાં બોલી ! ” બીજું શું બોલે ? દરરોજનાં મેણાં !.... ”

“ શાનાં મેંણાં ? ”

"કહે છે કે તારો ધણી નિર્માલ્ય છે. કમાવાની શકિત નથી. નાથ ! આ શબ્દો મારાથી શ્રવણ થઇ શકતા નથી. તમારા ઉપર નિર્માલ્યપણાંનો આરોપ મુકાય છે ને મને કેમેય થઇ જાય છે !"

"રમા !" પુરૂષ બોલ્યો ?" તેમાં ખેદિત શા માટે થાય છે ? શું હું નિર્માલ્ય છું ? મારામાં કમાવાની શકિત નથી ?...." પુરૂષનાં શરીરમાં પુરૂષાર્થની પ્રેરણાં ગર્જી ઉઠી. તેના કપાલ પ્રદેશમાં ગૌરવની છટા તરવરી રહી. નાડીની શાખાઓમાં શકિતનો ધોધ ગર્જ્યો ? જુસ્સા ભર્યા અવાજે તે વધુ બોલ્યો.

"બસ !....રમા ! વ્હાલી ! આવતી કાલેજ હું પરદેશ તરફ પ્રયાણ કરી જઇશ મારા માતાપિતા આવું મેણું તને દરરોજ આપતા હતા તો આટલા દિવસ તેં કેમ મને જણાવ્યું નહિ ! હું નિર્માલ્ય નથી કે બાપ કમાઇ ઉપરજ તાગડ ધિન્ના કરૂ ?"

"નાથ ! આટલા દિવસ તો એ કારણથી મેં મેણાની વાત જણાવી નહિ કે કદાચિત તમે કુપિત થાઓ ! પરંતુ જ્યારે આજે ઉપરા ઉપરી મેણાં ખમવાં પડયાં ત્યારે મેં તમને જણાવ્યું છે."

"ગાંડીરે ગાંડી !" પુરૂષે પત્નીનો હાથ દાબીને જણાવ્યું તારા જેવી સુંદરી ઉપર ગુસ્સે થવાની દુષ્ટતા કોઇ દિવસ મેં કરી છે ?....કે તને મારા કોપનો ડર રહેતો હતો ?..."

રમાએ પોતાનું અર્ધ શરીર પતિદેવનાં ખોળામાં નાખી દીધું. રમાનાં ગાલની લાલિમાએ પુરૂષની રસવૃત્તિને ઉછાળી !

આવેશના ઉછાળામાં રમાનાં ગાલ ઉપર પાંચ સાત ચુમ્બનો થયાં. રમાનાં વદન ઉપર અનેરૂં રસ તેજ પ્રકાશ્યું તેના ગાલ અને ઓષ્ટ આછું આછું હસી રહ્યા. તેની આંખોમાં મોહનાંજન ઉછળ્યું ને તેનાં અણદીઠ છાંટણાથી પુરૂષની આંખો અંજાઇ ગઇ.

પુરૂષની રસવૃત્તિ ઉછળી રમાએ પોતાના પતિને વધુને વધુ આકર્ષવા માટે ચેષ્ટાઓ કરવા માંડી રમાનાં પતિનું નામ લાલદાસ હતું. લાલદાસના ગાલ ઉપર રમાની સુકોમળ કરાંગુલીઓએ ધીમેથી તમાચો માર્યો લાલદાસે રમાનાં તમાચાનો જવાબ શું આપ્યો વારૂ ?

રમાનો કટીપ્રાન્ત ઉપરનો અર્ધ દેહ પતિનાં ખોળામાં મુકેલો હતો. એકાન્તમાં વસ્ત્રા છાદનની દરકાર સ્ત્રીપુરૂષને હોતી નથી. રમાનો ઉન્નત છાતી પ્રદેશ ખુલ્લો હતો ....જવાદો...........સ્પષ્ટ લખવા જતાં કદાચ અસભ્યતાનો આરોપ વ્હોરવો પડશે.

લાલદાસનાં દિવાનખાનાંની દિવાલો ઉપર રાજામહારાજાઓ અને ચુંબન મીમાંસાદી આલેખાયલી ચિતાકર્ષક છબીઓ સુવ્યવસ્થિત રીતે લટકાવવામાં આવેલી હતી. ભીંતો ઉપર ન્હાનાં પ્રકારની વેલડીઓ ચિતરવામાં આવેલી

હતી; ને એ વેલડીઓનાં પત્રે પત્રે પક્ષીઓ બેસાડવામાં આવેલાં હતાં. દિવાનખાનામાં એક ઉમદા ગલીચા ઉપર એક બાજુએ એક સુન્દર ને સુવિશાળ પલંગ ગોઠવવામાં આવ્યો હતો, પલંગની નજીકમાં એક કોચ, અને એ કોચ ઉપર એક ચાંદીનો થાળ પડેલો હતો. એ થાળમાં દુધીનો હલવો, મોહનથાળ, જલેબી, આટા, સુતરફેણી, ઘારી, જાંબુ, મેસુર........અરે ! મોંમાં પાણી આવ્યું ! ....વધારે નામ લખવાનું બંધ રાખીએ, થાળમાં ભીન્ન ભીન્ન પ્રકારનાં ખાદ્ય પદાર્થો ગોઠવેલા પડયા હતા. થાળની બાજુમાં પાણીથી ભરેલો એક ચાંદીનો લોટો અને પ્યાલી પડયાં હતાં. કોચની પાસે એક સોફા અને એ સોફાની ઉપર એક સારંગી પડેલી હતી. પલંગની સ્હામી બાજુએ એક કાચનો કબાટ ગોઠવેલો હતો એ કબાટમાં ઉત્તમ જરીઆન વસ્ત્રો ગોઠવેલાં હતાં. કબાટની પાસે એક આરામ ખુરશી પડેલી હતી, અને તેની પાસે રેશમની ગાદી અને તકીયો પડયા હતા ગાદીની ઉપર એક ઝુમ્મર ઝુલતું હતું ને તેમાં દીપક પ્રજ્વલી રહ્યા હતા, દીપકમાં ઉચ્ચ પ્રકારનું અત્તર સળગતું હોઇ આખા દીવાન ખાનામાં સુગન્ધીનો વિસ્તર થઇ રહ્યો હતો.

રમા અને લાલદાસ રસના રત્નાકરમાં ઝુલતાં હતાં. કયાં સુધી એ યુવાન દંપતીનાં દેહો રસવૃત્તિના પોષણ આપી રહ્યા, જ્યારે રમાનાં શરીરમાંથી અત્યંત પ્રસવેદ છુટયો ત્યારે રસદીપક બુઝાઇ ગયો !

અને રમા પલંગ ઉપરથી નીચે ઉતરી અને સોફા ઉપર પડી. લાલદાસ બોલ્યો.

"શું સારંગી વગાડવાની ઇચ્છા છે ?"

"તમારી ઈચ્છા હોય તો......."

"લે એકાદ ગાયન ગા !" લાલદાસે આજ્ઞા આપી

રમા સહેજ હસી અને પાસે પડેલી સારંગીને તેણે હાથમાં લીધી. ચંપાની કળીશી તેની કોમળ કરાંગુલીઓ સારંગીનાં તાર ઉપર ફરવા લાગી. સારંગી પણ આનંદમાં આવી ગઇ હોય તેમ અત્યંત રણકાર કરી રહી. સુર મેળવીને રમાએ 'લલીત મુગ્ધા' નુ નીચેનુ ગાયન મધુર સ્વરથી લલકાર્યું.

"આવો મનમોહન ! આ યૌવન બગીચો બતાવું !
"બગીચો બતાવું ! મોહન પુષ્પે વધાવું !
"પ્રેમની ધ્વની લગાવું ! હે પ્રેમની અલખ જગાવું ! મન૦
"આમ્રથી મીઠાં ફળ મોહન ચખાડું !
"પ્રેમની ભુરકી લગાડું ! હે! નયનેનયન નચાડું ! મન૦
"શેતુરથી મીઠાં ફળ વ્હાલા ! ધરાવું !
"અધરરસપાન પીવાડું ! હે ! અધરરસપાન પીવાડું. મન૦
"હૃદય સરોવરની શિતળ પાળે !
"પ્રીતિને પંખે પોઢાડું ! હે ! પ્રેમજળે છાંટી જગાડું ! મન૦

સારંગીનો રણકાર શમ્યો....રમા પલંગમાં ગઇ ! દીપ જ્યોત સતેજ થઇ ! દંપતીનાં હૈડાં રસોદધિમાં ડુબી ગયા !....ને....ને વિષય વીણાનો તાર રણકી રહ્યો ?

પ્રકરણ બીજું

અમૃત કે ઝેર.

" પિતાજી ! આજે હું પરદેશ જવાનો છું ! "

" પરદેશ ? "

" હા. "

" પરદેશ શા માટે જવું છે, લાલદાસ ! "

" કમાવા માટે ! હું નિર્માલ્ય નથી પરન્તુ કમાવાની શક્તિવાળો છું એવી તમને ખાત્રી કરી આપવા માટે ! "

" પણ તને કોણે નિર્માલ્ય કહ્યો ? "

દરરોજ કહો છો !–તમે કહો છો ! શું હું નિર્માલ્ય છું કે તમારી એ ટકોર હું સાંભળી લઊં ? બસ ! આજેજ હું ચાલ્યો જઇશ ! ને પુષ્કળ દ્રવ્ય સંપાદન કરીને પાછો આવીશ ! તમારી મિલ્કત ઉપર તાગડધિન્ના હું નહિ કરૂં ! "

" લાલદાસ ! તું આ શું બોલે છે ? મેં તને ક્યારે નિર્માલ્ય કહ્યો ?....આપણી પાસે પુષ્કળ દ્રવ્ય છે ને તે જીંદગી સુધી ખૂટે તેમ નથી !....માટે તારે ક્યાંય જવાનું નથી. તું એકનો એક !....અમારી આંખ આગળથી દુર શા માટે રહે ? તને જોઇએ તેટલું દ્રવ્ય હું આપીશ ! ખા, પી ને મોજ કર....કમાવાની લેશ પણ ચિન્તા તારે કરવાની નથી !

" પિતાજી ! મારે મોઢે આવી વાત કરો છો ને મારી ગેરહાજરીમાં તમારી પુત્રવધુ સાંભળે તેમ મને નિર્માલ્ય અને અશકત કહી નિંદો છો !....માટે હું પરદેશ જવા માગું છું ! કૃપા કરી મને રજા આપો !

" લાલદાસ ! તું મારો એકનો એક પુત્ર છે ! મુજ આંધળાંની તું આંખ છે, મુજ અપંગની તું લાકડી છે, તારામાં મારૂં સર્વસ્વ છે, ને તું મારાથી એક ઘડી પણ દૂર જાય તો મારી શું સ્થિતિ થાય ? ને વળી ધન્યોપાર્જન માટે પરદેશ જવા માગે છે ? શું આપણી પાસે દ્રવ્ય ઓછું છે ?

" પુષ્કળ છે ! પિતાજી ! પણ તે બાપ કમાઇ છે. આપ કમાઇથી મેળવેલા દ્રવ્યમાં મોજ માણવી એવો મેં નિશ્ચય કર્યો છે ને તેથી કાંઇપણ ગ્લાનિ કે સંકોચ વિના તમે મને રજા આપો ? "

" લાલદાસ ! પણ તું નાહક હઠ કરે છે. તને દૂર મોકલવાની મારી હિંમત કેમ ચાલે વારૂ ? "

શા માટે ન ચાલે ? શું દીકરા પરદેશમાં ન જાય ?

" પણ તું...."

પિતાજી ! તમે ગમે તેમ કરશો પણ મારો વિચાર હું ફેરવનાર નથી. માટે થોડામાં સમજી મને રજા આપો. તમારાં આશિર્વાદથી હું પુષ્કળ દ્રવ્ય એકત્ર કરીશ ને પાછો વેળાસર તમારી પાસે રજુ થઇશ. "

" લાલદાસ ! જો તારો પરદેશ જવાનોજ વિચાર હોય તો નિરૂપાયે–લાચારીપૂર્વક હું તને રજા આપું છું, ને તને આશિર્વાદ આપું છું કે તને પુષ્કળ ધન મળો ને પાછો સુખરૂપ વેળાસર આવજે, બેટા ! "

લાલદાસના વૃદ્ધ પિતાએ નિરૂપાય પુત્રને પરદેશ જવાની રજા આપતાં ઉપર્યુક્ત શબ્દો ઉચ્ચાર્યા, ત્યાં લાલદાસની વૃદ્ધ માતા આવી પહોંચ્યાં. લાલદાસે હાથ જોડીને માતાની રજા માગી. માતાના વ્હાલનું વર્ણન કરવાની શક્તિ જગતની કઈ શક્તિમાં છે ?

વૃદ્ધ માતા રડી પડયાં. લાલદાસે હઠાગ્રહ જારી રાખ્યો પિતાની પેઠે નિરૂપાયે માતાએ પણ રજા આપી. માતાપિતાની રજા લીધા પછી લાલદાસે પરદેશ જવાની સર્વ સામગ્રીઓ તૈયાર કરવા માંડી.

લાલદાસ પરદેશ જવાના છે એવી વાત તેના મિત્ર મંડળમાં ફેલાઇ ગઇ. સઘળા મિત્રોએ આવીને તેને વિદાયગીરીનું માન આપ્યું, ને વળતી વખતે દરેક મિત્રે એકાદ ચીજ પોતાને માટે લેતા આવવાનું કહ્યું. મિત્રો માટે લાવવાની ચીજોની યાદી લાલદાસે ડાયરીમાં નોંધી લીધી. મિત્રોને મળી લીધા પછી તે રમાની રજા માગવા આવ્યો. રમા એ વખતે કોઇ ગહન વિચાર સાગરમાં છેક તળીએ ડુબી ગઇ હોય તેમ બેઠેલી હતી પતીને જોઇને તે ઉભી થઇને વીણાં વિનંદિત સ્વરે બોલી !

"પધારો નાથ !"

રમા ! પરદેશ જવાની તૈયારી થઇ ચુકી છે. વડીલ માતા–પિતાની રજા લઇ લીધી; મિત્ર મંડળને મળી લીધું; ને હવે પ્રયાણ કરવાને વિલંબ થોડોજ છે; ને જતા પહેલાં તારી મુલાકાત લેવા આવ્યો છું."

ચ્હેરા ઉપર વ્યાકુળતા દર્શાવીને રમા બોલી; નાથ ! શું તમે પરદેશ જશો ? પાછળ મારૂં શું ? તમારો વિયોગ હું શી રીતે સહન કરી શકીશ ?

"રમા ! તું વ્યાકુળ ન થા; સંયોગનું મુલ્ય સમજવા વિયોગની પણ જરૂર છે."

"નાથ ! તમારી આગળ વાત કરીને હાથે કરીને વિયોગ વ્હોરી લીધો છે; મેં તમને તે મેણાંની વાત ન કરી હોત તો ?"

રમાએ આંખમાં આંસુ ઉભરાવ્યાં; લાલદાસ પણ ગળગળો થઇ ગયો; રમા સુન્દરીથી દુર જતાં તેનું કાળજુ વલોવાઇ જતું હતું; પરન્તુ આપ કમાઇ મેળવવાની પ્રેરણાની પ્રબળતા વિશેષ હતી; રમાની આંખનાં આંસુ લુસતો તે બોલ્યો.

"રમા ! તું રડ નહિ ! શાંત થા ! મને રજા આપ ! તને રડતી જોઇ મને દુઃખ થાય છે ને મારૂં હૃદય પણ ભરાઇ આવે છે. અત્યારે તો તારે હસતે વદને મને રજા આપવી જોઇએ."

" નાથ ! કાળજુ કપાતું હોય ને મોં ઉપર હાસ્ય ક્યાંથી આવે....કૃપા કરી પરદેશ જવાનો વિચાર ન માંડી વાળો ? "

" રમા ! બે મહીનામાં તો હું પાછો ફરીશ. એટલા ટુંક વિયોગને તારે સહન કરી લીધેજ છુટકો છે. "

" નાથ ! બે મહીના કેવી રીતે પસાર થાય ? "

બે મહીના તો જોત જોતામાં પસાર થઇ જશે. રમા ! આંસુ લુંછી નાંખ ! મોં ઉપર હાસ્ય ફરકાવ !....ને એક ચુંબનની મારી તૃષાને છીપાવ ? "

રમાએ પાલવ વતી આંસુઓ લુછી નાખ્યાં, જાણે મહા પ્રયત્ને હસતી હોય તેમ તે હસી, રમાના હાસ્યે લાલદાસના ઓષ્ઠોને ઉશ્કેર્યાં, રમાનું સુકોમળ શરીર લાલદાસે છાતી સાથે ચાંપ્યું–જોરથી ચાંપ્યું અને ગાલ તેમજ ઓષ્ઠ ઉપર બે ચાર ચુંબનો કર્યાં.

"રમા ? બોલ, પરદેશમાંથી તારા માટે હુ શું લાવું ?"

" શું લાવશો ? "

" તું જે કહે તે. "

" હું કહીશ તે તમે લાવશોજ નહિ ! "

" કેમ વારૂ ? મારા બધા મિત્રોએ એક એક ચીજ મંગાવી છે તે શું હું નહિ લાવું ? "

" મિત્રો માટે તો લાવશો...."

" ને તારે માટે નહિ લાવું કેમ ?....ગાંડીરે ગાંડી ! પરદેશમાંથી લાવવાની ચિજોની મેં યાદી લખી છે; ને તારા માટે લાવવાની ચિજ તે યાદીમાં ઉમેરવાની છે ! "

" હું મંગાવું તે જરૂર લાવશો ? "

" હા, "

" પણ......"

" રમા ! પણની વાત જવાદે ! જે મંગાવવું હોય તે કહી દે લખેલી યાદીમાં તે ચીજ ઉમેરી દઉં ! "

" એમ ? "

" હા "

" પણ હું એક એવી ચીજ માગીશ કે તે તમને મળશે નહિ તો ? "

" એવી એક પણ ચીજ નથી કે જે દ્રવ્ય ખરચતાં ન મળે ! કરોડ રૂપીઆ આપીને પણ તારી ચિજ હું જરૂર લાવીશ, બોલ પછી ? "

" કરોડ રૂપીઆ આપશો છતાંય નહિ મળે તો ? "

" હવે લાંબી લાંબી વાતો જવાદે ! ને જે મંગાવવું હોય ત્વરા પુર્વક કહી નાખ ! "

" ઠી....ક; ત્યારે મારા માટે એક " **સ્રીચરીત્ર** " લાવજો ! "

રમાએ પોતાને જોઇતી ચીજનું વિચિત્ર નામ આપ્યું. ભોળા હૃદયનો લાલદાસ કાંઇ પણ ભેદ સમજી શક્યો નહિ. " ચીચરીત્ર " નામની કોઈ ચીજ હશે એમ ધારી ને તેણે ડાયરીમાં એ નામ લખી લીધું અને પછી રમાને ઉદ્દેશીને તે બોલ્યો.

" તારી ચીજ હું જરૂર લાવીશ ! "

" મળીશકશે ? "

પૈસા આગળ બધુંએ મળી શકે છે ? "

" સ્વામીના ભોળપણ ઉપર રમાએ ગુપ્ત હાસ્ય કેંક્યું ! લાલદાસ રજા માગતો બોલ્યો.

" રમા ! હવે હું રજા લઉ છું ! પુનઃ મળીએ ત્યાં સુધિ પ્રેમ પ્રણામ ! "

રમાની આંખમાં ઝળઝળીયાં આવ્યાં લાલદાસની કોટે વળગીને દુઃખિત સ્વરે તે બોલી !

" નાથ ! બસ જશોજ ? "

" હા. "

" પાછા ક્યારે આવશો ? "

" બે મહિના પછી "

" બે મહીના ઉપર થશે તો ....હું ઝુરી ઝુરીને મરીશ ! "

રમા ! બે મહીના ઉપર એક દિવસ પણ થવા દઈશ નહિ; તું લેશપણ ખેદિત ન થા અને મને વિદાય આપ !"

" નાથ ! મારી જીભ 'જાઓ' એમ બોલી શકતી નથી !"

" તો 'જાઓ' ને બદલે બોલ....પધારો !" હસતાં હસતાં લાલદાસ બોલ્યો.

'જાઓ' અને 'પધારો' એ બે શબ્દમાં કાંઇ ફેર છે ?"

" ફેરતો નથી; બન્ને શબ્દનો અર્થ એકજ છે. પરંતુ જ્યારે તું કહે છે કે તારી જીભ 'જાઓ' બોલી શકતી નથી; તો હું કહું છું કે 'જાઓ' ને બદલે બોલ કે 'પધારો."

" નાથ તમને અત્યારે હસવું આવે છે પણ મારા હૃદયમાં વજ્રથી પણ કઠીન આઘાત થઇ રહ્યો છે. આહ ! તમારાવીના મારા દીવસો શી રીતે જશે ?"

" રમા ! તને કેટલી વખત કહેવું ? તું દીલગીર થા નહિ. આ વખતે તો તારે હસીને મને રજા આપીજ દેવી જોઇએ."

" મારા ઉપર વિયોગનો માર ઝઝુમે ને હું હસું ?

" હા."

" પણ હસવું આવતું નથી, નાથ !"

" રમા !" ત્યારે હું જઇશ હસીને વિદાય આપી હોત તો મારૂં દીલ રાજી રહેત ! પણ ખેર !

"શું તમને દુખ થાય છે ? ત્યારે મારી વેદના જાણી લઇને હું હસું છું બોલો હવે ?"

અને રમાનાં વદન ઉપર હાસ્યની ભરતી ઉછળી. લાલદાસ સ્હામું હસ્યો.

"રમા ! બસ ! તારી સ્મિતમંડિત મુખમુદ્રા નિહાળીને હવે હું જઇશ."

અને એમ બોલીને લાલદાસ દિવાનખાનાની બહાર નીકળતો હતો ત્યાં રમા બોલી ઉઠી.

"નાથ ?...આવો ! એક વખત હજી ભેટી લઇએ."

"લાલદાસનાં પગલાં રમાં તરફ વળ્યાં. રમાએ બાહુ પ્રસાર્યો લાલદાસને તેણે બાથમાં લીધો અને લાલદાસે પણ રમાનાં શરીરને બાહુપાશમાં બદ્ધ કર્યું."

કેટલીક પળો સુધી એ દંપતી એક બીજાને ભેટી રહ્યાં અને રમાને એક પ્રતાપી ચુંબન કરીને લાલદાસ બહાર નીકળી ગયો.

"અને સુહુર્ત ટાઇમે લાલદાસે પરદેશ તરફ પ્રયાણ કરી દીધું"

પ્રકરણ ત્રિજું

કીસ્મતની કરામત.

ગ્રીષ્મઋતુ !....અને મધ્યાહ્ન સમય ! પછી તાપનું તો પૂછવું જ શું ? પ્રભાકરનાં પ્રખર કીરણો વડે આખું જગત

તપ્ત બની ગયું હતું. પૃથ્વી રાણીનું શરીર તાપની આગમાં દગ્ધ થતું હતું. સમય બડો આકરો હતો. કોની તાકાત કે ભૂમિ ઉપર ઉઘાડો પગ મુકી શકે? ચારે દિશાઓ ઝોંઝોં સોંસોં કરી રહી હતી.

આ સમયે આપણો કથા નાયક લાલદાસ સુંદરપુરની બજારના ચોકમાં આવીને ઉભો રહ્યો ઘર છોડયાને આજે છઠો દિવસ હતો. સુંદરપુર વ્યાપારને માટે સારૂં છે એમ ધારીને તેણે પહેલ વહેલું ત્યાં જવાનું પસંદ કર્યું; અને ત્યાં ન ફાવે તો પછી અન્ય સ્થળે તપાસ કરવાનો તેણે વિચાર કરેલો હતો નોકરીની પરતંત્રતા, કિંવા પરાધિનતા વહોરવા પ્રતિ તેને ધૃણા ઉત્પન્ન થાય એ સર્વથા સ્વાભાવિક જ છે. કારણ કે તે શ્રીમંત ગૃહસ્થનું ફરજંદ હોઇ અત્યાર સુધીનું જીવન તેણે વૈભવ વિલાસમાં જ ગાળેલું છે; ને હવે પછી એકદમ મહેનત કરવા જેવી ઉતરતી પંકિતમાં મુકાવું એવી વૃત્તિ તેને ઉદ્દભવેજ કયાંથી? ને વળી નોકરીમાં ઉપાર્જન પણ શું થવાનું હતું? કહેવત છે કે:

"વહેપારે લક્ષ્મીનો વાસ"

એ ન્યાયે લક્ષ્મીનો વાસ તો વહેપારમાં છે. તેથી વહેપારની દિશા પ્રતિ લાલદાસનું લક્ષ ખેંચાયું હતું. એક લાખ રૂપીઆની મીલકત તેણે સાથે જ લીધી હતી ને તેથી વહેપાર કરવામાં નાણાં સંબંધી અગવડતાથી તે મુકત હતો.

મધ્ય બજારમાં તે ઉભો હતો. વહેપારીઓનું એક મંડળ તેની પાસેથી નીકળ્યું એ મંડળમાંના એકે લાલદાસને જોઇને પ્રશ્ન કર્યો.

"શેઠ ! ક્યાં રહેવું ?"

લાલદાસે ઉત્તર આપતાં કહ્યું.

"હું મણીપુર રહું છું."

"અહિં કાંઇ વહેપાર અંગે આવવું થયું છે ?" એક વહેપારી વાણીઆએ પ્રશ્ન કર્યો.

"હાજી !" લાલદાસે નમ્રતા પૂર્વક ઉત્તર આપ્યો.

"જરા આવોને ! આપણી દુકાને !" એમ કહીને એક જણે પોતાની દુકાને આવવાનું આમંત્રણ આપતાં એ પ્રમાણે કહ્યું."

લાલદાસ તે દુકાનદારની સાથે ગયો. બીજા વહેપારીઓએ કાંઈ ધ્યાન ખેંચ્યું નહિ. થોડીવારે ઉભય એક દુકાનમાં આવી પહોંચ્યા.

"આપનું નામ શેઠ ?" લાલદાસ પ્રશ્ન કર્યો.

"હરકીશન" દુકાનદારે ઉત્તર આપ્યો.

"ને આપનું નામ ?"

દુકાનદારે સોપારી કાતરતાં પ્રશ્ન કર્યો.

"મારૂં નામ લાલદાસ."

"વારૂ...કયા વહેપારને અંગે આપનું અહિં આવવું થયું છે ?"

ગોળ જેવા ગળ્યા સ્વરે હરકીશને કહ્યું.

યુકત પ્રશ્નના જવાબમાં લાલદાસે પોતાની હકીકત હરકીશન આગળ રજુ કરી, પોતે એક શ્રીમંત ગૃહસ્થનું ફરજંદ છે; ભાગ્ય પરીક્ષા કરવા માટેનું આ પ્રયાણ છે. વિગેરે લાલદાસે કહ્યું.

આ બધું લક્ષથી સાંભળી લીધા પછી હરકીશને કહ્યું.

"લાલદાસ શેઠ? હું એક વ્યાપાર બતાવું, તેમાં પુષ્કળ કમાઇ છે. પરન્તુ તેના માટે થોડી રકમ જોઇએ એમ છે."

"કેટલી રકમ જોઇએ?"

"પચાસ હજાર."

"ને કયો વેપાર?"

"જુઓ! શેઠ! અહિં....અફીણ....ઘણુંજ સસ્તુ મળે છે, ને એક સામટું ખરીદીને, વહાણ માર્ફતે અફીણ ....ચંદ્રપુરમાં અફીણનો ભાવ અતિશય તેજ છે.

આ વહેપાર....અહિંના વ્યાપારીઓનાં ખાસ ધ્યાનમાં છે; પરંતુ કોઇની પાસે પચાસ હજાર રૂપીઆ નહિ હોઇ સૌ કોઈ ચુપાચુપ બેસી રહ્યા છે.

"હરકીશન શેઠ!" લાલદાસ બોલ્યો "જો એ પ્રમાણે હોય તો પચાસ હજાર તેમાં હું રોકી શકું એમ છું."

"અરે! શેઠ! પચાસ હજારના પાંચ લાખ રૂપીઆ મળશે."

"ઠીક ત્યારે; તમારા વિશ્વાસ ઉપર સાહસ હું ખેડું છું. ને સાથે ભાગ્યનો પાસો સવળો પડશે તો તેના કારણભૂત તમે થશો.

"એ શું બોલ્યા શેઠ? વાણીયા વાણીયાને સારો રસ્તો સુઝાડે નહી તો તે કેટલી નીચતા કહેવાય? આ મોટા નફાવાળો વહેપાર મેં આપને બતાવ્યો. આપને નફો મળે ત્યારે આ ગરીબ દુકાનદારને ભુલી ન જશો એટલુંજ મારે કહેવાનું!"

"શેઠ! જ્યારે હું કમાઇને પાછો ફરીશ ત્યારે હું તમને સારૂ ઇનામ આપીશ ને અત્યારે પણ હું તમને આ ન્હાનું ઇનામ આપું છું તે સ્વીકારશો."

એમ કહીને લાલદાસે ગજવામાંથી નોટોનું એક બંડલ કાઢ્યું અને હરકીશન શેઠના હાથમાં મુકયું. હરકીશને બંડલ તોડયું તો અંદરથી હજોર હજારની દશ નોટો નીકળી!

"આટલી મોટી રકમ!.......દશ હજાર!.......મને બક્ષીશ!" હરકીશન બોલી ઉઠયો.

લાલદાસે કહ્યું—"હા. આ દશ હજાર હું તમને અત્યારે બક્ષીસ આપું છું ને તમારા કહેવા પ્રમાણે મને સારો નફો મળશે તો બીજું ઇનામ હું એ વખતે આપીશ વારૂ પણ પચાસ હજારનું અફીણ અહિંથી ખરીદીને વહાણમાં ભરી દેવાની વ્યવસ્થા તમારેજ કરી આપવી પડશે."

"હાજી ચાલો મારી સાથે! અફીણની ખરીદી હમણાંજ કરી લઇએ."

"હા ચાલો."

બન્ને જણા બેચાર દુકાનોએ ફર્યા. પચાસ હજારનું અફીણુ બે કલાકમાં ખરીદી લીધું. ને મજુરો મારફતે તેજ વખતે વહાણમાં ભરી દેવડાવવામાં આવ્યું.

લાલદાસે હરકીશન પાસે રજા માગી પરન્તુ હરકીશનદાસ બીજે દિવસે જવાનું કહી તે દિવસે પોતાને ત્યાં રહેવાના આગ્રહનો વિવેક કરી બતાવ્યો. લાલદાસે ઘણી ના કહી પરન્તુ હરકીશનના અત્યંત આગ્રહને પરિણામે લાલદાસે તે દિવસ સુંદરપુરમાં નિર્ગમન કર્યો.

પ્રભાત થતાંજ વહાણ હંકારવામાં આવ્યાં ભાગ્યનો દાવ અજમાવવાનો લાલદાસનો આ પ્રથમજ પ્રયાસ હતો. સુંદરપુર અને ચંદ્રપુર વચ્ચે દરીયો આવેલો હતો ને તેને ઓળંગીને ચંદ્રપુર જવા માટે એક પખવાડીયું થવાનું હોઇ સુંદરપુરમાંથી ખાદ્ય સામગ્રીઓ લાલદાસે વહાણમાં નાંખી દીધેલી હતી.

દરીયાના પાણીમાં ડોલતું વહાણ ચંદ્રપુર તરફ જવા ઉપડી ગયું ને આપણે પણ એ વહાણની પાછળ જવું પડશે.

પ્રકરણ ચોથું

દાવ પેચની દુનીયા.

ચંદ્રપુરમાં ગુલાબ નામે એક વેસ્યા રહેતી હતી; બહારગામથી વ્યાપારાર્થે આવનારાઓને યુકિત પ્રયુક્તિ, કરી ને તે લુંટી લેતી હતી; કોઇ કોઇ વખત હજારોનો માલ, નામની કીંમત આપીને તે ખરીદી લેતી હતી; કોઈને પણ ઠગ્યા વિના તે છોડતી નહિ; ને કોણ જાણે એનામાં એટલી અઘાત આાવડત હતી કે કોઈપણ ઉપાયે તે કુશળમાં કુશળ વ્યાપારીઓને પણ ઠગી જતી હતી.

દરરોજ ત્રણ વખત તે દરિયા કિનારે આવતી ને દુર થી કોઈ વ્હાણુને આવતું જોતી તો તેની અંદરના માલને હસ્તગત કર્યા પછી જ અન્ય વ્યવસ્થામાં તે જોડાતી. આજે બપોરે દરિયા કિનારે તે ફરતી હતી; તેની સાથે તેની સખી ચંબેલી હતી; બન્ને સ્રીઓ કિનારે ઉભી રહીને આજુબાજુ દૃષ્ટિ કર્યા કરતી હતી. થોડીવારે તેમની દૃષ્ટિ મર્યાદામાં એક વહાણુ આવ્યું તે જોઈને ગુલાબ બોલી.

“પેલું....વહાણુ આવ્યું જણાય છે, કેમ ?”

“હા.”

" આજે પરમાત્માએ શિકાર મોકલ્યો ખરો ? જો એ વહાણ કોઈ વેપારીનું હશે; ને તેમાં માલ લાદેલો હશે; તો ગમે તેમ કરીને પણ હું તે મારે સ્વાધીન કરીશ."

આ પ્રમાણે તે બન્ને સખીઓ વચ્ચે વાર્તાલાપ થતો હતો; ત્યાં વહાણ નજીક આવતું જણાયું છેક નજદીક આવતાં અફીણના ગોટાઓ ગુલાબના જોવામાં આવ્યા; ક્ષણવાર સ્થિર ઉભી રહીને તેણે યુક્તિનો વિચાર ઘડી લીધો. ચંબેલીને તેણે કહ્યું.

" ચંબેલી ! દોડતી જા; બજારમાંથી અફીણનાં બે ચાર ગોટા લઈ આવ ? "

ચંબેલી તુરત દોડી ગઈ અને થોડીવારમાં અફીણ લઇને પાછી આવી.

ગુલાબે અફીણ લઇને સળગાવ્યું. ને તેની ઉપર એક તપેલી મૂકી.

અફીણ સળગતાં તેમાંથી વાસ વછુટી. કિનારે ઉતરી ને ઉભા રહેલા લાલદાસની નાસીકા ઉપર તે વાસ પડી. તે ચમકયો. જે બાજુથી વાસ આવતી હતી તે બાજુ તરફ તે ચાલ્યો. જ્યાં ગુલાબ અફીણ સળગાવતી બેઠી હતી; ત્યાં તે આવ્યો ને બોલ્યો.

" આ શું સળગાવેલું છે ? "

" અફીણ. "

" અફીણ શા માટે સળગાવો છો ? "

" અમારે ખાવાનું પકાવવું છે ! "

" ખાવાનું પકાવવા માટે અફીણ સળગાવો છો ? શું ગામમાં લાકડા મળતા નથી ?."

" શેઠ ! " ગુલાબે કહ્યું. " આ શહેરમાં લાકડાં મળતાં નથી; એમ નથી કીન્તુ લાકડાં તો પુસ્કળ પ્રમાણમાં મળે છે પરંતુ જે ભાવથી લાકડાં મળે છે તે ભાવથી અફીણ પણ મળે છે. તો પછી શા માટે લાકડાં સળગાવવાં ? "

લાલદાસના હોજા ગગડી ગયા. પેટમાં ફ્રાળ પડી. તે ગભરાયલા સ્વરે બોલી ઉઠયો.

" શું અફીણ અહીં લાકડાના ભાવે વેચાય છે ? "

" હા. "

" ત્યારે તો ગજબ થયો ? " એમ કહીને લાલદાસે કપાળમાં કર પછાડયો.

ગુલાબ તેની પાસે આવી અને બોલી.

" શેઠ ! ગભરાઓ નહિ ! વાતતો કહો; કે શું છે ! શાનો ગજબ થયો ? "

" પચાસ હજારનું અફીણ લઈને હું અહીં આવ્યો છુ. ચંદ્રપુરમાં અફીણનો સારો ભાવ મળે છે એવું સાંભળી ને હું અહીં આવ્યો છું. શું ખરેખર અફીણ લાકડાંને ભાવે વેચાય છે ? "

" ખરેખર નહિ તો ખોટું ? " ગુલાબ બોલી ! " ખોટું કહેવામાં અને એ રીતે કોઇનુ મન દુભવવામાં મને શું લાભ ? "

" ત્યારે હવે હું શું કરીશ ? " એમ બોલીને લાલદાસ દીલગીરીનો ભાવ મ્હોડા ઉપર ધારણ કરી રહ્યો.

" ગભરાઓ નહિ શેઠ ? " ગુલાબ બોલી ! " હું તમને એક રસ્તો બતાવું "

" શું ! "

અફીણ મને આપો ?....છેક લાકડાનો ભાવ નહિ પરંતુ..........'

" શું આપી શકો ? "

" ભાવતો નહિ !....એક ઘડો ભરીને સોના મ્હોર હું આપું ને બધું અફીણ મને આપી દો.

લાલદાસે વિચાર કર્યો. લાકડાના ભાવે અફીણ વેચાય તેના કરતાં એક ઘડો ભરીને સોનામ્હોર લેવી એ સારૂં છે આ પ્રમાણે વિચાર કરીને તેણે ગુલાબને કહ્યું " એક ઘડો ભરીને સોનામ્હોર મને આપો ને વહાણમાંનું અફીણ તમને સ્વાધીન કરૂં. "

" ભલે આપની ખુશી ! "

ગુલાબના હૃદયમા હર્ષોર્મીઓ ઉછળી રહી. લાલદાસ જોઇ શકે નહિ તેમ તેણે ચંબેલી તરફ આંખ મારી અને

" ચંબેલી ! જા; કાગળ વિગેરે લઇ આવ !"

ચંબેલી ગઇ; તે આવી એટલા સમય સુધીમાં લાલદાસે પુષ્કળ વિચારો કર્યા. ચંબેલી આવીને કાગળ અને લખવાનાં સાહિત્યો રજુ કર્યા.

ગુલાબ લાલદાસ તરફ દાવ સાધીને બોલી.

" શેઠ ! આપની ઇચ્છા હોય તો..........લ્યો આ કાગળ ! ને લખી આપો. "

" પણ હું આવી રીતે લખી આપીશ. "

" કેવી રીતે ? "

" હું જ્યારે માગું ત્યારે એક ઘડો ભરીને તમારે પુરૂ પાડવું. "

" તેમ લખો તો પણ મને કશી હરકત નથી તમારે જોઇએ ત્યારે ઘડો ભરી જજો. "

અને પછી લાલદાસે દસ્તાવેજ કરી આપ્યો. દસ્તાવેજમાં તેણે મોટા અક્ષરે લખ્યું કે–

" એક ઘડો ભરીને હું જ્યારે માગું ત્યારે પુરૂં પાડવાનું. "

આ વાકયનું રહસ્ય ગુલાબ કાંઇ સમજી શકી નહી. લાલદાસે સહી કરી આપી અને વહાણ ગુલાબને કબજે સોંપી દીધું. ગુલાબ વહાણમાંનું અફીણ પોતાને મુકામે પહોંચાડવાની ખટપટમાં પડી અને લાલદાસ શેઠ દરિયાનો કિનારો છોડીને ચંદ્રપુર શહેરના બજાર તરફ રવાના થયા.

માર્ગમાં તે ભાગ્યની નિંદા કરવા લાગ્યો અને તેની સાથે પેલા હરકીશનદાસ શેઠ ઉપર તેને ગુસ્સો આવ્યો. લાભાલાભ થવો એ નશીબ ઉપર આધાર રાખે છે. એમ ધારીને હરકિશનદાસ ઉપરના ગુસ્સાનો ભાવ તેણે દાબી દીધો અને પોતાના મંદ ભાગ્યને વગોવતો ધીમે પગલે ભર બજારમાં આવી પહોંચ્યો.

"ભાગ્ય પર આધાર છે નુકશાન ને નફા તણો;
"પાસો પડે સવળો ! મળે મહેનતમાંહી લાભજ ઘણો.
"પણ ભાગ્યગતિ યદિ મંદ હોય તો નફો સ્વપ્ને નહી,
"જે તે પ્રયત્ન કરો, પરન્તુ જાય હાની તો સહી !
"ભાગ્યવશ છે વાત હાનિ લાભની જાણો સહુ !
"યદિ હોય ભાગ્યોદય !....મળે તો લાભને લાભજ બહુ.
"દિલગીર થવું નહિ કોઇએ ગતિ મંદ દેખી ભાગ્યની,
"મટી મંદતા કો' સમય ચમકે જરૂર રેખા ભાગ્યની !

પ્રકરણ પાંચમું

અબધુતનો અખાડો

લાલદાસ ચાલતો ચાલતો બજારમાં આવી પહોંચ્યો. એક દુકાન પાસે જઇને તે બોલ્યો.

" શેઠ ! અફિણનો શું ભાવ છે ? "

"દુકાનદારે સામો પ્રશ્ન કર્યો."

"કેટલું અફિણ જોઈએ છે?"

"અફિણ મારે જોઇતું નથી!"

"ત્યારે?"

"આપવાનું છે!"

"હું રાખી લઇશ!....બેસો!....શેઠ! કેટલું અફિણ છે?" તે દુકાનદારે લાલદાસને બેસવા માટેની જગ્યા આપી. લાલદાસ ત્યાં બેઠો. દુકાનદારે તેની પાસે સોપારી, વરીયાળી, એલાયચી ઇત્યાદી મુખવાસની સામગ્રીઓ રજુ કરી, વિવેકનું દર્શન કરાવ્યા બાદ દુકાનદારે પ્રશ્ન કર્યો.

"તમારી પાસે કેટલું અફિણ છે?"

"અફિણનું એક વહાણ ભરેલું છે, ને તે અહિં વેચવાનું છે."

"બોલો, હા!....શું ભાવે આપશો?"

"અહિંના ભાવથી હું અજાણ છું તેમ હજી સુધીમાં હું કોઇ વહેપારીની પાસે ગયેલો નથી પહેલ વહેલોજ અહિં આવેલો છું. તમેજ કહી દો કે અહિંઆ ભાવ છે, ને આ ભાવે હું ખરીદ કરીશ."

"મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખશો?"

"જરૂર!"

"જુઓ! એક તોલાના સો રૂપીઆનો અહિં અફી-ણનો ભાવ છે. ને એજ ભાવે હું તમારૂં બધું અફીણ

ખરીદીશ....હું જે બોલું તે સાચુંજ બોલું છું, ખોટો ભાવ મેં કહ્યો નથી, ને તેમ છતાં જો તમને વિશ્વાસ ન આવતો હોય તો બીજા વહેપારીની પાસે જઇને અફીણનો ભાવ પુછી આવો.

આ સાંભળીને લાલદાસ ચમકયો; એક તોલાનો સો રૂપીઆનો ભાવ! ખરેખરજ પોતાને તે સ્ત્રીએ છેતરી લીધો છે એમ લાલદાસને લાગી આવ્યું; તો પણ ભાવની ખાત્રી કરવા માટે તેણે પ્રશ્ન કરી જોયો.

"શેઠ! આ ભાવ તમે સાચોજ કહ્યો છે ને?"

"વિશ્વાસ ન આવતો હોય તો બીજા કોઇને પુછી જુઓ!

"આ વિશ્વાસના કારણે હું તમને પુછતો નથી."

"ત્યારે?"

"જો તમે કહો છો એ ભાવ સાચો હોય તો હું ભયંકર ઠગાયો છું!"

"હેં! ઠગાયા?...શી રીતે?"

"એક કોઇ સ્ત્રી કિનારા ઉપર મને મળી ને તેણે કહ્યું કે અફીણનો ભાવ તો અહિં લાકડાના ભાવની બરોબર છે. એ ઉપરથી મેં દીલગીરી દર્શાવી; એટલે તેણે એક ઘડો ભરીને સોના મહોરોના બદલામાં બધું અફીણ આપી દેવું એ વાત કહી; મેં તે માન્ય કરી, કારણ કે લાકડાના ભાવ પ્રમાણે

અફીણ વેચાય તેના કરતાં એક ઘડો ભરીને સોના મહોરો મળે એ ઠીક કહેવાય !....ને તે પ્રમાણે મેં તેને દસ્તાવેજ કરી આપ્યો છે. ને વહાણ તેને સોંપાઇ ગયું છે ! ”

શેઠ ! જે સ્ત્રીએ તમને ઠગ્યા તે સ્ત્રીએ અત્યાર સુધીમાં તમારા જેવા સેંકડો બલકે હજારોને ઠગી લીધા છે, વારૂં; પણ બધું નક્કી થઇ ગયું છે ? ”

“ હા સહી કરીને દસ્તાવેજ તેને મેં સોંપી દીધો છે ને વહાણમાંનું સઘળું અફીણ અત્યારે તેના મકાનમાં પહોંચી પણ ગયું હશે ! ”

“ દસ્તાવેજની નકલ તમારી પાસે છે ? ”

“ તેને તમે શું કરશો ? ”

“ જોઉં કે તેમાં શું લખ્યું છે ?.......કદાચ કાંઇ છુટવાનો રસ્તો મળે ! ”

“ એમ ? તો લ્યો આ દસ્તાવેજની નકલ ” એમ કહીને દસ્તાવેજની એક નકલ તેણે ગજવામાં નાખી હતી તે દુકાનદારના હાથમાં મુકી અને વધુમાં ઉમેરતાં તે બોલ્યો”

“ છુટવાનો રસ્તો મેં રાખ્યો છે ખરો. ”

દુકાનદારે અત્યંત ધ્યાનપૂર્વક દસ્તાવેજ વાંચી જોયો. પછી તેણે થોડીવાર વિચારી રહ્યા પછી કહ્યું !

“ આ દસ્તાવેજમાં છુટવાનો રસ્તો છે; કારણ કે એક ઘડો ભરીને પુરૂં પાડવું એવી આ લખાણમાં સરત છે પરંતુ સોના મહોરનું નામ કાંઇ છે નહિ. ”

" એટલે સોનામહોરનું નામ લખ્યું નથી; એ બરાબર છે; પરન્તુ એવી કઈ ચીજ છે કે ઘડો ભરીને આપતાં મ્હારા અફીણની કીંમતની બરાબર કરી શકે; કિન્તુ એવી એકપણ ચિજ છે નહિઃ ને તેથી જે છુટકારો લખતી વખતે મેં રાખેલો છે તે છુટકારાનો લાભ મને કશો મળી શકે એમ નથી. "

" શેઠ ! એમ ગભરાઓ નહિ ! એક કહેવત છે કે " આફ્ત અવસરે અબધુતનો અખાડો " ને તમારા ઉપર પણ આ એક આફ્ત ઉતરી આવી છે; માટે એ કહેવત પ્રમાણે કોઈ અબધુતના અખાડામાં જાઓ, ને અબધુતની સલાહ લ્યો. "

" આ શહેરમાં કોઇ અબધુત નથી. "

" છે. " તે દુકાનદારે કહ્યું " ને ચાલો હું તમારી સાથે આવું ને અબધુતનો અખાડો બતાવું. મને આશા છે કે આ આફ્તમાંથી અબધુતની સલાહ જરૂર તમને ઉગારશે, "

" મને તો તે અસંભવીત જેવું લાગે છે. "

" નહિ. એ વાત અસંભવીત નથી. ઘણી વખત આફ્તોથી ઘેરાયલી વ્યકિતઓ અબધુત પાસે જાય છે. પોતાની આફ્ત જણાવે છે અને પછી અબધુત જે સલાહ આપે તે સલાહ પ્રમાણે વર્તતાં કેટલાયની આફ્તો દૂર

થએલી મેં જોઇ છે ને તેથીજ " આફ્તત અવસરે અબધુતનો અખાડો " એવી લોક કહેવત શરૂ થઈ ચૂકી છે. "

"ભાગ્ય સારૂં હશે તોજ આ આફતમાંથી હુ ઉગરીશ. ને જો ભાગ્ય અશુભ હશે તો અબધુતની સલાહ પણ નિરર્થક નિવડેતો તેમાં શું આશ્ચર્ય ? "

" ખરૂં........ભાગ્યની વાત તો પહેલીજ છે. "

આ પ્રમાણે વાતચીત કરતાં કરતાં ઉભય એક અબધુતના અખાડા પાસે આવી પહોંચ્યા.

પ્રકરણ છઠ્ઠું.

" અબધૂતની સલાહ "

" નમો નારાયણ ! "

" કલ્યાણ ! "

" યોગીમહારાજ ! " પેલા દુકાનદારે અબધુતની આગળ લાલદાસની આપૂત રજુ કરતાં જણાવ્યું; " આ એક શેઠ છે. તેઓને પેલી વેશ્યા ગુલાબે ઠગી લીધા છે. એક ઘડો ભરીને સોના મહોરો આપવાના બદલામાં અફીણનું આખુ વહાણુ તે વેશ્યાએ પચાવી લીધું છે પરન્તુ સોના મહોરો આ શેઠે તેની પાસેથી લીધી નથી; આપની પાસે આવવાનું એક કારણુ છે કે દસ્તાવેજમાં શેઠજીએ એવું

લખી આપ્યું છે કે “ જ્યારે જોઇએ ત્યારે એક ઘડો પુરઃ પાડવાનું, ” એટલે એક ઘડો સોના મહોરજ પુરી પાડવાની એવું લખી આપેલું નથી; માટે આપ તે સંબંધમાં કોઇ સલાહ આપો તો આવી પડેલી આફત દુર થઇ જાય; કારણ કે અફિણના બદલામાં વેશ્યા પાસેથી હજી સુધી કાંઇ લીધેલું નથી. ”

આ સાંભળીને અબધુત ક્યાંય સુધી વિચારમાં બેસી રહ્યા પછી બોલ્યો.

“ કોઇ પણ ચીજનું નામ લખેલું નથી કે ? ”

“ ના યોગીરાજ ! ”

“ ને જ્યારે જોઇએ ત્યારે તમે માગી શકો એવી મતલબનું લખાણ કરી આપ્યું છે ને ? ”

“ હા, મહારાજ ! ”

“ વારૂ ! ત્યારે હું તમને એક સલાહ આપુ છું ”

“ કહો, કહો, યોગીરાજ ! એક સ્ત્રીએ મને લુંટી લીધો છે ! ” લાલદાસ વચમાં બોલી ઉઠયો. તેના સ્વરમાં ગભરાટ જોઇને યોગી અબધુત બોલી ઉઠયા,

“ તમે ગભરાઓ નહિ; હું કહું તે પ્રમાણે કરશો કે તમારૂં બધું અફીણ તમને મળી જશે; પછી ? ”

“ અહા ! તો કેવું સારૂં ! ”

લુંટાયલા લાલદાસે સ્વગત ઉદગાર કાઢયા.

" જુઓ ? " યોગીરાજ બોલવા લાગ્યા, " તમે એ વેશ્યા ગુલાબ પાસે અત્યારેજ જાઓ; અને લખી આપ્યા પ્રમાણે એક ઘડો !........એક ઘડોજ માગો !........પરન્તુ શું માગશો ? "

" આપશ્રી કહો તે ? "

" એક ઘડો ' માકડનું મુતર ' માગજો ! જાઓ ! ને વેશ્યા ગુલાબ એ ચીજ તમને પુરી પાડી શકશે નહિ; અને તુરતજ તમારો માલ વસુલ કરવા માટે રાજા પાસે જઇને ફરિયાદ નોંધાવજો. અને એ રીતે તમારો માલ તમને મળી જશે. "

એમ કહીને અબધુત સમાધી સ્થાનમાં જઇને સમાધિ ચડાવી ગયા; અખાડા બહાર નીકળીને લાલદાસ બોલ્યો.

" શેઠ અબધુતની સલાહ અત્યંત કિમતી મળી હો ! "

" કેમ ? શું હું ખોટું કહેતો હતો ? "

" તમે ખરૂં કહેતા હતા એમ હવે તે મને સમજાય છે ! "

વારૂ; હવે તમે અહિંથી સીધા ગુલાબને ત્યાં જાઓ ને અબધુતના કહેવા પ્રમાણેની ચિજની તાબડતોબ માગણી કરો. તે આપવાની ગુલાબ ના પાડે તો તરત મારી પાછે

તમે ચાલ્યા આવજો. અહિંના રાજાની પાસે જઇને તમારી ફરિયાદ આપણે રજુ કરશું. મારૂં નામ જીવણલાલ "

" વારૂ, જીવણલાલ શેઠ ! મારા માટે તમે સારી મહેનત લીધી છે; જો મને તમે ન મળ્યા હોત તો અબધુતની સલાહ લેવાનું મને સુઝત નહિ; ને મારૂં સઘળું અફિણ એ નીચ ધુતારી વેશ્યા પચાવી પડત, હવે મને આશા બંધાય છે કે મારૂં અફીણ મને પાછું મળશે. કારણ કે માગ્યા પ્રમાણેની ચિજ તેનાથી પુરી પડી શકે એમ નથી ને જ્યારે મારી માગણીની ચીજ પુરી પાડવા અશકત તરીકે જાહેર થાય તેજ પળે મારો માલ હું પાછો માગી શકું છુ. "

" ખ....રૂં "

એમ વાતો કરતાં કરતાં બંને એક ચોકમાં આવી પહોંચ્યા. પેલા દુકાનદારે કહ્યું.

સ્હામેનું મકાન છે તેજ એ ધુતારણનું જાઓ ! ને ત્યાંથી મારી દુકાને મારૂં નામ પુછતા પુછતા ચાલ્યા આવજો ! "

" સા....રૂ "

દુકાનદાર જુદો પડયો અને આપણો લાલદાસ ધુતારી ગુલાબના મકાન પાસે આવી પહોંચ્યો ! મકાનના દ્વાર પાસે એક નોકર ઉભો હતો તેને લાલદાસે પુછ્યું.

" અંદર ગુલાબ વેશ્યા છે કે ? "

" હાજી. "

" મને તેની પાસે લઈ જા "

લાલદાસે રૂવાબભેર કહ્યું,

" તમે થોડી મીનીટ અહિં ઉભા રહો હું અંદર જઈને મારાં બાઇ સાહેબને પુછી આવું. "

" સારૂ. "

નોકર અંદર દોડી ગયો અને થોડીવારે લાલદાસની પાસે હાજર થઈને તેણે પુછ્યુ.

" મારાં બાઇસાહેબ તમારૂ નામ પુછાવે છે ? "

" લાલદાસ શેઠ " લાલદાસે કહ્યું.

નોકર પુનઃ અંદર દોડી ગયો અને સ્વલ્પ સમયમાં પાછો આવ્યો અને બોલ્યો,

" તમને અંદર બોલાવે છે, ચાલો ! "

નોકરની સાથે લાલદાસ ચાલ્યો ગુલાબ વેશ્યાની પાસે લાલદાસને હાજર કરીને નોકર પોતાના પહેરા ઉપર ચાલ્યો ગયો.

" બિરાજો ! શેઠ ! "

લાલદાસને જોઈને ગુલાબે ગળ્યા અવાજે એક ખુરસી બતાવીને કહ્યું.

લાલદાસે એક વેશ્યા પ્રતિ એક કટાક્ષ કર્યું, અને પછી તે ખુરશીમાં ગોઠવાયો. ગુલાબ વેશ્યા પણ તેની સામે એક ખુરશી નાખીને બેઠી.

પ્રકરણ સાતમું

માંકડનું મુતર

સંધ્યાની સંધિકાનો સુંદર સમય વર્તમાન હતો; આકાશ ઉપર અવનવા રંગોનો છંટકાવ થઇ રહ્યો હતો. સ્વચ્છ બનેલા આભના આવાસ ઉપર સુવર્ણ આભરણોનાં સુવર્ણકળશો ચકચકતા હતા વાતાવરણમાં શિતળતા પ્રસરેલી હતી. પવનરાજની મંદમંદ ગતિથી દિવસના તાપનો ઉકળાટ કંઇક અંશ સમી જતો હતો. ભાનુદેવ અસ્ત પામી ગયાને પાંચેક મિનીટ વીતી ગઇ હશે તે સમયે એક આલિશાન મકાનમાંના એક સુવિશાળ ઓરડામાં એક સ્ત્રી અને પુરૂષ ઉભય બેઠેલા હતા ને પરસ્પર દ્રષ્ટિપાત કરી રહ્યા.

જે ઓરડામાં તેઓ બેઠેલા હતા તે ઓરડાની શોભા અત્યંત સુંદર હતી; ભીંતો ઉપર આકર્ષક ચિત્રો ટાંગવામાં આવેલાં હતાં. ઉંચી કીંમતનું ફરનિચર પણ ત્યાં પુષ્કળ હતું. આખા ઓરડામાં એક ઉમદા ગાલીચો પાથરવામાં આવેલો હતો અને ઓરડાના અંતભાગમાં જ્યાં ત્યાં ઉમદા અત્તરનો છંટકાવ કરેલો હોવાથી બાહ્ય તેમજ આંતરિક સૌન્દર્યનો પ્રચાર થઇ રહ્યો હતો.

એ સુંદર ઓરડામાં બેઠેલા સ્ત્રી અને પુરૂષ અન્ય કોઇ નહિ પરંતુ વેશ્યા ગુલાબ અને લાલદાસ હતા. લાલ-

દાસ ખુરશીમાં ગોઠવાયો કે ગુલાબ તેની સામે ખુરશી ઉપર બેસતી બોલી.

"કહો શેઠ? આજને આજ આવી પહોંચ્યા? ઘડો લાવ્યા છો?"

"હું સોનામહોર લેવા આવ્યો નથી!"

"એમ!" ગુલાબ સ્હેજ હસી, અને વેશ્યા લક્ષણો, ચિતચેષ્ટા કરતી બોલી! ત્યારે આપ શા વિચારે અહિં પધાર્યા છો?"

"જે મારે માગવાનું છે તે માગવા માટે હું અત્યારે આવ્યો છું."

"તો મને આપી દેતાં કશો વિલંબ નથી. સોનામહોર તૈયાર છે; લાવો ઘડો; કે તુરતજ હું ભરી આપું! શરત મને કબુલ છે!"

"સોનામહોરો મને જોઈતી નથી."

"ત્યારે?"

"પ્રથમ એ કહો કે દસ્તાવેજનું લખાણ તમને માન્ય કિંવા કબુલ છે કે નહિ?"

"કબુલ છે!"

"ત્યારે તમે કબુલ કરો કે દસ્તાવેજમાં સોનામહોરો તમારે આપવી એ ભાવાર્થનું લખાણ નથી."

"કેમ વારૂ?"

"દસ્તાવેજ તમારી પાસે છે? હાથમાં લ્યો ને જુઓ!"

"ઠી....ક! દસ્તાવેજમાં એવું લખાણ છે એમ હું માની લઉં છું; બોલો પછી?"

"પછી એજ કે હું માગું તે એક ઘડો ભરીને તમારે પુરૂ પાડવાનું!"

"બેશક!"

"ને તે પ્રમાણે ન આપો તો?"

"તો?" ગુલાબ બોલી! "તો તમારો માલ તમે પાછો લઇ શકો છો!"

"એમ?"

"હા."

"ત્યારે હું માગું છું!"

"માગો!"

"એક ઘડો ભરીને "માંકડનું મુતર" મને આપો" ગુલાબ ચમકીને એકદમ બોલી ઉઠી.

"કેવી વિચિત્ર માગણી!"

"ગુલાબ?" લાલદાસ સેજ કડક અવાજે બોલ્યો માગણી વિચિત્ર હોય કે સારી હોય; મને ગમે તેવી માગણી કરવાનો હક્ક છે; ને મારી એ માગણી પ્રમાણે અત્યારે—અને આ પળે જ મને આપી દે; નહિતર મારો માલ......."

લાલદાસના ચહેરા ઉપર કડકાઇના ભાવ જોઇને ગુલાબ બોલી !

શેઠ સાહેબ ! ડરાવજો કોઈ બીજાને ! આતો ગુલાબ વેશ્યા છે ! તમારા દાબથી કાંઇ હું ડરી જાઉં એમ નથી; જોઇએ તો કોઇ સારી ચિજની માગણી કરી લ્યો ને તે હું તમને આપી દઉં !....આવી વિચિત્ર માગણી મારાથી પુરી પાડી શકાશે નહિ ”

“ તો મારો માલ તમારાથી સંગ્રહી શકાશે નહિ ! તમે ગુલાબ વેશ્યા હો કે ગમે તે હો ! મને તેની પરવા નથી હું તો દસ્તાવેજમાં લખી આપ્યા પ્રમાણે માગણી કરૂં છું તે જો તમે તે પુરી પાડી શકવા અશકત હો તો મારો માલ ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમાં મને સોંપી આપો નહિતર હું હમણાં જ રાજા પાસે જઇશ.”

“ રાજા પાસે કે પછી તેનાથીયે આઘે જાઓ ! ”

“ ત્યારે માગણી પ્રમાણે આપવાની નાજ પાડો છોને”

“ હા. ”

“ ઠીક........”

એમ કહીને લાલદાસ ત્યાંથી જપાટાબંધ ચાલી નીકળ્યો જીવણલાલ શેઠનું નામ પુછીને થોડીવારમાં તેની દુકાને લાલદાસ પહોંચી ગયો, જીવણલાલ તો લાલદાસની રાહ જોતોજ બેઠો હતો તે લાલદાસને જોતાંજ બોલી ઉઠયો,

" કેમ શું થયું શેઠ ! "

" તેણે માગણી પુરી પાડવા અશકિત બતાવી ! "

" એ તો મેં ધારેલું જ હતું ! વારૂ...હવે તમારો શો વિચાર છે ? "

" રાજા પાસે જવું; ને ફરીયાદી રજુ કરવી "

" તમે ગુલાબ વેશ્યાને જણાવ્યું છે કે માગણી પ્રમાણે આપી શકવાની અશકિત હોવા છતાં, માલ પચાવી પડવાની લુચ્ચાઈ દર્શાવવા અમોને રાજાનો આશ્રય લેવો પડશે ? "

" હા. મેં એ પ્રમાણે જણાવ્યું છે."

" જવાબમાં તેણે શું કહ્યું ? "

" ચોકસ ઉદ્ધતાઈ ! તેણે તો બતાવી છે."

" વારૂ; ત્યારે ચાલો !....હા ! પણ....રાજાને અત્યારે મળવું એ ઠીક નહી; કારણ કે રાત્રિનો પ્રારંભ થઇ ચુકયો છે. "

" ત્યારે ? "

" આવતી સવારે કચેરીમાં જઇશું ! "

" જેવી તમારી મરજી."

" હવે ચાલો આપણે ત્યાં તમારાં સ્વાગતનો લાભ મને મળે એવું હું ઈચ્છું છું."

" નહિ. એવી તસ્દી લેવાની કશી જ જરૂર નથી ! હું કોઇ ધર્મશાળામાં રાત્રિનો સમય નિર્ગમન કરી લઇશ અને સવારમાં તમને મળીશ, પછી આપણે કચેરીમાં જઈશું ?

"વાહ! શેઠ! બહુ બોલ્યા! શું તમે ધર્મશાળામાં મુકામ કરવા માગો છો? જવાદો જી! શું આ શહેરમાં કોઇ વેપારી નથી કે?"

લાલદાસે ઘણી ના કહી પરંતુ જ્યારે તેણે જોયું કે જીવણુલાલ શેઠનો અત્યંત આગ્રહ છે; ત્યારે તેણે આગ્રહને માન આપ્યું! અને જીવણુલાલ મેમાન લઇને પોતાનાં ગૃહે આવી પહોંચ્યો.

પ્રકરણ આઠમું

અફીણ પાછું મળ્યું

પ્રભાતનાં બાલરાત્રીનાં સુવર્ણ રંગીય રશ્મિનો પ્રવાહ જગત ઉપર ફળી રહ્યો હતો. પ્રભાકરનો સોનેરી પ્રકાશ તારલ અને અંધકારને શોધી શોધીને નષ્ટ કરી રહ્યો હતો ઘંટનાદોના અવાજોથી દેવસ્થાનો ગાજી રહ્યા હતાં.

રાજમહાલયની દેવડી ઉપર પ્રભાતનાં ચોઘડીયાં વાગ્યાને સભાજનો એક પછી એક રાજકચેરીમાં આવવા લાગ્યા.

થોડી વારમાં તો સભાસ્થાન માણસોથી ચિકાર ભરાઇ ગયું "મહારાજા ચંદ્રસિંહનો જય" ના ધ્વનિ સાથે મહારાજા સભા સ્થાનમાં આવીને ઉપસ્થિત થયા સઘળાંએ

નમન આપ્યું ને ઉભા થયા મહારાજા સિંહાસન ઉપર બેઠા કે સભાજનો પોતપોતાની જગ્યાએ ગોઠવાઇ ગયા.

પ્રથમ રાજાજ્ઞાથી વારાંગનાઓ હાજર થઇ અને સભા

(સાખી)

" જીવો અમર એ રાજવી ! તપો અમર એ રાજ !
" થાય ન અન્યાયી જરા ! એક ન્યાયી કાજ !
" રાજધર્મ ધર્મમર્મ ! પાળે એ રક્ષક !
" ધિક્કાર.......આ...........આ........આ...........
" ધિકકાર રક્ષક બની બને જે ભક્ષક !.......રાજધર્મ
" રૈયત ઉપર પ્રેમભાવ ઉરે ઉભરાય છે !
" રંક અને રાયનો ઈન્સાફ અદલ થાય છે !
" એવા નરેશની જય જગતમાં બોલાય છે !
" રાજનીતિ ઉપર પ્રીતિ રાખે એ રક્ષક.......રાજધર્મ

(સાખી)

" રામ રાજ્યની સમ પ્રજા; રહે હર્ષ સુખમાંય !
" ગરીબ કે શ્રીમંત હો ! ત્રાસ ન પામે કાંઇ !
" રાજધર્મ ! ધર્મમર્મ ! પાળે એ રક્ષક !
" ધિક્કાર રક્ષક બની........બને જે ભક્ષક !
" રાજધર્મ ! ધર્મમર્મ ! પાળે એ રક્ષક !

'મંગળ'

સંગીતની પુર્ણાહુતિ થઈ અને એક પટાવાળાએ મહારાજાને નમન કરીને કહ્યું.

"ના. કોઇ અરજદાર અંદર આવવાની રજા માગે છે.

"સારૂ તેમને આવવા દે."

પટાવાળો ગયો અને થોડીવારે લાલદાસ અને જીવણુ લાલ શેઠ મહારાજા ચંદ્રસિંહ પાસે આવીને ઉપસ્થિત થયા મહારાજાએ તેમને જોઈને પ્રશ્ન કર્યો.

"તમારે શી અરજ કરવાની છે."

"નામદાર સાહેબ ! લાલદાસે કહેવા માંડયું. હું પરદેશી વ્યાપારી છું. વ્યાપારના કાર્ય પ્રસંગે હું અહિં આવેલો છું પરંતુ દરીઆ કિનારે ઉતરતાંજ હું ઠગાયો બીજું લુટાયો છું. મારો સઘળો માલ વેશ્યા ગુલાબે પચાવી પાડેલો છે જો કે મેં તેને સોંપેલો છે પરંતુ દસ્તાવેજમાં એવી શરત છે કે "એક ઘડો ભરીને પુરૂ પાડવાનું" ને તે પ્રમાણે મ્હારી મરજીમાં આવે તે ચિજ ગુલાબની પાસે માગી શકું ને તેની પાસે મેં માંકડનાં મુતરથી એક ઘડો ભરીને માગણી કરી કાં તો મ્હારી માગણી તે પુરી પાડે યા તો મારો માલ મને પાછો આપે પરંતુ તે તો મને કશોજ જવાબ આપતી નથી ને તેથી આપ સાહેબની પાસે ન્યાય માગવા હું આવ્યો છું. મને આશા છે કે આપ નામદાર શ્રી તરફથી ઉચિત ન્યાય મળશે."

ચંદ્રસિંહ મહારાજા આ સાંભળીને ઘડીભર ચુપ રહ્યા પછી બોલ્યા.

"વારૂ, તે દસ્તાવેજ તારી પાસે છે કે ?"

"હા. જી !"

"લાવ, બતાવ !"

લાલદાસે વેશ્યાને કરી આપેલા દસ્તાવેજની નકલ મહારાજના હાથમાં આપી. મહારાજાએ તે વાંચી જોઈને લાલદાસની વાત ઉપર તેમણે ધ્યાન આપ્યું.

"શેઠ ! આ દસ્તાવેજમાંના લખાણ પ્રમાણે ગુલાબ વેશ્યા પાસે એક ઘડો ભરીને ગમે તે વસ્તુની માગણી તમે કરી શકો છો; ને જો તે પુરી ન પાડે તો તમારો માલ તેણે પાછો આપવો જોઈએ."

"હા. નામદાર !"

અને તુરત ગુલાબ વેશ્યાને રાજકચેરીમાં બોલાવવામાં આવી, ગુલાબને જોઈને મહારાજાએ કહ્યું.

ગુલાબ ! આ માણસનો કેટલો માલ હજમ કર્યો છે ?

"નામદાર ! તેણે સ્વખુશીથી પોતાનો માલ મને સોંપી દીધો છે."

"શું માલ અને કેટલો માલ છે ?"

"માલમાં બીજું કશું નથી. ફક્ત અફીણજ છે."

"વારૂ !....આ દસ્તાવેજ કરાવીનેજ તેનો માલ તેં કબજે કર્યો છે ને ?"

"હાજી !"

"આ દસ્તાવેજ તને કબુલ છે ને?"

"હાજી!"

ત્યારે દસ્તાવેજ કરી આપનારની હરકોઇ માગણીને પુરી પાડવા માટે તું બંધાઇ ચુકેલ છે.

"ને તેની ના હું પણ કયાં કહું છું. સોનામહોરોનો એક ઘડો ભરી આપવાની અમારે વાતચીત થઇ છે."

"વાતચીત થઇ હશે; પરંતુ લખ્યું વંચાય. એ પ્રમાણે આ દસ્તાવેજમાં જે વંચાય છે તે પ્રમાણે તારે વર્તવું જોઇશે."

"પણ તેઓએ કેવી વિચિત્ર માગણી કરી છે."

"ને તારે એ વિચિત્ર માગણી પણ પુરી કરી આપવી પડશે ને તેમ ન બની શકે તો સઘળું અફીણ આજને આજ તેના મુળ માલીકને સોંપી આપ."

"નામદાર! એ માગણી હું શી રીતે પુરી પાડી શકું."

"તે તારે જોવાનું છે! હું પુછું છું કે માગણી પ્રમાણે આ માણસને તું આપી શકીશ કે નહી?"

"નાજી!"

ત્યારે તેનો માલ આજને આજ સોંપી આપ. જાઓ શેઠ એક પોલીસને લઇ તમારૂં સઘળું અફીણ કબજે કરી લ્યો. ન્યાય ચુકવાઇ ગયો કચેરી વિસર્જન થઇ વેશ્યા ગુલાબ પાસેથી પોતાનું સઘળું અફીણ લાલદાસને મળી ગયું. જીવણલાલનો તેણે અત્યંત આભાર માન્યો અને બજાર ભાવથી

બે ટકા ઓછા લઈને સઘળું અફીણુ લાલદાસે જીવણલાલ શેઠને આપી દીધું. જીવણલાલે હિસાબ કરીને તે વખતે કુલ રકમ આપી દીધી; લાલદાસ આનંદમાં આવી ગયો. હરકિશનનાં કહ્યા પ્રમાણે પાંચ લાખને બદલે સાત–આઠ લાખ રૂપીઆનો તેને નફો મળ્યો; ભાગ્યનો પાસો સવળો પડયો એમ તેણે ધાર્યું.

થોડા દિવસ લાલદાસ ત્યાં રોકાયો અને પછી મણિપુર આવવાની તેણે તૈયારી કરી મિત્રોએ મંગાવેલી ચીજો તેણે ચંદ્રપુરમાંથી ખરીદી લીધી પછી એક રહી રમાની મંગાવેલી ચીજ........સ્ત્રી ચરિત્ર !

ભોળા અને સરળ હૃદયનો લાલદાસ 'સ્ત્રી ચરિત્ર' નામ કંઇક ચિજ ન હોઇ શકે એટલુંયે ન સમજી શકયો ને આખાએ ચંદ્રપુરમાં 'સ્ત્રી ચરિત્ર' માટે તે પૂરી વળ્યો જે દુકાને જઇને તે પુછતો તે દુકાને તેની મશ્કરીજ થતી લોકોએ તેને દિવાનો માની લીધો. અફીણુના વેપારમાં મળેલી પુષ્કળ કમાઇથી અંજાઈ જતાં લાલદાસ ગાંડો થઇ ગયો છે એમ ચંદ્રપુરની ઘણી ખરી પ્રજાએ માન્યું. છેલ્લે એક જણુને સ્ત્રીચરિત્ર વિષે લાલદાસે પૂછ્યું ને તેનું ઉત્તર મળ્યું.

"ગુણુવંતી વેશ્યાને ત્યાં 'સ્ત્રી ચરિત્ર' મળશે !"

આમ કહેનારે લાલદાસની ફક્ત મશ્કરીજ કરી હતી પરંતુ લાલદાસે તે સત્ય માની લીધું અને નામ ઠેકાણું પૂછતો તે ભોળો યુવક ગુણુવંતી વેશ્યાને ત્યાં આવી પહોંચ્યો.

પ્રકરણ નવમું

બનાવટી બાયડી

ગુણવંતી વેશ્યાના મકાનમાં લાલદાસે પગ મૂકયો કે તેની દૃષ્ટિએ એક મોટી નોબત પડી. નોબતની પાસે તેને વગાડવાની દાંડી પડેલી હતી. લાલદાસે એકદમ પાંચ સાત અવાજ કરી નાખ્યા અને ગુણવંતીનું મકાન ગાજી ઉઠયું.

“ હેં ! હેં ! કોણ છે ? ”

“ હું લાલદાસ શેઠ ! ” લાલદાસે જણાવ્યું.

“ શેઠજી ! તમને ખબર છે કે નોબતનો એક અવાજ કરવાનો ચાર્જ શું આપવો પડે છે ? ”

“ ના. ”

“ ત્યારે ચાર્જની ખબર વિના એકદમ પાંચ સાત અવાજ શા માટે કર્યા ? મારો ચાર્જ હું વસુલ કરીશ ?

“ પણ તારો કેટલો ચાર્જ છે ? ”

“ એક અવાજના એક હજાર. ”

“ વારૂ, મેં કેટલા અવાજ કર્યા ? ”

“ આસરે સાત ! ”

“ લે ત્યારે આ સાત હજાર ! ” એમ કહીને લાલદાસે સાત હજારની નોટો ગુણવંતીને ગણી આપી ગુણવંતી અંજાઈ ગઇ. આજ સુંધીમાં એક ઉપર બીજો અવાજ કરનાર તેણે કોઈને પણ જોયો ન હતો; ને આમ

સાત્સાત અવાજ કરનારને જોતાં તે છક જ થઇ ગઈ થોડી વાર પછી તે બોલી. ચાલો અંદર પધારો !"

બન્ને વિલાસાલયમાં આવ્યા ગુણવંતીએ પુછયું.

"ગાયન સાંભળવાની ઇચ્છા છે ?"

"એવી કોઇ ઇચ્છાથી હું અહિં આવ્યો નથી."

"ત્યારે ?"

"એક ચીજની મને જરૂર છે ને તે તમારી પાસે છે?

"શું વારૂ ?

"સ્ત્રી ચરિત્ર"

"થોડીવાર વિચારી રહ્યા પછી ગુણવંતી બોલી.

"કોણે મંગાવી છે ?"

"મારી પત્નીએ."

"વારૂ તે ચીજ મારી પાસે છે !"

"તો કૃપા કરીને મને આપો ને જોઇએ તેટલી કીંમત લો."

"જો તે ચિજ તમારે જોઈતી હોય તો હું કહું તેમ તમારે વર્તવું પડશે."

"કબુલ."

"તમે સ્ત્રી વેષ પહેરો; ને જ્યાં હું તમને મુકી આવું ત્યાં તમારે થોડા દિવસો સુધી રહેવું. ત્યાંથી તમને જોઇતી ચિજ જરૂર મળી જશે."

"તમે કહો તેમ કરવા હું તૈયાર છું !"

"ત્યારે પહેરો સ્ત્રીનાં કપડાં !"

"એમ કહીને ગુણવંતીએ સ્ત્રીનાં કપડાં લાલદાસ આગળ રજુ કર્યાં.

વાંચકો !........ને લાલદાસે તે સ્ત્રીનાં કપડાં પહેર્યાં પણ ખરાં ? અહો ! ભોળું અને સરળ હૃદય ! ગુણવંતીએ કહ્યું ?"

"હવે ચાલો મારી સાથે."

"કયાં ?"

"હું લઈ જાઉં ત્યાં !"

"વારૂ ...ચાલો."

"હા, પણ સંભાળજો ! ઘણી ચાલાકી પુર્વક તમારે ત્યાં રહેવાનું છે કોઇને ખબર ન પડવી જોઇએ કે તમે પુરૂષ છો. કારણ કે બાહ્ય ચિન્હ....પુરૂષનું....જે મુછ છે, તે હજી તમને આવી નથી, વળી બાલ પણ એક સ્ત્રીના જેટલા લાંબા છે એટલે બનતાં સુધી તો તમને કોઈ કળી શકશે જ નહિ."

"ને મને" સ્ત્રી ચરીત્ર તો મળશેને ?

"કેટલા દિવશો પછી ?"

"એક માસની અંદર !"

આ પ્રમાણે વાતચીત કરતાં તેઓ ઉભય એક મોટા

મકાન પાસે આવી પ્હોંચ્યા આડી અવળી નજર કરી ગુણવંતી મકાનની અંદર દાખલ થઇ અને લાલદાસ તેની પાછળ દાખલ થયા.

"શેઠ સાહેબ છે કે ?"

"ઓહ ! ગુણવંતી બોલ શું છે ?"

"ત્હમને થોડી તસ્દી આપવાની છે."

"શું ?

"થોડા દિવસો ઉપર મણીપુરના એક શેઠ મારે ત્યાં આવેલા હતા અને તેમને અચાનક બહારગામ જવાનું થવાથી આ તેમની પત્નીને મ્હારે ત્યાં મુકી ગયેલા છે પરંતુ એક શેઠીઆની સ્ત્રી મ્હારા જેવી એક વેશ્યાને ત્યાં બહુ વખત સુધી રાખવી એ મને ઠીક લાગ્યું નહી; ને તેથી હું તમારી પાસે આવેલી છું."

"તો વહુને મારે ત્યાં મુકી જા તેમના પતિ આવે ત્યારે મારે ત્યાં મોકલજે !"

"બસ એટલી ? તસ્દી તમને આપવા માટે જ હું આવેલી છું ?"

"એમાં તસ્દી શાની ? વારૂ, વહુ ? આપણે ત્યાં રહેજો."

ત્યારબાદ ગુણવંતી ત્યાંથી ચાલી ગઈ અને વહુ બનેલો લાલદાસ ચંદ્રપુરના એક નામાંકિત ગણાતાં વયોવૃદ્ધ શેઠને ત્યાં રોકાયો.

પ્રકરણ દસમું

ચાંડાલીની ચંચળા

જે શ્રીમંત શેઠને ત્યાં લાલદાસ થોડા દિવસને માટે સ્ત્રી વેષમાં રોકાયો; તે શેઠનો પુત્ર કાંઇ કારણુસર બહાર ગામ ગયેલો હતો ને હજી પંદર વીસ દિવસો પછી ચંદ્રપુરમાં આવે એમ હતું.

રાત્રે શેઠજીએ વિચાર કરીને પોતાના ઘરમાં આવેલાં નવાં વહુજીને પોતાના પુત્રની પત્નીની સાથે સુઇ રહેવાનું કહ્યું.

શેઠની પુત્રવધુનું નામ ચંચળા હતું. દેખાવમાં તે સુંદર અને સ્વભાવે અત્યંત ચંચળ હતી. નવી વહુને તેણે પોતાના શયનગૃહમાં સુવાડી.

આખી રાત્રિ પસાર થઇ ગઇ, ને બીજી રાત્રિ પણ. ત્રીજી રાત્રીએ ચંચળાને નવી વહુના સ્ત્રીપણા વિષે શંકા ઉદ્ભવી ને તેથી તેણે સખ્તાઇપુર્વક પુછી જોયું.

"તું સ્ત્રી છે કે પુરૂષ? મને તારા સ્ત્રીપણા વિષે શક જાય છે."

"સાચું જાણવા માગો છો, ત્યારે!"

"હા."

લાલદાસે સઘળી હકીકત કહી સંભળાવી. સ્ત્રી ચરિત્ર

મેળવવા માટે પોતે સ્ત્રીવેષ પહેરેલો છે એમ પણ જણાવી દીધું. આ સાંભળીને ચંચળા બોલી.

"સ્ત્રી ચરિત્ર મારી પાસે છે ને હું તે તમને આપું; પણ તેની કિંમત આપી શકશો ?"

"અરે ! એકથી એક લાખ રૂપીઆ સુધી."

"નહિ, સ્ત્રી ચરિત્રના બદલામાં મને રૂપીઆ જોઇતા નથી; પરંતુ......."

"ત્યારે શું ?"

"તમારો પ્રેમ"

'એટલે ?"

"મારા તરફનો પ્રેમ"

"તે હું તને આપીશ."

"તો સ્ત્રી ચરિત્ર તમને મળશે."

"ક્યારે ?"

"જ્યારે આપણી વચ્ચેનો પ્યાર મજબુત થશે ત્યારે."

તે રાત્રિએ એટલીજ વાત થઇ ને દિવસ જતાં ઉભય વચ્ચે નિંદનીય વ્યવહાર શરૂ થયો. વિષય વિકારમાં તેઓ બંને અત્યંત ઉન્મત બની ગયા. ઉભયનાં જીવન સ્હામે **"પ્રેમની પિસ્તોલ"** તાકી રહી. ચંચળા અને લાલદાસ પાપને પંથે પ્રયાણ કરી રહ્યાં.

ચંચળાનો પતિ બહારગામથી આવ્યો તે દિવસે ચંચળાએ લાલદાસને કહ્યું.

આજ રાત્રે જે ચરિત્ર હું ભજવું તે તમારે મુંગે મ્હોંડે જોયા કરવું. જો જો એક અક્ષર પણ બોલ્યા તો. ”

સારૂયે જગત શાંતિ સુંદરીના ખોળામાં લોટી રહ્યું હતું સર્વ સ્વામી અને સુંદરીઓ નિદ્રાનારીના લલીત અંકમાં સુઈ ગયેલાં હતાં શયનગૃહમાં ચંચળા અને તેનો પતિ માત્ર બેજ હતા ! મોડી રાત્રે ચંચળાનો પતિ નિદ્રાધીન થયો અને ચંચળા. જે રૂમમાં ‘ વહુજી લાલદાસ’ સુતા હતા તે રૂમમાં આવીને બોલી !

“ મારૂં ચરિત્ર હવે ભજવાય છે જોવુ હોયતો ચાલો ”

લાલદાસ તુરત ઉભો થયો ચંચળા પોતાના શયન ગૃહમાં આવી તેનો પતિ ગાઢનિદ્રાને આધીન થઈ પડેલો હતો એક ખુણામાં સંતાડેલી તલવાર ચંચળાએ હાથમાં લીધી લાલદાસ કમકમી ઉઠયો તલવાર મ્યાન મૂક્ત થઇ લાલદાસને થરૂજ વછુટી ચંચળાએ હાથમાં જોરથી તલવાર પકડી નિરલ પગલે તે પતિના શરીર તરફ ગઇ ગઈને ગજબ ગુજાર્યો ! તલવારનો એકજ ઘા ! તે ચંડાલિની ચંચળાએ તલવારના એકજ ઝપાટે પતિનું ખુન કરી નાખ્યું.

લાલદાસ ગભરાઇને બોલી ઉઠયો.

“ ગજબ ! ગજબ ! ચંચળા ! આશું કર્યું ? ”

‘ ચુપ ! જો એક અક્ષર બોલ્યા છો તો તમારી પણ આ દશાજ કરવામાં આવશે ! ”

લાલદાસનું મ્હોં બંધ થઇ ગયું, ચાંડાલિની ચંચળાએ એક મજબુત કપડાનો કકડો લીધો પતિનુ શબ તે કકડામાં તેણે બાધ્યું. પછી એક રસી લઇને શયનગૃહમાંની બારીના થાંભલા સાથે એક છેડો બાંધ્યો અને બીજો છેડો બહાર લટકાવ્યો પછી લાલદાસને તેણે કહ્યું.

" હવે તમે આ રસી વડે નીચે ઉતરી પડો....આ પોટલાને લઇને હુ પણ નીચે આવું છું "

" ને પછી ? "

તમને જે વેશ્યા મારે ત્યાં મુકી ગઇ છે તે વેશ્યાને ત્યાં જઇશું !

શા માટે ?

ત્યાં ન જવું હોય તો મારો આગ્રહ નથી

વારૂં...એતો બધું ઠીક પરંતુ " સ્ત્રીચરીત્ર " કયારે મળશે ?

સમય જતાં તમને તે ચીજ મળી જશે હાલ તો ઉતાવળ કરો નીચે ઉતરી પડો ! કોઇ આવી પહોંચશે તો

ચંચળાએ પોતાનું વાકય પુરૂં કર્યું નહિ ત્યાર પહેલાં લાલદાસ રસી વડે નીચે ઉતરી પડયો. ને ત્યાર પછી થોડીવારે ચંચળા પણ પતિના શબનું બાંધેલું પોટકું લઇને નીચે ઉતરી પડી ! ત્યાંથી પછી બંને પ્રથમ દરીયા કિનારે આવ્યા.

કિનારે ઉભી રહીને ચંચળાએ પતિના શબને દરીયાનાં અગાધ પાણીમાં ફેંકી દીધું.

અહો! કુલ્ટા સ્ત્રીઓ કેટલી ભયંકર સ્વભાવવાળી હોય છે? પતિ! કે જે પ્રભુવત માનવા યોગ્ય છે; અરે! તેનું ખુન કરવા જેટલી પતિની પીશાચિની, ચાંડાલિની ચંચળા! તારૂં ઘોર કિંવા અક્ષમ્ય પાપ જગત જનોથી કદાચ અણજાણ રહી જશે; પરંતુ જગતના સ્રષ્ટી સરજનહાર સર્વેશ્વર પરમાત્માથી એ અજાણ્યું રહેવાનું નથી.

લાલદાસે સ્ત્રીનાં કપડાં ઉતારી નાખ્યાં ને દરીયામાં ફેંકી દીધા. પુરૂષ પોષાક સ્ત્રીવેષની નીચે તેણે રાખેલોજ હતો.

આ બધું થઇ રહ્યા પછી લાલદાસ બોલ્યો.

" ચંચળા! એ પણ ફેંકી દે!"

" શું "

" તારા હાથમાં છે તે. "

" તલવાર? "

" હા. "

" નહિ તેની મને ખાસ જરૂર છે. "

" ચંચળા! પણ જાળવજો હો! મારા હાલ પણ...."

" વાલા! એ શું બોલ્યા? આપણાં બંનેની સામે **" પ્રેમની પીસ્તોલ "** તાકી રહી છે. જેમ તમે મને ખરા અંતરથી ચાહો છો. તેમ હું પણ તમને ખરા અંતઃ-

કરણ પુર્વક ચાહું છું. પ્રિતમ તમારા ઉપર તો મારૂં તન મન ધન કુરબાન છે. ”

ચંચળા ઉકત શબ્દો એવા તો સુમધુર સ્વરે ઉચ્ચાર્યા, ને શબ્દોચ્ચાર વખતે એવા તો મોહક હાવ ભાવ કિંવા અભિનય કર્યો કે લાલદાસની વિષયવૃત્તિએ ઉછાળો લીધો.

ચંચળાની છેક નજીક તે આવ્યો. અને માશુકનાં દેહને છાતી સરખો ચાંપીને તેના ગુલાબી ગાલો ઉપર એ અલબેલા આશકે ઉપરા ઉપરી પાંચ સાત ચુંબનો કરી નાખ્યા.

બે ચાર દિશાઓમાંથી શિયાળોનાં કર્કશા અવાજ આવ્યા ને આથમી ગયા.

પ્રકરણ અગીયારમું

ખુન !

સાધારણ રીતે જોતાં અંધારી રાતનું સ્વરૂપ બીહામણું દેખાય છે. એક બીહામણી રાત્રિએ એક ગામને પાદર બે વ્યકિતઓ આવી પહોંચી.

એકે કહ્યું.

“ ચંચળા ! મારા સસરાનું ગામ આ વિરપુર. ”

“ બસ આજ કે ? ”

" હા. "

" અહિંથી તમારૂં ગામ મણિપુર કેટલું દુર? "

" ચાર ગાઉ. "

" બસ! વારૂ....તમારાં પત્ની રમાગૌરી તેનાં પિયરમા છે કે? સ્વસુર ગૃહે? "

" હું જ્યારે ઘેરથી નીકળ્યો હતો ત્યારે મારી રમા મારે ત્યાંજ હતી. "

" ઘર છોડયાને કેટલો વખત થયો? "

" દોઢ બે મહીના થશે! "

" કદાચ આટલા વખતમાં તમારી રમા તેને પિયર આવી હોય તો. "

" તો રાત્રિ અહી ગુજારીએ સ્હવારે તપાસ કરીને આગળ પ્રયાણ કરીએ. "

" એ ઠીક પરંતુ તમારા સ્વસુરનું ગૃહ મને અત્યારેજ બતાવો તો સારૂ "

" અત્યારે ગામમાં જવું એ જોખમ ભર્યું છે. "

" કેમ વારૂ? "

" અંધારી રાત્રી છે સુમારે દસેક અગીઆરનો સમય થયેલો છે અત્યારે આપણે ગામમાં પ્રવેશીએ ને કોઇ સીપાહી હેરાન કરે તો તે સંભવીત છે. "

કાંઇ હરકત નહી પરંતુ તમારા સ્વસુરનું ગૃહ મારે અત્યારેજ જોવું જરૂરનુ છે. "

ચંચળાના હઠાગ્રહને લાલદાસે માન આપ્યું બંને વિરપુર ગામમાં દાખલ થયા આડાઅવળા રસ્તા પસાર કરીને એક મકાન પાસે આવીને લાલદાસે કહ્યું.

" જુઓ આ ઘર "

" આ ઘર તમારા શ્વસુરનું કે ? "

" હા. "

તે ઘરની એક પછીત જાહેર રસ્તા ઉપર પડેલી હતી; એ પછીતમાં એક બારી હતી ને તે ખુલ્લી હતી ચંચળાએ તે જોઈને પછી લાલદાસને કહ્યું.

" તમે અહિંજ ઉભા રહેજો. "

" ને તું કયાં જાય છે ?"

" પેલી બારી દેખાય છે ત્યાં સુધી ચઢીને અંદર જરા જોઇ આવું. "

" ચંચળા ! ચંચળા !"

" ચૂપ. "

લાલદાસ એકદમ ચુપ થઇ ગયો. ચંચળાના હાથમાં તલવાર હતી. જે રસીવડે ચંચળા પોતાના મકાનમાંથી પત્નીના શબની સાથે નાસી છુટી હતી છે રસી તેણે તલ-વારની પેઠે સાથેજ લઇ લીધી હતી. રસી ફેંકીને તેણે બારીના કઠેરામાં ભેરવી દીધી અને પછી નીચેનો છેડો ખેંચી જોયો. મજબુત રીતે ભરાઇ ગયાની ખાત્રી થઇ અને ચંચળા રસીના આધારે ઉપર ચડી.

બારી પાસે તે આવી અંદર તેણે દૃષ્ટિ કરી. પાંચેક મીનિટ તલ્લીનતાપૂર્વક જોઈ રહી. પછી એકદમ તે નીચે ઉતરી પડી અને બોલી.

"હવે તમે ઉપર જાઓ." ને જુઓ

"શું !"

"તમારી પત્ની રમા સુતાં છે તે !"

"શું રમા અહિં છે ?"

"ચોક્કસ !"

લાલદાસ તુરત રસીના છેડાને અડકયો ત્યાં ચંચળા બોલી ઉઠી.

"પણ ખબરદાર ! ઉપર જઇ, અંદરનું દરદ જોઇ તુરતજ નીચે નહી આવ્યા તો."

"જોઇને તુરતજ આવતો રહીશ."

અને એમ કહીને લાલદાસ રસી પકડીને બારી સુધી ચડયો. બારી વાટે અંદર દ્રષ્ટિ કરી ને તેની આંખો એકદમ પહોળી થઇ ગઇ; તેની પત્ની રમા એક દાઢીવાળા મુસલમાનને પોતાની સોડમાં લઇને સુતેલી હતી.

ચંચળાનો સીસકારો તેના કાન ઉપર આવ્યો. જલતા જીગરે તે નીચે આવ્યો. ચંચળાએ પૂછયું.

"કેમ શું જોયું ?"

"ચંચળા ! ચંચળા ! શું સ્ત્રીઓ......."

“ ચુપ !.......એ બધો બકવાદ પુરસદે !..........
હવે પુનઃ હું ઉપર ચઢું છું ને થોડીવારમાંજ પાછી નીચે આવું છું.”

પત્નીનાં પાપાચારને જોઇને બળી જળી રહેલો લાલદાસ કશું બોલ્યો નહિ ચંચળા તલવાર લઇને એકદમ રસી વડે ઉપર ચડી ગઇ અને બારી વાટે મકાનની અંદર દાખલ થઇ ગઇ. લાલદાસ સ્તબ્ધ ઉભો રહ્યો.

થોડી વાર પછી ચંચળા રસી પકડીને નીચે આવી પહોંચી આ વખતે તેની પાસે એક નાનકડી પેટી હતી. લાલદાસ પેટીને જોતાંજ બોલ્યો.

“ આ પેટી લાવવાનું પ્રયોજન ? ”

“ આ પેટીની અંદર તે ચીજ છે કે જે ચીજ તમારી પત્નીએ મંગાવેલી છે. ”

“ શું સ્ત્રી ચરિત્ર ? ”

“ હા. ”

“ સાચું બોલે છે ? ”

“ તમારી રમાની સાથે જે માણસ સૂતેલો હતો તે માણસનું માથું આ પેટીમાં છે. ”

“ હેં ! શું તેનું ખુન કર્યું ? ”

“ હા......ને જુઓ ! હવે આપણે એકદમ ગામ મહાર નીકળી જઇએ. સવારે ગામમાં દાખલ થઇ તમારા

સસરાને ત્યાં આવીશું આશકનાં ખુનની વાત રમા કેવી રીતે છુપાવે છે એ જાણવા મળશે. એક દિવસ રહીને પછી રમાને લઈને આપણે મણિપુર તરફ ઉપડી જઈશું. ત્યાં ગયાં પછી જ્યારે રમા 'સ્ત્રી ચરિત્ર' માગે ત્યારે આ પેટી આપીને તેમાં સ્ત્રી ચરિત્ર છે તે લઈ લેવા કહેજો!"

લાલદાસ કાંઈ બોલ્યો નહિ થોડી વારે ચંચળા* અને લાલદાસ ધીમે ધીમે ગામ બહાર નીકળી ગયા.

પ્રકરણ બારમું

"રમાના ઉદ્દગારો!"

લોહીની ધારાના સ્પર્શે રમા ચમકીને જાગી ઉઠી પોતાના આશકનું ખુન થયેલુ જોતાંજ તે પ્રથમ તો કમકમી ઉઠી પરંતુ એ ધ્રુજારાને દબાવીને પોતાનું પાપકૃત્ય પ્રકાશ ન થાય તેટલા માટે આશકના શબને એક કપડામાં તેણે પેક કર્યું આખા ઓરડામાં તેણે માથાની તપાસ કરી પરંતુ કયાંય માથું જોવામાં આવ્યું નહી એકલા ધડને તેણે મજબુત રીતે બાંધ્યું.

પછી બારીના કઠેરામાં રસીનો એક છેડો બાંધ્યો ને એકદમ તે નીચે ઉતરી પડી અંધારી રાત્રીમાં તે ગામ બહાર નિકળતાં ગામની પાસે જ દરીયો હતો; શબને દરી-

આમાં ફેંકી દઇને રાક્ષસી રમા પોતાના સુવાના ઓરડામ
આવીને સુઇ રહી પરંતુ તેને નિદ્રા આવી નહી પોતાન
ઓરડામાં આવીને કોણ ખુન કરી ગયું હશે તે વિશે તેણ
પુષ્કળ વિચાર કરી જોયા પરંતુ કોઇપણ તેની દૃષ્ટિમાં એવુ
આવ્યું નહિ કે જે પોતાના આશકનું ખુન કરવા જેટલુ
વૈર રાખતું હોય !”

× × × ×

પ્રભાત પ્રકટયું. રાત્રિનો અંધકાર લયપામી ગયો
ચંચળા ને લાલદાસે વિરપુર ગામમાં પ્રવેસ કર્યો. લાલદાર
પોતાના સસરાને ત્યાં આવ્યો જમાઇરાજને સારૂં માન મળ્
જમાઇરાજ ! ખુશીમાંતો છોને ? શરીર સારૂં છે

“ હા. ”

ત્યારપછી થોડી આડી અવળી વાતો કર્યાં પછ
દાતણ પાણી કરવામાં આવ્યાં. જમીને લાલદાસે પોતાન
સ્વસુરને કહ્યું.

આવતી કાલે મારે જવું છે. ને આપની પુત્રીને હુ
સાથેજ તેડી જવાનો છું. ”

વધારે દીવસ રહેવા માટે જમાઇરાજને આગ્રહ કર
વામાં આવ્યો પરંતુ લાલદાસે તે આગ્રહને માન આપ્યું નહિ

બીજે દિવસે જમાઇરાજને વિદાય મળી લાલદા
ચંચળા અને રમાની ત્રિપુટી વીરપુરનો ત્યાગ કરી ગઇ
રમાના પિતાએ ગાડાનું વાહન કરી આપ્યું હતું.

બળદ તેજ હતા. જોત જોતામાં ચાર ગાઉનો પંથ કપાઇ ગયો. માર્ગમાં લાલદાસ અને રમા વચ્ચે નીચે પ્રમાણે વાર્તાલાપ થયો હતો.

"નાથ ! બોલો કેટલું કમાયા ?"

"પુષ્કળ."

"એમ ?"

"હા."

"વ્હાલા ! ત્હમે ગયા પછી એક દીવસ એક યુગ જેવડો મ્હોટો મને લાગવા લાગ્યો.

ત્હમારા વિરહની અગ્નિની જવાળામાં મારૂ સમસ્ત શરીર સળગવા લાગ્યું એટલે થોડા દીવસ પીયેરમાં જઈ આવવાનો વિચાર મેં આપના માતા પિતાને જણાવ્યો મને રજા મળી ને હું મ્હારે પિયેર આવી.

"પિયેરમાં પણ તમારા વિરહનું દુઃખ સ્હેજ પણ ઓછું થયું નહી ને જો તમે થોડા દીવસ મોડા આવ્યા હોત તો મારૂ શરીર સુકાઈને કોણ જાણે કેવું બની જાત કે આપ મને ઓળખી શકત પણ નહી."

"નાથ ! ખરેખર આપની મુર્તિનાં જ્યારે મેં દર્શન કર્યાં ત્યારે મારા હૃદયમાંની વિરહ વેદના એકદમ પલાયન થઇ ગઇ અને તેની જગ્યાએ આનંદનો અબ્ધિ ઉછાળા મારી રહ્યો.

" ખરે જ પતિ વિરહનુ દુઃખ પત્નિને માટે અતિશય ભયંકર છે. એવી કઇ પાષાણુ હૃદયી હોય કે જે પતિનાં વિયોગની વેદનાના અનુભવથી દુઃખાઅશ્રુ ન વહાવે ? આપ જે દીવસથી જુદા પડયા છો તે દીવસથી હું રોતી જ રહી છું હર પળે આપનું સ્મરણુ મને થઇ આવતું અને મારી આંખો આંસુથી છલકાઈ જતી હતી."

આજે સોનાનો સુરજ ઉગ્યો મારી સઘળી આંતર વેદના શમી ગઇ"

રમા બોલતી જતી હતી. ચપળા તે સાંભળીને ગુપ્ત રીતે હસતી હતી. લાલદાસ રમાનાં શબ્દો સાંભળતો જતો હતો અને તેના શરીરમાં ક્રોધના જવાળ આવી જતા હતા પરંતુ ઘેર પહોંચ્યા પહેલાં કાંઇ પણુ નહિ બોલવાનો ચંચળાએ તેને સખ્ત હુકમ કર્યો હતો. ને તેથી ક્રોધ કિવા ગુસ્સાનો ભાવ દાબી દઇને લાલદાસ બોલ્યો.

" રમા ! ખરેખર ! તારો પ્રેમ અનહદ છે. તું એક પ્રેમાળ પત્ની છે."

" અમ સ્ત્રીઓને તો પતિનોજ આધાર, પતિ એજ પ્રભુ, પતિના હાથે જ ઉદ્ધાર પછી અમે તનમનથી પતિ-નીજ થવાનો પ્રયત્ન કરીએને ?"

" વાહ ! તારી જેવી પતિ ઘેલી પત્ની મળવાથી હું મને ભાગ્યશાળી માનું છું."

" આ સ્ત્રી કોણ છે ? "

" તે તારી બેન છે. "

" એટલે ? "

" ન સમજી ? "

" ના....... "

" તારી સપત્ની "

રમાની આંખોનો ઝેરી પ્રકાશ ચંચળાના વદન ઉપર પડયો ચંચળા બોલી ઉઠી.

" બેન ! હું તમારી શોક બની છું મારા ઉપર તમે ક્રોધ દ્રષ્ટિ કરશો નહિ હું તો તમારી દાસી તરીકે રહેવા માટે આવી છું."

રમા કાંઇ બોલી નહિ તેની ઝેરી આંખો ચંચળાને તિરસ્કારી રહી હતી.

ને મણિપુરના પાદર સૌ આવી પહોંચ્યાં.

પ્રકરણ તેરમું

પ્રેમની પીસ્તોલ

" પાપ જીવનમાં કર્યું કિંચિદ્ હળવાનું નથી !
" શિક્ષા થવી ગુન્હાતણી એ દુર જોવાનું નથી !

" છલાછલ થાય છે જ્યારે ભરાતા પાપનું પાણી !
" ફુટે છે તે સમય પાતક ઘડો એ સત્ય એધાણી !
" પાપને પંથે જતાં અંતે ખરાબી થાય છે !
" પાપ હોયે ઘોર તો મૃત્યુ અચાનક થાય છે !
" જાતિ અને નિજ ધર્મને છોડી પતિત જે થાય છે !
" તે આ જગે નર્કના સંકટમાં રીબાય છે !
" પાપનો રસ્તો વિકટ છે ને ભયાનક છે અતિ !
" ના તે તરફ વળવાતણી ઇશ કોઇને દે દુર્મતિ !

" મંગળ "

ચંચળાએ લાલદાસને એકાંતમાં મળીને જણાવ્યું.

" મને મળ્યા પહેલાં ને મારી સલાહ લીધા પહેલાં રમાના શયનગૃહમાં જવાનું સાહસ કરતા નહિ."

મણિપુરને પાદર લાલદાસ આવ્યો કે તુરત જ ગામમાં વાત જાહેર થઈ ગઇ લાલદાસનાં વૃધ્ધ માતા પિતા એકદમ પાદરમાં દોડી આવ્યાં લાલદાસના સ્નેહીઓ પણ ત્વરાથી આવી પહોંચ્યા ? અને પછી લાલદાસ રમા અને ચંચળાએ મણિપુરમાં પ્રવેશ કર્યો.

ઘેર આવ્યા પછી લાલદાસે સઘળા મિત્રોને બોલાવીને જે જે ચિજ મગાવેલી હતી તે પોતે લાવેલો હતો તે જેને તેને આપી દીધી પછી મિત્રોની રજા લઈને તે માતા પિતા પાસે આવ્યો.

પિતાએ પુછ્યું.

" ઘણે દીવસે આવ્યો આપણે કમાણી માટે પરગામ ફરવાની શું જરૂર છે? પરમાત્માએ આપણને પુષ્કળ પૈસો આપ્યો છે વારૂ પણ તું શું શું કરી આવ્યો તે કહે જોઇએ."

છ સાત લાખ રૂપીઆનો નફો મળ્યો છે એમ લાલદાસે જણાવ્યું વૃધ્ધ માતા પિતા પુત્રની વ્યાપાર કુશળતા અને સારા ભાગ્યને જોઇને અત્યંત આનંદિત થયા.

ચંચળા તરફ જોઇને વૃધ્ધ માતાએ લાલદાસને પુછ્યું

" આ કોણ છે ? "

" આપની પુત્રવધુ "

લાલદાસે માતાપીતાને છેતરતાં આ પ્રમાણે કહ્યું ભોળાં હૃદયના વૃદ્ધ વડીલોએ તે વાત સાચી માની અને પુત્રને અને નવી પુત્રવધુને શુભાશિર્વાદ આપ્યા.

આખો દીવસ તો જોતજોતામાં પસાર થઇ ગયો. સંધ્યાના અમલ દરમ્યાન ચંચળાએ લાલદાસને કહ્યું.

" વહાલા ! એક કામ કરી નાખો. "

" તે શું ?"

" જે રૂમમાં આપ સુતા હો તે રૂમમાં એક પણ ચીજ એવી ન હોવી જોઇએ કે જેનો પ્રહાર અત્યંત ભયાનક નીવડે ?"

" એટલે "

" તમારા શયનગૃહમાંથી એવી ચીજો બહાર કાઢી નાખો કે જેના પ્રહારવડે ભયંકર આઘાત થાય !"

" તેનું કારણુ ?"

"તે હું પછી કહીશ હાલ તુરત મેં કહ્યું એ પ્રમાણે કરો. "

" સારૂં. "

એમ કહીને પોતાના શયનગૃહમાં આવ્યો. પલંગ સીવાય એક પણુ ચીજ તેણે શયનગૃહમાં રહેવા દીધી નહિ. આ પ્રમાણે કર્યાં પછી તે ચંચળાને મળ્યો.

" કેમ શું કર્યું ?"

ચંચળા તારા કહેવા પ્રમાણે શયનગૃહમાં એક પણ ચીજ મેં રહેવા દીધી નથી.

" એક પણુ ચીજ રહી નથી ગઇ કે ?"

" ના, વારૂ....પણુ ચંચળા ! આમ કરવાનું કારણ નહિ કહે ?"

" તે પછી કહીશ. "

" અત્યારે નહિ ? "

" ના. "

" પણુ મારો વિચાર રમાને મળવાનોજ નથી. "

" કેમ ? "

"તે પાપિણી પ્રેમદાનું મ્હોં જોવા પણ માગતો નથી. આતો તારા કહેવાથી તેને અહીં સુધી લાવ્યો છું."

"આજની રાત્રે તો તમારે તેની પાસે જવુંજ પડશે."

"શા માટે ?"

"**સ્ત્રી ચરિત્ર** આપવા માટે !"

"સા........રૂ."

"હા ! દ્વાર બંધ કરશો નહી, હું દ્વાર પાસેજ બહાર ઉભી રહીશ જરૂર પડશે તો અંદર આવીશ નહીતર બહાર રહીને તમારી વાતચીત હું સાંભળીશ. આ પેટી લઇને તમારે જવું. રમા પોતાની મંગાવેલી ચીજની માગણી કરે કે આ પેટી તેના હાથમાં મુકી દેવી તમારે ખોલવી નહીં ને તેને ખોલવા કહેવું, કે અંદરથી 'સ્ત્રી ચરિત્ર' નીકળશે એમ તમે કહેજો."

"વા........રૂ."

રાત્રિ પડી રમા શયનગૃહમાં આવી અને લાલદાસના આવવાની રાહ જોવા લાગી.

થોડી વારે લાલદાસ આવ્યો. રમાએ નયનો નચાવીને હાવભાવથી મીઠા સ્વરે કહ્યું.

"પધાર્યા, નાથ !"

"હા." ફિક્કા સ્વરે લાલદાસે કહ્યું.

લાલદાસના હાથમાં પેટી હતી પલંગ ઉપર આપીને તે લઇ રમા પણ પતિની સામે બેઠી અને બોલી.

"જે મેં મંગાવ્યું હતું તે લાવ્યા છો કે, વહાલા!"

"હા."

"સાચું કહો છો."

"હા."

"શું, 'સ્ત્રી ચરિત્ર' તમે લાવ્યા છો?"

"હા."

"લાવો ત્યારે."

લાલદાસે પેલી પેટી રમાને આપી અને કહ્યું.

"આ પેટીની અંદર 'સ્ત્રી ચરિત્ર' છે તે પેટીને ખોલીને તું લઇ લે."

રમાએ પેટીને હાથમાં લીધી. ચંચળાનાં બે નયનો તે જોઇ રહ્યાં હતાં.

પેટી લઇને તે રાક્ષસી રમા દીપક પાસે આવી પિત્તળની દીવીમાં દીપક પ્રજ્વળી રહ્યો હતો. રમાએ આતુરતા પુર્વક પેટી ઉઘાડી. પોતાના આશકનું માથું.

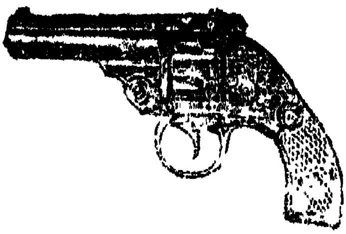
નખથી શિખા પર્યંત તેના અંગે અંગમાં કોપાગ્નિ ભભુકી રહ્યો........ક્રોધાગ્નિનું જોર પુષ્કળ વધ્યું. રમાએ દીવી હાથમાં લીધી....ઉગામી....એક, બે, ત્રણ મિનિટ? લાલદાસના કપાળમાં દીવીનો ઘા પડયો, એજ પળે ચંચળાના

હાથમાંની તલવાર રાક્ષસી રમાની ગરદનની આરપાર ચાલી ગઈ !

ચંચળાએ લાલદાસની છાતીના ધબકારા અને નાડી તપાસી લાલદાસના સ્વાસોચ્છ્વાસ વિસમી ગયા હતા. લાલદાસના શબ ઉપર ચંચળાનું શબ ટુટી પડ્યું.

તલવારના એકજ ઝટકે તેણે આત્મહત્યા કરી નાખી હતી એ રીતે ત્રિપુટી મરણુશરણુ થઇ; ને આપણે પણ હવે નિમ્નલિખિત કવિતા ઉમેરીને આ નાનકડી નવલકથાની અહીં સમાપ્તી કરી દઇશું.

"પતિના પ્રેમને ત્યાગી અવરથી પ્રેમ બાંધે છે,
"તજી નિજ નાથને બીજા પુરૂષથી સ્નેહ સાંધે છે."

બાયડી કે શાયડી

(દોહરો)

શ્રી કૃષ્ણને આરાધીએ, પુંજું બેઉ કર જોડ;
સરસ્વતીમા કરણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ. ૧
પ્રથમ શ્રીકૃષ્ણને પ્રણમુ, જેની મુજપર સહાય;
કરૂણા કરી હું કરગરૂ, આ ગ્રંથ ચાલતો થાય. ૨

સુખપુર ગામમાં સરદારસીંગ કરીને રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેના રાજ્યમાં અઢારે વર્ણ સુખી હતી અને તે રાજા પોતાની પ્રજા ઉપર ઘણું હેત રાખતો હતો પણ તે રાજા ઉદાસ રહેતો હતો કારણ કે તેને સંતાન ન હતું.

તેની નગરીમાં એક બ્રાહ્મણ રહેતો હતો તે પૈસે ટકે સુખી ન હતો કારણ કે તેને ચાર પાંચ સંતાન હતાં અને તે પોતે કોઇપણ જાતનો ધંધો કરતો નહોતો.

એક દીવસ તેની સ્ત્રીએ કહ્યું કે તમો પરદેશ કમાવા જાવ ત્યારે બ્રાહ્મણે કહ્યું કે તુ મને ઢેબરાં કરી આપ આથી તેની સ્ત્રીએ પાડોસણના ઘેરથી પાંચ શેર જાર ઉછીની લાવીને ઢેબરાં કરી આપ્યાં. તે ઢેબરાં લઇ બ્રાહ્મણ ખાતો ખાતો ઘેરથી નીકળ્યો ને એક તલાવની પાર આવી ત્યાં

સુધી આવતાં આવતાં ખાઇ રહ્યો. ઢબરાં થઈ રહયાં ને તેણે તળાવમાં પોતાની ઝોળી ધોઇ નાખી, તેમાં એક સાપોલીયું આવ્યું. તે વખતે તેણે વીચાર કર્યો કે ઘેર રાંડ બહુ પજવે છે માટે લાવ આ સાપોલીઆને ઝોળીમાં ઘાલીને ઘેર લઈ જાઉ. આવો વીચાર કરી ઝોળી ખભે ભેળવી પોતાને ઘેર આવ્યો. તે વખતે તેની સ્ત્રી પાણી ભરવા ગઇ હતી આથી તેણે જાણ્યું ન હતું કે મારો ધણી ઘેર પાછો આવ્યો છે, તેણે તે ઝોળી ખીલાએ ભેળવી પોતાના ભાઇબંધને ત્યાં બેસવા ગયો.

હવે તેની સ્ત્રી પાણી ભરીને ઘેર પાછી આવી તે વખતે છોકરાએ કહ્યું કે મારા બાપા પાછા આવ્યા છે, આથી તે સ્ત્રીને ઘણો ગુસ્સો ચડયો પણ કરે શું, એટલામાં ખીલીએ ભરાવેલી ઝોળી જોઇ આથી તેને ઘણો ગુસ્સો ચડયો અને તે ભોંય ઉપર પછાડી બોલી અકર્મી આ ઝોળીનું અહીં શું કામ છે પણ ઝોળી નીચે પડતાંની સાથે તેમાંથી મણી બહાર નીકળ્યો. હવે તે મણી હાથમાં લઇ બોલી કે મારો ભરથાર કમાઇને મણી લાવ્યો છે, ભાઇઓ, માટે જાણવું કે દુનીઆ સ્વાર્થી છે, અને પોતાની સ્ત્રી પણ પૈસાની સગી છે.

પછી તે સ્ત્રી કંસારાને ત્યાં જઈ ઉધારે વાસણ લાવી અને મોદીને ત્યાંથી ઘી, ગોળ, તથા દાણા પણ ઉધારે લાવી

અને કાપડીઆને ત્યાંથી પીતામ્બર લાવી અને પછી પોતાના ભરથાર માટે રસોઇ બનાવી દીધી. ત્યારપછી તેણે પોતાના ભરથારને બોલાવવા માટે છોકરાને મોકલ્યો તે છોકરો તેના બાપના ભાઈબંધના ઘરમાં જઇ કહ્યું કે બાપા ઘેર હેંડો ત્યારે પેલા બ્રાહ્મણે જાણ્યું કે રાંડને પેલુ સાપોલીયું કરડયું હશે માટે બોલાવવા આવ્યો હશે બ્રાહ્મણે કહ્યું જા બેટા હું હમણાં આવું છું એટલે તે છોકરો ઘેર પાછો ગયો પછી એ બ્રાહ્મણીએ અરધા કલાક સુધી વાટ જોઇ પણ કોઇ આવ્યું નહી તેથી પોતે બોલાવવા ચાલી હવે બ્રાહ્મણે પોતાની સ્ત્રી આવતી જોઇ ગભરાઇ ગયો અને વીચાર કરવા લાગ્યો કે જો ઘેર જઇશ તો નકી મારી નાખશે તો પણ બીક રાખ્યા વીના પોતે ઘેર ગયો ઘેર જતાની સાથે પોતાની સ્ત્રીએ તાંબાકુંડીમાં નાવા માટે ગરમ પાણી કાઢી આપ્યું. આથી બ્રાહ્મણ ઘણો ગભરાયો. પછી તે નાહી રહયો એટલે સ્ત્રીએ પોતાના ધણીને પહેરવા માટે પીતામ્બર આપ્યું આથી તે ઘણો ગભરાયો પછી સ્ત્રીએ પોતાના ધણીને બેસવા માટે પાટલો આપ્યો અને છેવટે કંસાર પીરસ્યો તે વખતે તે બ્રાહ્મણ ઘણો ગભરાયો, અને વીચાર કરવા લાગ્યો, કે જરૂર આપણું મોત આવ્યું. પણ ખાતી વખતે તેની સ્ત્રી બોલી કે સાંભળો તમો જે પેલો મણી લાવ્યા છો તે મણી આપણા રાજાની રાણીને હારમાં ખુટે છે માટે જોઇએ છે

જુઓ તમો કહેતા હો તો હું કુવે પાણી ભરવા જઇશ તે વખતે રાણીની દાસીઓને કહીશ કે તમારા રાણી સાહેબ ને મણી જોઈતો હોય તો મારે ઘેર છે પછી તમોને રાજા મણીની કીંમત પુછે ત્યારે તમો કહેશો કે અમારા ગરીબ માણુસને મણી શા કામનો છે, આપના જેવા રાજા લોકોને શોભે માટે આપ તે લઈ લો.

આ પ્રમાણે પોતાના ધણીને કહી કુવે પાણી ભરવા ગઇ અને ત્યાં દાસીઓને કહ્યું કે રાણીને મણી જોઇતો હોય તો મારે ઘેર છે.

આમ કહી તે પાણી ભરી ઘેર આવી ત્યાં દાસીઓએ આ વાત રાણીને કહી. આ વાત રાણીએ રાજાને કહી કે બ્રાહ્મણુને ત્યાં મણી છે. બ્રાહ્મણુને તેડવા માટે રાજાએ સીપાઇ મોકલ્યો, કે બ્રાહ્મણુને કહે જે કે રાજા તને બોલાવે છે. સીપાઇ બ્રાહ્મણુને બોલાવી દરબારમાં આવ્યો. રાજાએ બ્રાહ્મણુને કહયું કે તમારે ત્યાં જે મણી છે તેની કીમત કહો ત્યારે બ્રાહ્મણે કહ્યું કે અમારા જેવા ગરીબ માણુસને તે મણી શોભે નહી તે મણી રાજ-દરબારમાં શોભે માટે તમો લઇ લ્યો મારે કીમત જોઇતી નથી આ જ્યારે કહ્યું ત્યારે રાજા એકદમ આનંદમાં આવી ગયો. અને ખજાનચીને હુકમ કર્યો કે સોના મહોરનો ખજાનો ઉઘાડી આ બ્રાહ્મણુથી તથા તેની સ્રી તથા તેના

છોકરાંથી સાત ફેરામાં જેટલુ લઇ જવાય તેટલુ લઇ જવા દે, એટલે ખજાનચીએ સોના મહોરનો ભંડાર ઉઘાડી દીધો અને તે બ્રાહ્મણુ, તેનાં સંતાન અને તેની સ્રીથી જેટલું ઉંચકાય એટલું સાત ફેરા લઇ ગયાં અને તેમણીના પ્રતાપ થી તે દ્રવ્યવાન થઇ ગયા.

આ વાત અહીંથી રહી અને મણીનું શું થયું તે આપણે વિચારીએ.

રાજાએ મણી હારમાં જડાવ્યો અને રાણીને સ્નાન કરવાને માટે અંધારી ઓરડી બંધાવી, રાણી તે હારને કોરે મુકીને સ્નાન કરે છે એમ કરતાં કરતાં છ મહીના વીતી ગયા.

એક દિવસ રાણી સ્નાન કરી હાર લીધા વગર પોતાના મહેલમાં ચાલી ગઇ પછી જ્યારે તે બપોરે સુઇ ઉઠી ત્યારે પોતાના ગળામાં હાર ન દીઠો એટલે એકદમ ગભરાઈને દાસીને કહ્યું કે તું એકદમ નીચે જા અને મારા હારની તપાસ કર પણ ઓરડીમાં હાર ન દીઠો એટલે દાસીએ રાણીને કહ્યું કે હાર નથી રાણી એકદમ ક્રોધથી બોલી કે દીવો લઇ જઇ તપાસ કર! પછી દાસી દીવો લઇ નીચે ગઇ અને ઓરડીમાં જઇ તપાસ કરી તો મણીને બદલે છોકરો રમતો દીઠો અને તેની પાસે જઇ પુત્રને લઇ રાણી પાસે ગઇ અને પેલો છોકરો રાણીની પાસે મુકયો. રાણી પુત્રને જોઇ ઘણુ આનંદ પામી કારણ કે રાજાને કાંઈ સંતાન

નહોતુ આ વાત રાણીએ રાજાને કહી તેથી રાજા ઘણો પ્રસન્ન થયો અને આખા શહેરમાં આનંદ થઈ રહ્યો હવે પેલો છોકરો દિવસે ન વધે તેટલો રાત્રે વધે એમ કરતાં તે પાંચ વરસનો થયો એટલે રાજાએ ઘણી ધામધુમથી નિશાળે બેસાડયો.

હવે આ વાત આટલેથી બંધ રહી ને હવે ઝવેરીની વાત શરૂ કરીએ સુખપુરમાં એક કપુરચંદ કરીને શેઠ હતો તેને ઝવેરી નામની દીકરી હતી તે દીકરી વગર શેઠને એકે સંતાન નહોતું.

તેથી તે દીકરી ઉપર ઘણું હેત રાખતો હતો ઝવેરી જ્યારે તેર વરસની થઇ ત્યારે તેના બાપે તેનો વિવાહ કર્યો હતો પણ ઝવેરીને તો લાલ જ ગમતો હતો તેથી તેણે લાલ ઉપર પત્ર લખ્યો તેમાં તેણે નીચે પ્રમાણે પત્ર લખ્યો

પત્ર

લી. તમારી વહાલી ઝવેરીના પ્રણામ

મારા વહાલા લાલ

લી. આપની દાસી ઝવેરી.

લખવાનુ કે અમે આજરોજ રાતના બાર વાગે મહાદેવની પુંજાએ જવાની છું અને તમો આગમચથી જજો હું આપના માટે જે સામાન અને ઘોડો જોઇશે તે લેતી આવિશ આ પત્રનો જવાબ પાછો આપશો અને જરૂર આવશો.

લી. આપની વહાલી.

લી. આપનો લાલ.

લખવાનું કે હું મારા બાપનો એકનો એક છોકરો છુ માટે હુ આવવાનો નથી કારણ કે તારો વીવાહ મારા કાકાની સાથે થયેલો છે તે જાણે તો મને મારી નાંખે માટે હું આવનાર નથી એજ,

લી. લાલ.

લી. આપની દાસી ઝવેરી.

લખવાનુ કે તમારા કાકા સાથે મારો વીવાહ થયો છે તે માટે તમારે જરાપણ બીવું નહી માટે બાર વાગે તમો જરૂર આવશો.

લી. આપની દાસી ઝવેરી

લી૦ તારો વિલાસી લાલ

લખવાનું કે આજે રાત્રે બાર વાગે જરૂરથી શીવના દહેરામાં આવીશ માટે તુ ત્યાં તે વખતે આવજે.

લી૦ **લાલના પ્રણામ**

આ પ્રમાણે કાગળ લખી લાલે રવાના કર્યો. હવે લાલ રાતના અગીઆર વાગે મહાદેવના દહેરામાં આવ્યો અને ઝવેરી પણ રાતના અગીઆર વાગે મહાદેવના દહેરામાં આવી તે પોતાના સાથે કેટલુંક ઝવેરાત તથા બે ઘોડા પોતાની સાથે લાવી હતી ત્યાંથી એક ઘોડ ઉપર લાલ અને બીજા ઘોડા ઉપર ઝવેરી બેસી ત્યાંથી રવાના થયાં અને સવારમાં

રાજા અને કપુરચંદને ખબર થઇ કે મારો પુત્ર લાલ અને શેઠની છોકરી ઝવેરી બંને નાસી ગયાં છે તેથી આખા નગરમાં શોક છવાઈ ગયો. હવે ત્યાં લાલના કાકાને ખબર થઇ કે ઝવેરીને લઇને લાલ નાસી ગયા છે તેથી તે પણ તેની તપાસ માટે નીકળી પડયો. હવે લાલ અને ઝવેરી ચાલતાં ચાલતાં જ્યાં પેલા બ્રાહ્મણે ઝોળી ધોઇ હતી તે તલાવડી ઉપર અવ્યાં. વિશ્રામ લેવાને માટે બેઠાં એટલામાં ત્યાં લાલનો કાકો આવી પહોંચ્યો આથી લાલ ઘણો ગભરાયો અને ઝવેરીને કહ્યું કે જો પેલો મારો કાકો આવે માટે તને ને મને મારી નાખશે. પછી ઝવેરીએ કહ્યું કે ભલે આવવા દો બીશો નહિ એટલામાં લાલનો કાકો ત્યાં આવી પહોંચ્યો. અને તે બેઠાં હતાં ત્યાં તે પણ બેઠો હવે ઝવેરીને તરસ લાગી હતી તેથી લાલના કાકાને કહ્યું કે જા પાણી લઇ આવ ત્યારે તેણે કહ્યું કે તારા લાલને મોકલ તેથી ઝવેરીએ લાલને મોકલ્યો અને કહ્યું કે જો લાલનો વાંકો વાળ થશે તો હું તને મારી નાખીશ પછી તે બંને જણ પાણી લેવા તલાવડીમાં ગયાં ત્યારે તેના કાકાએ કહ્યું કે જા લાલ ઝારી ભરી લાવ તેથી લાલ તલાવડીમાં પાણી ભરવા ઉતર્યો તેવોજ તેના કાકાએ ધકકો માર્યો કે જેથી કરીને સાપ થઇ ગયો અને પોતાને ઘેર ચાલ્યો ગયો.

આ વાત અહીંથી બંધ રહી, અને લાલના કાકાને શું થયુ તે આપણે જોઇએ.

લાલને ધકકો મારી તે ઝવેરી આગળ આવ્યો. ઝવે
પુછ્યું કે મારો લાલ કયાં ગયો ? ત્યારે તે બોલ્યો કે :
કશી ખબર નથી. આથી ઝવેરીને એકદમ ક્રોધ વ્યાપી ગ
અને તરવારથી ત્રણ ઘા કરી ત્યાં આગળ ડાટી દીધા.

પછી તે તલાવડીની પાળ પર જઇ તપશ્ચર્યા કર
બેઠી ઝવેરીને જ્યારે આઠ દીવસ તપશ્ચર્યા કરતાં થયા ત્ય
આકાશવાણી થઇ કે "તારા જમણા હાથની ટચલી આંગ
પાણીની અંદર બોળ, તેને વળગી તારો લાલ બહ
આવશે" ઝવેરીએ આ પ્રમાણે કર્યું જેથી કરીને તેનો લ
બહાર નીકળ્યો.

પછી તેઓએ હેંડવા માંડયું તે સંધ્યાકાળે એ
મોટા નગરમાં આવી પહોંચ્યા તેમણે ધર્મશાળામાં આશ્ર
લીધો. પછી ઝવેરીએ કહ્યું કે તમે અહીં બેસો, અને
ઘોડા માટે ચંદી, તથા આપણા માટે ખાવાનું લેતી આ
ત્યારે લાલે કહ્યું કે તું જાતે બૈરી છે. માટે તું જઇશ ન
અને હું જઇ લેઈ આવું છું એમ કહી તે નગરમાં ગયો.

નગરમાં પેસતાં જ એક મોચણનું ઘર હતું ત્
આગળ તે મોચણની છોડી જોડા સીવતી હતી લાલે
મોચણની છોડીને પુછ્યું કે, નગરમાં પેસવાનો કયો રસ્તે
ત્યારે તે મોચણની છોડીએ કહ્યું કે, હું તમને નગરમ
પેસવાનો રસ્તો બતાવું છું અને તમે અહીં બેસો, તે અંદ

ગઇ અને એક કાળો દોરો લાવી લાલને પગે બાંધી દીધો કે જેથી કરીને લાલ બકરી થઇ ગયો.

આ વાત અહીંથી બંધ રહી અને ઝવેરીનું શું થયું તે આપણે જોઇએ.

ઝવેરીએ રાત્રે દશ વાગ્યા સુધી રાહ જોઇ પણ લાલ આવ્યો નહિ. તેથી તેણે મરદનો પોષાક પહેરી શહેરમાં ગઇ.

તે એક ઘેર આગળ જઈ કહેવા લાગી કે મને આજની રાતની રાતનો વિશ્રામ આપો.

ઝવેરી જે ઘેર ગઈ છે તેને ઘેર કેમની વ્યવસ્થા છે તે આપણે જોઈએ.

આ ઘરમાં રડારોડ ચાલતું હતું કારણ કે તેનો છોકરો આજે મરવાનો છે.

એ છોકરો શાથી મરવાનો છે તેનું આપણે વર્ણન કરીએ.

તે ગામના રાજાને એકની એક દીકરી હતી તેના પેટમાં નાનપણથી નાગનો કણો પેસી ગયો હતો તેથી તેના પેટમાં નાગના ઝેરીથી લાહ્ય બળતી હતી. રાજાએ એવો હુકમ ફેરવાએલો હતો કે મારી કુંવરીને જે પુરૂષ મટાડે તો તેને અડધું રાજપાટ તથા મારી કુંવરીને પરણાવું. અને જો સ્ત્રી મટાડે તો હું તેને પરણું અને રાજ્યની પટરાણી બનાવું, અને બીજો એવો હુકમ ફેરવ્યો હતો કે વારા

પ્રમાણે દરેક ઘરમાંથી એક મનુષ્ય મારી કુંવરીની પાસે સુઇ રહે.

આ હુકમના પરીણામે આ સ્ત્રીના ચાર દીકરાઓ મરણ પામ્યા હતા.

છેલ્લો છોકરો આજે રાત્રે જવાનો છે તેથી તે બાઇ રડતી હતી. ઝવેરીએ તે સ્ત્રીને રડતી બંધ રાખી અને કહ્યું કે તારા છોકરાને બદલે હું જઈશ, અને તું રડતી બંધ થા આથી તે સ્ત્રીને હીંમત આવી અને રડતી બંધ રહી ગઇ. આથી સમજવાનું કે (આ દુનીઆ સ્વાર્થની સગી છે.)

ઝવેરીએ પૈસા આપ્યા અને કહ્યું કે કંદોઇને ત્યાંથી દુધ લાવ અને તેનાં કુડાં ભરી તે કુંવરીના પલંગ પાસે મેલીને પાછી આવ તે પ્રમાણે તે બાઇએ કર્યું પછી ઝવેરીએ તે પલંગને ગુલાબજળ તથા અત્તર છાંટીને સુગંધી વાળો બનાવ્યો, અને પછી તે ત્યાં આગળ બેઠી.

કુંવરી રાતના બાર વાગે આવી તેવી જ તેને એકદમ ઉંઘ આવી અને પેટમાંનો સાપ બહાર નીકળ્યો. સાપ પલંગમાં ખુબ રમ્યો, અને પછી નીચે ઉતરી દુધ પી ગયો. આથી તે એકદમ સુસ્ત બની ગયો પછી તે પલંગ ઉપર ચઢવાનું મન કરે છે. તેવું જ ઝવેરીએ કડકા કરી નાખ્યા અને ડબામાં ભરી દીધા પછી તે બાઇને ત્યાં ગઈ. આ વાત અહીંથી બંધ રહી અને રાજકુંવરની શી બીના બની તેનું વર્ણન કરીએ.

આજ રાજકુંવરી ખુબ નીદ્રામાં પડી, કારણ કે આજે તેને આખા જન્મારાની નીંદ્રા હતી, તે બપોરે બાર વાગે ઉઠી નહી, ત્યારે રાણીએ દાસીને મોકલી કે કુંવરીનું શું થયું તે જોઇને પાછી આવ, ત્યારે દાસી નીચે આવી જુએ છે, તો રાજકુંવરીને નીંદ્રામાં પડેલી દીઠી, એટલે એતો પાછી આવી, અને રાણીને ખબર કહી કે " રાજકુંવરી નીંદ્રામાં છે " રાણીએ આ વાત રાજાને કહી. રાજાએ તે છોકરાને બોલાવ્યો.

આ વાત અહીંથી બંધ રહી અને ઝવેરીની શી બીના બની તેનું વર્ણન કરીએ.

ઝવેરીએ તે સાપના કકડાની ગાંસડી બાંધી તે બાઇને ઘેર લઈ ગઇ, અને તે કકડા તે બાઇને આલ્યા, અને કહ્યું કે આ કકડા લઈને ત્હારા છોકરાને રાજ દરબારમાં મોકલજે આથી ડોસી આનંદમાં આવી ગઇ. (દુનીઆ સ્વાર્થની સગી છે તેનો બીજો દાખલો) એટલામાં રાજદરબારનું તેડુ આવ્યુ કે " તારા છોકરાને રાજદરબારમાં બોલાવે છે " છોકરાને લઇ સીપાઇ રાજદરબારમાં ગયો. છોકરાએ રાજાને દેખતાં સાપની ગાંસડી મેલી ઉભો રહ્યો રાજાએ પુછ્યુ આ સાપને તેં માર્યો ? ત્યારે છોકરાએ કહ્યું કે મારે ત્યાં એક પરદેશી આવ્યો છે તેણે આ સાપને માર્યો છે. રાજાએ કહ્યું કે તુ તેને મોકલ.

છોકરાએ ઘેર જઈ ઝવેરીને મોકલી. ઝવેરી રાજ દરબારમાં ગઇ અને સલામ કરી ઉભી રહી. રાજાએ પુછ્યુ કે આ સાપને તમે માર્યો છે? ત્યારે ઝવેરીએ કહ્યું હા. ત્યારે તમે મારી છોડીની સાથે લગ્ન કરો. રાજા એમ નથી જાણતો કે આ પુરૂષના વેષે સ્રી ઉભી છે. ઝવેરીએ કહ્યું કે મારે નીયમ એવો છે કે “ સોળ વરસ વગર હું કોઇની સાથે લગ્ન કરવાનો નથી. ” અને મને છ મહીના પછી સોળમુ વરસ બેસશે માટે હું છ મહીના પછી લગ્ન કરીશ.

રાજાએ કહ્યું કે તમારી ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તશો એમ કહી ઝવેરીને લાલ બાગના મહેલમાં ઉતારો આપ્યો.

પણ તે ઉદાસી રહે છે કારણ કે છ મહીનામાં લાલ નહી જડે તો રાજા મને નકકી પરણશે.

આ વાત અહીંથી બંધ કરીએ ને લાલની શી બીના બની તેનું વર્ણન કરીએ.

તે મોચણની દીકરી, લાલને રાત્રે પુરૂષ કરે, અને દીવસે બકરી કરે છે, આથી લાલ બહુ સુકાઈ ગયો.

ઝવેરીને આમ કરતાં કરતાં પાંચ મહીના થયા પછી એક યુકિત શોધી કાઢી તે યુકિત નીચે પ્રમાણે છે.

તે યુકિત ઝવેરીએ રાજાને કહી કે તમે આજરાત્રે એવો ઢંઢેરો પીટાવો કે “ દરેક મનુષ્ય પોતાનાં પાળેલાં

જનાવર સાથે કાલે સવારે રાણી બાગમાં ઉજાણી કરવાને જાય ” આથી રાજાએ ઝવેરીનું કહ્યું માની શહેરમાં ઢંઢેરો પીટાવ્યો.

આપણે જે નગરની વાત કરીએ છે તે નગર કેવડું મોટું છે, તે નીચે પ્રમાણે વાંચવાથી ખબર પડશે.

તે નગરનો ઘેરાવો બાર માઇલ છે તેને ફરતો કોટ છે. અને તે કોટને બાર દરવાજા છે તે નગરની અંદર ચોરાશી બજાર ને તેમાં અઢારે જાત રહે છે.

આપણે ઉપર રાણીબાગ વાંચી ગયા તે બાગ કેવો છે તેનું વર્ણન કરીએ.

તે બાગ શહેરથી બે માઇલ પર આવેલો છે અને તે બાગનો ઘેરાવો દોઢ માઇલનો છે. તે બાગની વચ્ચે એક શુશોભીત મકાન છે, અને તે મકાનની આસપાસ ફુવારો છે. તે બાગની અંદર બધી જાતની વનસ્પતિ વાવવામાં આવી છે.

સવારના સાત વાગે બારે દરવાજેથી માણસ નીકળવા લાગ્યાં. ઝવેરી એક દરવાજે ઉભી રહી, પણ લાલનો પતો લાગ્યો નહી.

સાંજના ચાર વાગે ઝવેરીએ બધા દરવાજા બંધ કરાવ્યા, અને ફકત એક દરવાજો ઉઘાડો રાખવામાં આવ્યો. ને દરવાજાના ઓટલા ઉપર બેઠી. જ્યારે સાંજના પાંચ

વાગ્યા એટલે બધા માણસો શહેરમાં પેસવા લાગ્યાં. પણ લાલનો પત્તો ન લાગવાથી તે વધારે ઉદાસ થવા લાગી, પણ તેની આશા સફળ થઇ.

છેવટે પેલી મોચણ બકરી સાથે તે શહેરમાં આવવા લાગી. ઝવેરીને દેખી લાલ ખમચાયો. એટલામાં ઝવેરીની નજર પેલા કાળા દોરા ઉપર પડી. તેથી તે એકદમ ઉભી થઇ અને તે દોરો કાપી નાંખ્યો એટલે લાલ મનુષ્ય થઇ ગયો.

મોચણના હાંઝા ગગડી ગયા. પણ ઝવેરીએ તેને આ ગુના બદલ કશું કર્યું નહિ અને શાબાશી આપી, આ ઉપરથી સમજવાનુ કે કોઇએ આપણને નુકશાન કર્યું હોય પણ તેને નુકશાન ન કરતાં ઉપકાર કરવો.

ઝવેરીએ રાજાને કહ્યું કે તમારો જમાઇ આ રહ્યો અને હું તમારી દીકરી માટે તમે રાજકુંવરી તથા મને આ લાલની સાથે પરણાવો.

રાજાએ ધામધુમથી બંનેને પરણાવ્યાં અને તેમને રહેવાને માટે જુદો મહેલ આપ્યો.

લાલે પોતાનો જીવ બે વાર બચવાથી ઝવેરી જે કહે તે કરતો. અને રાજકુંવરીની કોઇ પણ જાતની દરકાર રાખતો નહી.

રાજકુંવરીએ છ મહીના સુધી લાલ પાસે રહી પછી તે પોતાના બાપના મહેલમાં આવી.

એક દીવસ મહોતા પરબ આવ્યું. તે વખતે રાજકુંવરી તેની સખીઓ સાથે પેલી તલાવડીમાં સ્નાન કરવા ગઈ.

સ્નાન કરતાં કરતાં, સખીઓ બોલી કે "હે રાજકુંવરી તારા જેટલું સુખ કોઈને નથી" કુંવરી બોલી કે મારા જેટલું દુઃખ કોઇને નથી. કારણ કે લાલ ઝવેરીનું કહ્યું માને છે, અને મારૂં કહ્યું માનતા નથી. બીજુ કારણ લાલ આ તલાવડીના સાપના કુળનો છે.

આ બધી વાત લાલની મા ત્યાં આગળ હતી તેણે સાંભળી. આથી તે બહુ પ્રસન્ન થઇ, રાજકુંવરી સ્નાન કરી તે રાજમહેલમાં ચાલી ગઈ.

આ વાત અહીંથી બંધ થઈ અને લાલની મા શું શું કરે છે તે આપણે જોઇએ.

લાલની માને વિચાર આવ્યો કે લાલને કયે રસ્તે ઘેર લાવું. છેવટે એક યુકિત શોધી કાઢી તે યુકિત નીચે પ્રમાણે.

તે હરરોજ સવારમાં ઇલાયચી, બદામ નાખીને તૈયાર કરેલું દુધ તે શહેરમાં જ્યાં આગળ લાલનો મહેલ હતો ત્યાં આગળ વેચવા જતી અને તે દુધ શહેરના દુધ કરતાં ઓછા ભાવે આપતી. આથી તેનું દુધ બધા લોકો લેતા અને ઝવેરી પણ તેનું લેતી.

એક દીવસ સવારમાં ઝવેરીને પોતાની માની કનેથી દુધ લેતાં જોઇ. દુધ લીધા પછી લાલે ઝવેરીને કહ્યું તારે

તે બાઈ પાસેથી દુધ લેવું નહી, પણ ઝવેરીએ તેની કનેથી દુધ લેવાનું ચાલુ રાખ્યું.

ત્યારબાદ એક દીવસ નાગણે કહ્યું, કે તમે તમારા ભરથારને પુછજો કે તમારા બાપનું નામ શું, અથવા મને તમારી થાળીમાં ખાવા દ્યો.

લાલ જ્યારે દરબારમાંથી બાર વાગે આવ્યો ત્યારે ઝવેરીએ કહ્યું, કે તમારા બાપનું નામ શું ? લાલે કહ્યું, કે મારા બાપનું નામ સરદારસીંગ. ઝવેરીએ સાચુ માન્યું.

બીજે દીવસે સવારમાં નાગણ દુધ આપવા આવી, ત્યારે પુછ્યું કે તમે તમારા ભરથારને નામ પુછ્યું કે ? ઝવેરી બોલી કે હા. શું કહ્યું, એ તમે મને કહો ? ઝવેરીએ કહ્યું કે સરદારસીંગ.

નાગણે કહ્યું, કે તમે તમારા ભરથારને કહેજો, કે તમે મણીમાંથી ઉત્પન્ન થયા છો માટે તમારા બાપ સરદારસીંગ હોયજ નહિ, માટે તમે તમારા બાપનું નામ સાચું કહો નહી તો તમારી થાળીમાં ખાવા દો, એમ કહી તે નાગણ ચાલી ગઇ.

લાલ પાછો તે દીવસે દરબારમાંથી આવ્યો, ત્યારે ઝવેરીએ કહ્યું, કે તમારા બાપનું નામ શું ? ત્યારે લાલ બોલ્યો કે સરદારસીંગ. ત્યારે ઝવેરી બોલી કે સરદારસીંગ હોયજ નહી; કારણ કે તમે મણીમાંથી ઉત્પન્ન થયા છો

માટે સાચું કહો નહી તો તમારી થાળીમાં મને ખાવા દો. લાલે કહ્યું કે હું આજે નહીં દઉં કાલે દઈશ એમ વાયદા ઉપર વાયદા કરતો જાય.

પણ ઝવેરીએ તેનો કેડો ના છોડયો. ત્યારે છેવટે લાલ વિચાર કરવા લાગ્યો કે હું જો મારી થાળીમાં ખાવા દઉં તો ઝવેરી મરી જાય છે અને હું નામ દઉં છું તો હું નાગ થઇ જાઉં છું. છેવટે તે એક નિશ્ચય ઉપર આવ્યો કે કાલે તલાવની ઉપર જઇ ત્યાં આગળ બાપનું નામ દઇ હું મારા ઘરમાં ચાલ્યો જઇશ. એમ વીચાર કરી ઝવેરીને કહ્યું, કે હું પેલી તલાવડી ઉપર હું મારા બાપનું નામ દઇશ એમ કહિ તે દરબારમાં ચાલ્યો ગયો.

આથી ઝવેરી બહુ આનંદમાં આવી ગઇ. ગુજરાતીમાં કહેવત છે કે (નારીની બુદ્ધિ પાનીએ હોય)

બીજે દીવસે સવારમાં લાલ અને ઝવેરી બંને પેલી તલાવડી ઉપર ગયાં પછી લાલ તલાવડીની અંદર ગયો અને બોલ્યો.

ઝવેરી હું મારા બાપનું નામ દઉં કે પાછો આવું.

ઝવેરી બોલી કે નામ દો.

લાલ ઢેંચણ સુધી પાણીમાં ગયો અને બોલ્યો, કે ઝવેરી નામ દઉં કે પાછો આવું.

ઝવેરી બોલી કે નામ દો.

પાછો લાલ ગળા સુધી પાણીમાં ગયો અને બોલ્યો કે ઝવેરી નામ દઉં કે પાછો આવું.

ઝવેરી બોલી કે નામ દો.

છેવટે લાલ બોલ્યો કે મારા બાપનું નામ નાગ. નાગ કહેતાંની વારજ લાલ નાગ થઇ પોતાને ઘેર ચાલ્યો. (આ ઉપરથી સમજવાનું કે ઝવેરીને ન મારતાં આ મનુષ્યનું સુખ તજી નાગ થઇ ચાલ્યો ગયો, તે એક ક્ષમાનો બીજો દાખલો.)

પછી ઝવેરી નીરાશ થઇ ઘેર ચાલી આવી, અને રાજાને ખબર કહાવી કે લાલ શીકાર કરવાને બહાર ગયા છે તે હજુ સુધી આવ્યા નથી માટે તમે જલદી તપાસ કરો.

રાજાએ લાલની તપાસને માટે માણસો મોકલ્યાં પણ માણસો નિરાશ થઇને પાછાં આવ્યાં. છેવટે રાજાએ ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે "જે કોઇ લાલને શોધી લાવશે તેને અડધું રાજપાટ રાજા આપશે." પણ લાલ સાપ થઇ ચાલ્યો ગયો છે એટલે કયાંથી જડે. છેવટે રાજા નિરાશ થયો.

લાલના ગયા બાદ ઝવેરીએ બધા શણગાર ઉતારી નાંખ્યા અને ધોળાં વસ્ત્ર પહેરવા માંડયાં અને એક સદાવ્રત ખોલ્યું.

લાલને મરી ગયે એક મહીનો થયો. તેજ દીવસ તે શહેરથી પાંચ માઇલને છેટે એક ગામ હતું તેમાંથી એક બહુજ ગરીબ બ્રાહ્મણ શીધું લેવાને આવ્યો. ઝવેરીએ બ્રાહ્મ-

ણુને દેખી કહ્યું કે આજે તમે અહીં રહો અને કાલે સવારે જજો કારણ કે આજે મારા લાલને ગયાં એક મહીનો થયો.

બ્રાહ્મણે કહ્યું કે બાઈ ક્ષમા કરજો કારણ કે મારાં છોકરાં કાલનાં ભુખ્યાં છે માટે મને હમણાં જવા દયો.

ઝવેરીએ ના કહ્યું તેથી તેણે ત્યાં આગળ રસોઈ કરીને જમ્યો અને પછી ઝવેરીએ બધી પોતાની વીગત કહી સંભળાવી આથી તે બહુ દિલગીર થયો પણ કરે શું પછી ઝવેરીએ શીધું આપ્યું અને પાચ રૂપીઆ દક્ષીણા આપી વિદાય કર્યો.

પેલી તલાવડીની પાળ ઉપર થઇ બ્રાહ્મણને પોતાના ગામમાં જવાનો રસ્તો છે. બ્રાહ્મણ તે તલાવડી નજીક આવ્યો એટલામા સંધ્યાકાળ થઇ તેથી તે નજીકના વડ ઉપર ચઢીને બેઠો.

આ વાત અહીંથી બંધ રહી અને લાલનું શું થયું તેનુ વર્ણન નીચે પ્રમાણે છે.

લાલની માએ માનતા માંની હતી કે લાલ જડે તો આખા ગામના લોકોને છ મહીના સુધી તલાવડીના કાંઠા ઉપર મીજબ.ની આપવી. આથી દરરોજ તે કાંઠા ઉપર મીજબાની આપતી હતી.

મીજબાની શી રીતે થતી તેનું વર્ણન નીચે પ્રમાણ છે.

પહેલાં બે સાપ આવતા તે તલાવડીનો કાંઠો ચોક
કરતા, પછી બે સાપ આવતા તે દુધનાં કુંડાં બીછાના ઉ
મેલી ચાલ્યા જતા, પછી બે સાપ આવતા તે ફૂલ વે
ચાલ્યા જતા, અને છેવટે બે સાપ આવતા તે અત્તર ત
ગુલાબ છાંટી ચાલ્યા જતા, છેવટે એક મોટો નાગ અ
તેની આસપાસ નાના મોટા નાગો વીટળાઇ તે બીછાના ઉ
આવતા તમાં લાલ પણ આવતો પણ તે ઉદાસ મુખે ઝ
રીનો મહેલ જે તરફ હતો તે તરફ બેસી રહેતો.

આજે તે લાલના બાપે કહ્યું કે લાલ આ વખતર
ઝવેરીને વીસરી જાવો. અને અહીંનુ સુખ માનો પણ લા
ખાતો નથી કે પીતો નથી અને શોકવાન થઇ બેસી રહે છે

આ બધું પેલા બ્રાહ્મણે સાંભળ્યું તેથી તેને ઝવેરીન
વાત સત્ય લાગી તેથી બીજે દીવસે પોતાને ત્યાં સીધુ નાખ
તરત પાછો ફૂર્યો અને ઝવેરીના મહેલમાં આવી પહોંચ્યો

બ્રાહ્મણે ઝવેરીને કહ્યું કે તમે હું જે કહું તે ત
મને આલો હું તમારા લાલને મેળવી શકીશ.

ઝવેરીએ ઉત્તર આપ્યો કે તમે જે કહેશો તે હુ
કરીશ.

બ્રાહ્મણે કહ્યું કે પચીસ મણ દુધ તેજાના નાંખી
ઉકાળો અને તેનાં કુંડાં ભરી તલાવડીના કાંઠા ઉપર સાંજના
છ વાગે મેલી આવો.

ઝવેરીએ પચીસ મણ દુધ તેજાના નાંખી ઉકાળ્યું અને તેનાં કુડાં ભરી તલાવડીના કાંઠા ઉપર મેલી દીધાં, તથા સુંદર બીછાનાં પથરાવ્યાં અને અત્તર તથા ગુલાબજળ છાંટવામાં આવ્યું.

પછી સંધ્યાકળે ઝવેરી અને બ્રાહ્મણ પેલા વડ ઉપર ચઢી ને બેઠા.

રાતના સાત વાગે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પેલા બે સાપ આવ્યા તે પાછા ન જતાં, ત્યાં આળોટવા લાગ્યા બીજા બે સાપ આવ્યા તે પણ પાછા ન જતાં તેમના જેવું કરવા લાગ્યા.

ઘેર એક સાપ પાછો ન આવવાથી, શહેરમાં હાહાકાર વર્તી રહ્યો. આનું પરીણામ જોવાને બધું ટોળું આવ્યું. આ ટોળાએ આ બધું જોઈ એકદમ અંચબો પામી ગયા. અને લાલનો બાપ બોલ્યો કે "જે માણસે આ કામ કર્યું છે, તે જો હમણાં અહીંયાં હોય તો જે માગે તે આપું."

આ વચન સાંભળીને બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે ઝવેરી નીચે ઉતર અને લાલના બાપને પગે પડ !

ઝવેરી કોઈ ના જાણે તેમ ઉતરી અને લાલના બાપના પગે પડી તે સાપે કહ્યું કે "અખંડ સોભાગ્યવંતી"

ઝવેરી તે વખતે બોલી કે મારૂં સોભાગ્યવંત તમારી કને છે.

સાપે કહ્યું કે કોણ? ઝવેરી,

ઝવેરી બોલી કે હા.

સાપે લાલના ભણી જોઇ બોલ્યો કે લાલ ઉઠો "તમને મારો આશીર્વાદ છે" તમે સો વરસ સુધી મનુષ્યનું રૂપ ધારણ કરો અને ત્યાર પછી તમે પાછા આવજો.

લાલ અને ઝવેરી બંન્ને શહેરમાં ગયાં લાલને આવ્યાની વાત જાણી આખા શહેરમાં આનંદ આનંદ થઇ રહ્યો.

સમાપ્ત

ડીલીવરી મીક્ષ્ચર !!

બાળકના જન્મ થયા પછી અનેક વ્યાધીઓથી સ્ત્રીઓ ની હાલત ગંભીર થઈ જાય છે. તેને માટે આ દવા એક અકસીર દવા છે.

ડીલીવરી મીક્ષ્ચર—એ એક નામીચા ડાકટરનું બનાવેલું અને પોતાના દરદીઓમાં અનુભવેલું સંપુર્ણ ખાત્રીવાળુ છે.

કોઈપણ જાતનો તાવ, ઝાડો, પરૂવાળો ઝાડો, પેટનો દુખાવો, મોંઢાની ગરમી, કમરનો તથા માથાનો દુઃખાવો, હાથ-પગની બળતરા, કાળજાનો દુઃખાવો, સુસ્તી રહેવી, બેશુ થઇ જવું, વારંવાર આવતી સુવાવડોથી નબળાઇ આવવી ઈ. અનેક બીમારીઓને મટાડી માતાની તથા બાળકની તંદુરસ્તી કાયમ રાખે છે. આજ કાલ ઘણી જગ મે દારૂ ચોળવાનો પ્રચાર વધી પડયો છે. શરૂઆતમાં તેના ફાયદો જણાય છે, પણ પાછળથી બહુજ નુકશાન થાય . જ્યારે આ દવાથી કોઇ જાતનું નુકશાન થતુ નથી અને શરીર તંદુરસ્ત રહે છે. સાત દીવસ ચાલે તેટલી દવા ની કીંમત શીશી ૧ ના રૂ. ૨) ટ. ખ. સાથે રૂ. ૨ાા ત્રણ શીશીના રૂ. પાા ટ. ખ. સાથે રૂ. ૬)

રૂ. ૧) કરતાં ઓછી કીંમતનું વી. પી. મોકલવામાં આવતું નથી

શ્રી વાસુદેવ પ્રી. પ્રેસ, સ્ટેશન રોડ,—**નડીઆદ.**

અનેક દરદોની એકજ દવા "જનરલ" જીવનધારા

જીવનધારા હવે તો જગ પ્રસિદ્ધ થઇ ગઇ છે, પંદર વરસ થયાં પોતાના આશ્ચર્ય ચકીત ગુણોથી એક લાખ કરતાં વધારે શી-શીઓ વેચાણ થઇ ચુકી છે.

જે જે સદગૃહસ્થ એક વખત અજમાયસને ખાતર મંગાવે છે, તે પોતેજ તેની જાહેરાત કરવા માંડે છે, અને હમેશને માટે ગ્રાહક થઇ જાય છે.

શરીરને નુકશાન કરનારી કોઇ પણ દવા 'જીવનધારા' ની અંદર આવતી નથી. નાનાં બચ્ચાંથી તે બુઢ્ઢા માણસ સુધી ગમે તેને વગર બીકે આપી શકાય છે, પ્રખ્યાત ડોકટરો તથા વૈદો વખાણ કરતાં કરતાં તેનો ઉપયોગ પોતાના ગ્રાહકોમાં કરી રહ્યા છે છતાં પણ હજુ સુધી જેને "જીવનધારા" માં રહેલા અલોકીક ગુણોની માહીતી નથી તેને માટેજ આ જાહેરાત છપાવવી પડી છે.

અનેક દર્દોમાં "જીવનધારા" થી થતા ફાયદા નીચે વર્ણન કરેલા છે, આપ પણ એક શીશી અજમાવીને આનો લાભ જરૂરથી લેશો.

અજીર્ણ–અપચો !

સર્વ રોગનું કારણ અજીર્ણ બદહજમી છે. માણસને જ્યારે ખોરાક ઉપર અરૂચી થાય છે ત્યારે જાણવું કે રોગની શરૂઆત થઇ ચુકી છે માટે તેનો તત્કાલ ઉપાય કરવો, ગમે તેવા અજીર્ણમાં જીવનધારાનાં માત્ર બેજ ટીપાં ઘણી સારી અસર કરે છે, એકજ

દીવસમાં કકડીને ભુખ લાગે છે અને કોઇપણ પ્રકારનો ખોરાક ખુશીથી જરપત કરી શકાય છે. જો પંદર દીવસ લાગલાગટ બેબે ટીપાં જીવનધારાનાં લેવામાં આવે તો હમેશ કરતાં ડબલ ખોરાક ઉઠાવી શકાય છે અને તે પાચન કરી શકાય છે.

ઉપયોગ—રોજ બન્ને વખત જમ્યા પછી એક ચમાચા પાણી સાથે અથવા દશ ટીપાં સુંઠના અર્ક સાથે બેબે ટીપાં જીવનધારા પીવી, સુંઠનો અર્ક અગર હમારે ત્યાંથી મંગાવશો તો દર શીશી દીઠ રૂ. ૦।। પડશે.

ઝાડા-સંગ્રહણી.

ઝાડા, સંગ્રહણી, કોલેરા, અતિસાર, ઉલટી એ રોગોમાં જીવનધારા ઘણીજ અકસીર દવા છે. દીવસમાં ૧૦-૧૦ વખત ઝાડા થતા હોય, ટુંકમાં જેને ઝાડાનો રોગ હોય તેણે પહેલી તકે જીવનધારાનો ઉપયોગ કરવો. એકજ દીવસમાં તે ખાત્રીપુર્વક આરામ પહોંચાડે છે ઉલટી શરૂ થતાની સાથેજ જીવનધારાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો પાંચ દશ મિનીટમાં ફાયદો પહોંચાડે છે જ્યાં જ્યાં કોલેરાનો સંભવ હોય અથવા ઉપરા છાપરી જમણવાર ચાલતા હોય, યાત્રામાં ઠંઠા પાણીનાં સ્નાન, ખોરાકનુ અનીયમીતપણું અને રખડપટીથી સરતી લાગી ઉપરના રોગ થવાનો સંભવ છે, તેવે સ્થળે એક શીશી જીવનધારાની ગજવામાં રાખવી તે ઘણું ડહાપણ ભર્યું છે, પોતાનો અને બીજાનો કીંમતી જાન બચાવવા માટે દરેક ગૃહસ્થની ફરજ છે કે તેણે જીવનધારાની એક શીશી ગજવામાં રાખવાની હમેશાં કાળજી રાખવી.

ઉપયોગ—દીવસમાં બેથી ચાર વખત અથવા ઘણા ઝાડા ઉલટી હોય તો દર કલાકે ચાર ચાર ટીપાં જીવનધારા થોડા પાણી સાથે ઉલટી બંધ થતા સુધી લીધા જવું અથવા વધારે જરૂર જણાય તો અંદર બેબે ટીપાં (કોલેરામાં દર ૦।। કલાકે આપવું) લવીંગનો અર્ક નાંખવો. લવીંગનો અર્ક રૂ. ૦।। ની એક શીશી એ પ્રમાણે હમારે ત્યાંથી મળી શકશે.

ચુંક, આંકડી, પેટનો દુખાવો.

ઠંડા પાણીમાં રહેવાથી, ખોરાકની સંભાળ નહી રાખવાથી વાયડી ચીજો ખાવાથી; તેલમાં તળેલા પદાર્થ ગળચી ગળચીને ખાવાથી, ભુખ ન હોવા છતાં ખોરાક લેવાથી અને બીજા અનેક કારણોથી પેટમાં ચુંક અથવા આંકડી પેદા થાય છે તથા ઝાડો કબજ થાય છે અને કેટલીક વાર તો એટલી બધી ચુંક આવે છે કે તે સહન થઈ શકતી નથી, દરદી આસપાસના માણસોને ગભરાવી મારે છે, તેવી વખતે જીવનધારાનાં માત્ર બેજ ટીપાંની જાદુઈ અસર થાય છે, માત્ર ૧૫ મીનીટમાં દરદ દફે થાય છે અને એક કે બે દીવસ દવા ચાલુ રાખવથી પ્રકૃતી પાછી અસલ હાલતમાં આવી જાય છે.

ઉપયોગ—દર કલાકે આકડી બંધ થતાં સુધી બેબે ટીપાં જીવનધારા એક ચમચા દુધ યા પાણી અગર વરીયાળીના અર્કના દશ ટીપાં સાથે લીધા કરવી. તેમજ બેઆની ભાર તપખીર [છીકણી] માં ૧ ટીપુ જીવનધારાનું મેળવી ડુંટીમાં ભરવી. વરીયાળીનો અર્ક એક શીશી રૂ ૦ાા એ ભાવે અમારે ત્યાં પણ મળે છે.

ખાંસી, દમ, શ્વાસ.

ખાંસી, દમ, શ્વાસ, ક્ષય, ખાખોડાનું વિંટાટીયું, વગેરે છાતીના દરદો ઉપર જીવનધારા અકસીરકારક દવા છે. બે ત્રણ દીવસ દવા ચાલુ રાખવાથી જરૂર આરામ પડશે કે ' રોગનું ઘર ખાંસી ' એ વાત યાદ રાખજો અને શરૂઆતના ઉપાય તરીકેજ જીવનધારા ઉપયોગમાં લેજો જેથી તમારી જાતનું અને પૈસાનું રક્ષણ કરી શકશો, દમ અને ક્ષયના દરદીઓએ સમાન્ય રીતે એક મહીનો દીવસ જીવનધારાનું સેવન ચાલુ રાખવું જોઇએ, ઓછા ખરચે વગર તકલીફે અને ટુંકી મુદતે ફાયદો મેળવવાનો રસ્તો આ એકજ છે.

ઉપયોગ—બે બે ટીપાં જીવનધારા રોજ સવાર સાંજ એક ચમચા દુધ સાથે પીવાં તથા આઠ તોલા તલના તેલમાં ચાર આની ભાર જીવનધારા મેળવી શીશીમાં ભરી રાખવું અને રોજ તેમાંથી થોડુ છાતીએ ચોળી ઉપરથી ગરમ કપડાનો શેક કરવો.

શીરદર્દ, આદાશીશી, સળેખમ.

માથાનો ગમે તેવો સખત દુખાવો, સણકા, ચરકા, આદાશીશી, વિગેરે રોગોમાં જીવનધારા ખાત્રી ભરેલી દવા છે. માત્ર બે પાંચ મીનીટમાંજ પુરો આરામ થઇ જાય છે. જાણે કદી માથુ દુખતુંજ નથી. તાવમાં પણ જ્યારે માથું દુખતું હોય ત્યારે આ દવાથી માથુ દુખતું તો મટી જાય છેજ. ગમે તેવો સખત દુખાવો પાંચ મીનીટમાં તો સાફ થઇ જાય છે ઝાંગરના દરદીએ પણ જીવનધારાનું સેવન કરવું કે જેથી તેઓ ખાત્રી પુરવક ફાયદો મેળવી શકશે.

ઉપયોગ—એક ટીપું કપાળ ઉપર ચોળવુ, પાંચ મીનીટમાં આરામ નહી થાય તો ફરીથી બે ટીપાં ચોળવાં સંભાળ રાખવી કે આંખમાં લાગે નહિ. સખત દુખાવામાં ચોળવા ઉપરાંત દીવસમાં ત્રણ ચાર વખત શીશી ઉઘાડીને સુંઘવી.

આંખનો દુખાવો.

આંખોનો દુખાવો, કળતર, લાલી, ગરમી, વિગેરે દુર કરવા માટે સૌથી સરસ દવા માત્ર જીવનધારા છે. આંખોની ગરમી દુર થઇ જાય છે. અને લાલી કપાઇ જાય છે. જ્યારે આંખમાં રેતી કે કાંઇ રજ જેવું પડયું હોય છે, અને બહુ ખુંચે છે ત્યારે તે કાઢવાનો ઉપાય આંખમાંથી પાણી પુષ્કળ કાઢવો તે છે, આંખોમાંથી પુષ્કળ પાણી કાઢવા માટે જીવનધારા ઘણી સરસ અને સસ્તી દવા છે,

ઉપયોગ——આંખની ભમરની ઉપર એક ટીપું ચોળવાથી તુરત આંખોમાંથી પાણી વહેવા માંડશે અને ગરમી ઝરી જશે, સંભાળજો જરા પણ આંખની અંદર જવા નહી પામે જો ૧ તોલા સુરમામાં માત્ર એક ટીપુ જીવનધારા મેળવી પછી એ સુરમો આંખમાં આંજવામાં આવે તો તેથી પણ લાભ થાય છે અમારે ત્યાં અસલ સુરમો મળશે ૧ તો. કીં. રૂ. ૨)

દાંત–દાઢમાં કળતર.

દાંતમાંથી લોહી નીકળવું: દાઢમાં કળતર, દંતશુળ, સણકા વિગેરે દાંતના રોગો ઉપર તત્કાળી અસર કરવા માટે જીવનધારા ખાત્રી ભરેલી દવા છે. દાઢના સણકાનો રોગ કેટલો ત્રાસદાયક છે તે

વિતે તેજ જાણે, એક મીનીટ એક એક યુગ જેટલી થઇ પડે છે, તેવી વખતે જીવનધારા માત્ર લગાડવાનીજ ખોટી છે, દાંત કે દાઢને દવા અડતાની સાથે આરામ થઇ જાય છે. જેમને દાંતનો રોગ અસલથીજ હોય તેમણે રોજ બ્રશ ઉપર એક ટીપું પાડીને તેનાથી દાંત ઘસવાની ટેવ રાખવાથી કદી પણ દાંતની પીડા થશે નહિ, દાઢના સણકા ઉપર જરા પુમડું ભીંજવી કળતરવાળા ભાગ ઉપર લગાડવું. અથવા પોલાણ હોય તો પુમડું દાબી દેવું.

કાનના સણકા.

પરૂ વહેવું, કાનમાં સણકા, કાનમાં દુખાવો, બહેરાપણુ, સુળ, વિગેરે કાનના સઘળા દરદો ઉપર જીવનધારાનો ઉપયોગ કરવો જોઇએ. એક તોલા ડુંગળીના રસમા અથવા એક તોલા તલના તેલમાં અથવા એક તોલા દારૂમાં માત્ર ચાર ટીપાં જીવનધારાનાં મેળવી તેનાં બે ટીપાં કાનમાં દીવસમાં બે વખત પાડવાનું મટતા સુધી ચાલુ રાખવું.

દરાજ, ધાધર, ખસ, ખરજવું.

દરાજ અથવા ધાધર ઉપર જીવનધારા રામબાણ દવા છે ત્રણ વખત લગાડવાથી આરામ થાય છે. ખસ અને ખરજવા ઉપર પણ તે ઘણીજ અસરકારક દવા છે. આવા રોગોમાં જુદી જુદી દવાઓ કરીને જેઓ કંટાળી ગયા હોય તેમને છેવટના ઉપાય તરીકે જીવનધારાની અજમાયસ લેવી અને હમે ખાત્રીથી કહીએ છીએ કે જેમના એ દરદનુ આયુષ્ય પુરૂ થયું હશે તેમને જીવનધારાના ઉપયોગની સલાહ ખરીજ લાગશે, પણ જેમના એ દરદોનો છેડો આવવાનુ હજી દુર હશે, તેઓ બીજી દવાઓનો ઉપયોગ કરવા પછી જીવન ધારા વાપરશે.

ઉપયોગ—એક તોલા તલના તેલમાં ૧૦ ટીપાં જીવનધારા નાખી દાદર ઉપર ચોળવું. ખસ ઉપર લગાડતી વખતે અગર અગન બળે તો તલના તેલની જગાએ ચંદનનું તેલ લેવું. ચંદનનું તેલ હમારે ત્યાંથી રૂ. ૧) માં એક શીશી મળશે.

સોજો.

કાંઇ વાગવાથી, ઘસારાથી અથવા બીજા કોઈ રોગથી શરીરના અમુક ભાગ ઊપર સોજો આવી જાય છે, તેના ઊપર જીવનધારા ઘણી અકસીર દવા છે. એક અથવા બે વાર લગાડતાની સાથેજ સોજો ઉતરી જાય છે. ઉપયોગ દીવસમાં બે ત્રણ વખત એક એક બેબે ટીપાં જીવનધારા મસળવું, ગરમ કપડાંથી સેકવું અથવા ગરમ પાણીથી ઝારવુ. સંભાળજો આંખમાં લાગે નહિ.

સંધીવા—લકવો.

અર્ધાંગ વાયુ, સંધીવા લકવો, વિગેરે દરદ ઉપર ખાસ કરીને જીવનધારા વાપરવા લાયક છે, સાંધાઓ ઝલાઇ જઇ માણસ ખાટલા વશ કેમ નહી થયો હોય, પણ લગાડતાંજ આરામ થતો ખુલ્લો જણાય છે. એકજ દીવસમાં દરદીને પોતાને કરાર વળેલો જણાય છે સાધારણ હાથ પગમાં થતો ફાટ, તોડ. ચુંથારો, ઝઝણી, સાંધાઓમાં કળતર થવું, કમરમાં દર્દ, બરડાની કરોડમાં દુખારો, સુળ પાંસળામાં કળતર, છાતીમાં દુઃખ થવું, હાથ પગનુ ભરાઇ જવું, વિગેરે દરદોમાં સસ્તી કીમતે જલદી આરામ મેળવવાનો એકલો રસ્તો જીવનધારાનો ઉપયોગજ છે. થોડા કલાકમાંજ તે મન માનતો ફાયદો પહોંચાડે છે ગમે તેવા જુના દરદ ઉપર પણ એકજ શીશી પુરતી છે. ૧૦૦] રૂપીઆના ખરચે જેઓનો લકવાસારો થયોનહીહોય, તેવા દરદીઓને જીવનધારાની એકજ શીશીએ સંતોષકારક આરામ પહોંચાડયો હતો એવા એક બે નહિ પણ અનેક દરદીઓ ઉપર તેની અજમાયસ લેવાઇ છે અને તે સઘળામાં તે ફતેહમંદજ નીવડયું છે, સરસવનુ અથવા તલનુ તેલ, ટરપેટાઇન કે વાસલેટ, કોઇપણ એક તોલો લઇ તેમાં ાા તોલે. જીવનધારા મેળવી દુખતા ભાગ ઉપર ખુબ ચોળવુ, ઉપરથી ગરમ કપડાનો સેક કરવાથી જલદી આરામ થશે અગર અગન બળતી જણાય તો જીવનધારા ાા ને બદલે ા તોલો લેવું.

કમજોરી—નિર્બળતા.

શરીરમાં લોહી ચઢતુંજ નહી હોય, ગમે તેવા ઉંચા ખોરાકની

જાણે શરીર કીંમતજ નહી કરતું હોય, આખો દિવસ સુસ્તી લાગતી હોય આંખો નિસ્તેજ, મોં ફીકુ, ડાચાં બેઠેલાં, છાતીનાં પાંસળાં ૫૦ કદમ દુરથી ગણી શકાતાં હોય, પાંચ શેર ઉચકી પાંચ ડગલાં ચલાતું નહી હોય, પવન આવે તો ઉડી જાય તેવું શરીર હોય, ચાલતાં શ્વાસ ભરાઇ જતો હોય, મન હંમેશાં ઉદાસ રહેતું હોય, જીવ બળ બળ થયા કરતો હોય, રસજ્ઞપણું જતું રહ્યું હોય, નિરાશામાં દિવસો વ્યતીત થયા હોય, ઉઠીને ઉભા થવું ભારી પડતું હોય, આખો દિવસ સુઇજ રહીએ એમ લાગતું હોય, મગજ ઉપર પુષ્કળ બોજો લાગતો હોય, યાદશકિતનો નાશ થયો હોય, મગજના અનેક ગુંચ-વાડાઓ ઉભા થતા હોય, ટુંકમાં જ્યારે શરીર કેવળ શકિત વગરનું થઇ ગયું હોય ત્યારે, જીવનધારાનો જરૂર ઉપયોગ કરવો, અંદરના અને બહારના ઉપયોગથી શરીર જોરાવર, હાડકાં ચીકણાં, અંગ ભરા-વદાર, ચહેરો ગુલાબી, છાતી ઉઠાવદાર, કમર મજબુત, હાથ પગ તાકાતવાળા, આંખો તેજસ્વી, અને મન ઉમંગી બની મગજ પણ આનંદી બને છે. એકજ સીસીનો ઉપયોગ તમોને જરૂર સંતોષ આપશે વિદ્યાર્થીઓએ ખસુસ કરી વાપરવું જોઇએ, ધાતુ પૌષ્ટીક દવાઓમાં પહેલો નંબર જીવનધારાનો આવે છે.

ઉપયોગ—એક તોલો ઘી અને અડધો તોલો મધ અથવા. એક તોલો માખણ અને અડધો તોલો વાટેલી સાકર અથવા એક તોલો બદામનું તેલ અથવા ૧૦ તોલા દુધ, એમાંના કોઇપણ અનુ-પાન સાથે બે ટીપાં જીવનધારા સહવાર સાંજ લેવું.

હરસ–મસા.

હરસની પીડા જેને વીતે તે જાણે, જ્યારે હરસની દવા કરી કરીને તમો કંટાળી ગયા હો ત્યારે છેલ્લા ઉપાય તરીકે માત્ર જીવન-ધારા અજમાવજો અને ખાત્રીથી એ પીડા હંમેશની દુર થઇ જશે.

ઉપયોગ—રોજ સવારમાં અડધો તોલો વાટેલું નાગકેશર

ના તોલો વાટેલી સાકર ભેગી કરી તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા નાંખી ફાકી મારવી અને ઉપરથી ા શેર દુધ પીવુ જો ફાકવું પસંદ નહી હોય તો માંખણમાં મેળવી ચાટવું.

ઉંચુ નાગકેશર દળેલુ તઈયાર સીસી ૧ નો રૂ, ના હમારે ત્યાંથી પણ મળશે.

મોં—આવવું.

ગમે તે કારણથી મોં આવ્યું હોય અવાળુ ફુલી ગયું હોય મોંમાં ચાંદાં ધારાં પડી ગયાં હોય બધુ બે ચાર વખતમાંજ મટી જાય છે.

ઉપયોગ—૧ તોલો કબાબચિની (ચાણીકબાલા) બારીક વાટી તેમાં માત્ર ચાર ટીપાં જીવનધારાનાં નાંખી મેળવી મોંમાં ચોપડવું. અને મોં ગળતું મુકવું [લાળ જવા દેવી] એ રીતે દીવસમાં ત્રણ કે ચાર વખત કરવુ.

પ્રમેહ.

ગમે તે જાતનો ગમે તેવો પ્રમેહ હશે પણ જીવનધારાથી તે જરૂર મટશેજ.

ઉપયોગ—રોજ સવારમા એક તોલો વાટેલું ગોખરૂ ૧ તોલો દાડમડીનાં પાંદડાંનો રસ ૧ તોલો દળેલી સાકર ત્રણે મેળવી તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા નાંખી પી જવું અથવા દસ ટીપાં ચોખ્ખુ ચંદનનું તેલ લઈ તેમાં ૧૦ ટીપાં ગંધાબીરોજાનો અર્ક તથા બે ટીપાં જીવનધારા મેળવી રોજ સવારમાં ચાટી જવું, ચંદનનુ ચોખુ તેલ હમારે ત્યા પણ મળશે. કીમત રૂ. ૧ ગંધાબીરોજનો અર્ક રૂ. ના

ચામડીનુ ફાટવું.

શિઆળામાં ઘણુ કરીને, દરેક માણસના હાથ પગની ચામડી ઓછી વધારે ફાટયા વિના નથી રહેતી, તેવે પ્રસંગે જીવનધારા વાપરવા લાયક દવા છે.

ઉપયોગ-માંખણ, ઘી, તેલ, દીવેલ અથવા વેસેલીન એમાંથી

કોઇપણ ચીજ ૦।। તોલો લઇ તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા નાંખી ચોળવું એટલે જલદી આરામ થઇ જાય છે.

ઝેરી ડંખ.

ભમરી, વીંછુ, મધમાખ, ચાંચડ, માંકડ, મચ્છર, કાનખજુરો વિગેરેના ડંખ ઉપર જીવનધારા અમુલ્ય દવા છે હજારો વખત તેની અજમાયેસ લેવાઈ છે, અને હજી સુધી એક વખત પણ નિષ્ફળતા મળી નથી દવા લગાડતાં વારજ અસર થવા માંડે છે, અને પાંચ મીનીટમાં તો દરદનું ચીન્હ પણ રહેતું નથી.

ઉપયોગ—ડંખ ઉપર બે ચાર ટીપાં જીવન ધારા ચોળવું.

પ્લીહા-બરોળ.

બરોળના દરદીએ ખાસ કરીને જીવનધારા અજમાવવું, જ્યાં બીજી કોઇ દવાએ ફાયદો નથી પહોંચાડયો ત્યાં તે જરૂર સારૂં પરિણામ લાવશે થોડા ખર્ચે જલદી આરામ કરવાને એકજ રસ્તો છે તે જીવનધારાની અજમાયેશ લેવી.

ઉપયોગ—સાચા મોતીની છીપની ભસ્મ બે આની ભાર લઈ તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા મેળવી રોજ દીવસમાં બે વાર જમ્યા પછી ખાવી. છીપની ભસ્મ અમારે ત્યાંથી મંગાવનારાને આપીશું રૂ. ૧ ની તોલો. એ હીસાબે મોકલવામાં આવશે,

નપુશકતા.

વિર્યનો કોઇપણ રીતે નાશ કરવાથી આ દરદ ઉત્પન્ન થાય છે, સૃષ્ટિવિરૂદ્ધ કર્મ, હસ્ત દોષ, અતિશય [illegible], રાત દિવસ હલકા મોજમજાના વિચારો, બીભત્સ વાંચન લેખન, સ્વપ્નાવસ્થા આદિ કારણોથી વિર્યનો અમર્યાદિત રીતે નાશ થઇ [illegible] બેસે છે તેવે વખતે તેમને ચિંતાઓથી મુક્ત કરનાર એક જીવનધારા એજ ખરો આધાર છે ધાતુ ક્ષીણતાથી નસો ઢીલી પડી જવાને શિથિલતા પ્રાપ્ત થાય છે. ઢીલી થયેલી નસોને [illegible] તંગ

જીવનધારાની સી. ૧ કીં રૂ.૧।।।ઽ ત્રણ સીસીના રૂ. ૪।।ઽ ટ પ. સાથે

બનાવી તેમાં તાકાત લાવવા માટે જીવનધારા રામબાણ દવા છે પુરૂષત્વના નાશથી જેઓ રાત દિવસ ચીંતામાં રહેતા હોય હજારો જાતની દવાઓ વાપરીને જેઓ નીરાશ થઇ ગયા હોય તેઓને છેલ્લા ખાત્રી ભરેલા ઉપાય તરીકે જીવનધારા વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે અને હમો ખાત્રી આપીએ છીએ કે એકજ શીશીથી તેઓની ભવની ચીંતા ટળી જશે, ઉપયોગ-રોજ સહવાર સાંજ ૫-૭ ટીપાં માલ કાંકણીના તેલમાં બે ટીપાં જીવનધારાનાં મેળવી માલીશ કરવું. માલ કાંકણીનુ તેલ ફી શીશી રૂ. ૦ાા ના હીસાબે અમો મોકલીશું.

પ્રદરરોગ

સ્ત્રીઓના પ્રદર રોગ ઉપર જીવનધારા અજાયેબ અસર કરે છે રકત વા સ્વેત ગમે તે પ્રદર ઉપર આપી શકાય છે બે ચાર દીવસમાં તેનાથી આરામ થઇ જાય છે. સ્ત્રીઓને તન્દુરસ્ત આરોગ્ય મજબુત બાંધાની રાખવાથી તેમની સંતતી પણ નીરોગી બનાવી શકાય છે સ્ત્રીઓને નિરોગી બનાવવા માટે દર વરસે એક શીશી જીવનધારા આપવામાં આવે તો સુવાવડોમાં આવનારી નબળાઈથી પણ તેમનું રક્ષણ કરી શકાય. ઉપયોગ-સહવાર સાંજ જમ્યા પછી દરેક વખતે ૦ાા તોલો નાગકેસર ઝીણું વાટેલું લઈ તેમાં એક તોલો માખણ તથા બે ટીપાં જીવનધારા મેળવી ખાવું ઉપરથી રૂચી અનુસાર તાજું દુધ પીવું.

સરદી

અતિશય સરદી થઇ જવાથી માણસ ઘણીવાર ઠંડોગાર બની જાય છે અને સ્થિતી ભયંકર બની જાય છે અને જો એ સ્થિતીમાં તત્કાળ તેને બચાવવામાં નહી આવે તો થોડા કલાકોમા તેનુ આયુષ્ય પુરૂ થઇ જાય છે. ગરમી લાવનારા બીજા સઘળા ઉપચારોમાં તત્કાળ કામ લાગે જલદી અસર કરે અને વળી સસ્તો પડે તેવો ઉપાય જીવનધારાજ છે. આવી સ્થિતીમાં તે પગના તળીએ ચોળવાથી આખા શરીરમાં ગરમી આવી જાય છે અને બે ટીપાં પેટમાં જતાંની

સાથેજ હુશીઆરી આવી જાય છે. ઉપયોગ—એક તોલો સરસીઆનું અગર તલનું તેલ લઇ તેમાં ૧૦ ટીપાં જીવનધારા મેળવી ખુબ ચોળવું વધારામાં જરૂર જણાય તો દશ ટીપાં તજનું તેલ ઉમેરવું તજનું તેલ હમારી પાસેથી મંગાવતાં રૂ. ૦ાા ની એક શીશી લેખે મોકલવામાં આવશે.

તાવ.

ઠંડીના લખલખાં આવીને રોજીંદો, એકાંતરીગો, ગમે તેવો તાવ આવતો હોય તેને નાબુદ કરવાનો સહેલો ઉપાય ' જીવનધારા " છે. જીર્ણજવર ઉપર પણ તે ઘણું સારૂ કામ કરે છે. સેંકડે ૮૦ માણસોને તેથી આરામ થઇ જાય છે. ઉપયોગ—તુળસી આદુ અને ખાવાનાં પાન પ્રત્યેકનો રસ [૦ા) તોલો મેળવી તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા નાંખી દરદીને દીવસમાં બે વખત પાવું.

નહારૂ.

નહારૂ અથવા વાળો એક જાતના તારના રૂપનો કીડો છે. ખરાબ પાણીથી અથવા બીજા ઘણા કારણોથી માણસના શરીરના ગમે તેવા ભાગમાં વાળો નીકળે છે એક વાર વાળો બહાર દેખાયો કે તેને બાંધી રાખવો પડે છે. કારણ કે તાણી કાઢતાં તે તુટી જાય છે તો તે પોતાનો રસ્તો ફેરવે છે અને ઘણી ઘણી વેદના દીવસો કે મહીનાઓ સુધી આપે છે ઉપયોગ—ચાર ટીપાં હીંગનો અર્ક લઇ તેમાં બે ટીપાં જીવનધારા નાંખી થોડું પાણી ઉમેરી રોજ દીવસમાં ત્રણ વાર પીવું તેમજ હીંગનો અર્ક મેળવેલ જીવનધારાનાં ૪–૫ ટીપાં વાળાના મોઢાં ઉપર મુકવાં હીંગનો અર્ક અગર હમારી પાસેથી મંગાવશો તો રૂ. ૦ાા ની શીશીને હીસાબે મોકલીશું.

જંતુ નાશક.

ઘરમાં, ખાળ, મોરીઓ વગેરે જગાઓ સાધારણ પાણીથી ધોવા છતાં ઘણી દુર્ગંધી મારે છે તથા જીવ ઉત્પન્ન થાય છે. આવી

વખતે ઘરમાં વસનારને ઘણો કંટાળો ઉપજે છે એટલુંજ નહી પણ એવી દુર્ગંધમાં વસવું તે પણ જોખમ ભરેલું છે. એક શેર પાણીની અંદર ૧૦ ટીપાં જીવનધારા નાંખી જગાઓ સાફ કરવામાં આવે તો દુર્ગંધ દુર થશે એટલુંજ નહી પણ હાની કરતા જંતુઓનો નાશ થાય છે.

માંકડ.

પલંગ, ખુરસી, ટેબલ, કબાટ, અભરાઇ, બારી, બારણાં, ભીતની તરડો વિગેરે જગાઓમાં માંકડ પુશ્કળ ભરાઈ રહે છે તેમને નાશ કરવા માટે જીવનધારા ઘણી અકસીર દવા છે. માંકડનો કંટાળો લગભગ દરેક ઘરમાં હોય છે અને માંકડના ઉપદ્રવથી બચવાની ઇચ્છા પણ દરેકને હોય છે. ત્યારે માંકડનો નાશ કરવા ઉપરાંત જેમાં બીજા સેંકડો ગુણો સમાયલા છે તેવી જીવનધારાની દરેક ઘરમાં જરૂર છે એ વાત પુરવાર થાય છે.

ઉપયોગ—સાબુનું ફીણ બનાવીને તેનું પાણી ગલાસ ભરીને તઇયાર કરી તેમાં ૭ ટીપાં જીવનધારા નાખી માંકડ ભરાવવાની જગ્યાઓમાં તે ઉનારવું એથી માંકડ મરી જશે અને મહીનાઓ સુધી તે જગામાં માંકડ ભરાતા બેસશે નહી.

શુળ

છાતીમાં, પાંસળીઓમાં, અગર કમરમાં શુળ ચસકા મારતા હોય તેને માટે જીવનધારા અકસીર ઉપાય છે. દરદ વાળા ભાગ ઉપર જીવનધારા ચોળી ઉપર કળીચુનાની ફાક લગાડવી.

મ્હોમાં દુર્ગંધ

રોજ દાતણ કરતી વખતે દાતણના કુચા ઉપર અથવા ટુથ બ્રશ ઉપર એક ટીપું જીવનધારા પાડીને તેનાથી દાંત ઘસવાથી અથવા પાનમાં બે ટીપાં પાડી પાન ખાવાથી અથવા ગ્લાસ ભર

પાણીમાં બે ચાર ટીપાં જીવનધારાનાં મેળવી તે પાણીથી દીવસમાં એક બે વાર કોગળા કરવાથી મ્હોની દુર્ગંધ દુર થાય છે.

સર્વ પ્રકારનો દુખાવો.

માથુ, હાથ, પગ, કમર, બરડાની કરોડ, છાતી, પાંસળાં; બોચી, ખભા, ઢીચણ, ઘુંટણ વગેરે ગમે તે ભાગમાં દુખાવો સણકા ચરકા, શુળ વિગેરે ગમે તેવું દરદ થતું હોય તે સર્વ માત્ર એક બે વખત જીવનધારા લગાડવાથી આરામ થઇ જાય છે.

ઉપયોગ—જીવનધારા ચોળવું. ઉપરથી ગરમ કપડાનો શેક કરવો. ગરમ કપડું વીંટાળી રાખવું.

પેટ ચઢવું અને પવનનું ગુંચાવું.

ઘણીવાર બાદીથી પેટ ચઢી આવે છે. પેટમાં પવન ગુંચાઇને પેઢુમાં સુળાં બાકે છે. અને પેટ ઢમ ઢમ થઇને મનને અકળાવે છે ખાવા પીવાની રૂચી થતી નથી તે વખતે જીવનધારા જરા હથેળીમાં લઇને પેટ ઉપર ડુંટીની આસપાસ તેમજ પેઢુ પર ચોળવું. એકાદ કલાકમાં પવન છુટીને પેટ હલકું પાડશે અને પેટમાં થતું દરદ દુર થઇ જશે.

ઘા વાગવો, લોહી નીકળવું.

પડી જવાથી કોઇ શસ્ત્રથી કે કોઇ ફટકામાંથી ઘા પડયો હોય તો તે ઉપર જીવનધારા ઘણી કીંમતી દવા છે લોબાનનો અર્ક અને જીવનધારા સરખે ભાગે મેળવીને અથવા એકલું જીવનધારા ઘા ઉપર રેડવું તેથી તુરત લોહી બંધ થઇ જશે ઘા પાકવાની ભીતી રહેશે નહીં. લોબાનનો અર્ક શીશી ૧ નો રૂ. ૦ાા હમારે ત્યાં પણ મળશે.

દાઝવું-બળવું.

દેવતાથી, દારૂખાનાથી, ગરમ પાણી, તેલ કે ઘીથી, તેજાબથી અથવા સીલવર નાઇટ્રેડ કે તેની કોઇ દવાથી શરીર દાઝી ગયું હોય ડામ પડયો હોય,ચામડી ખસી ગઇ હોય તે વખતે જીવનધારા ઘણી ઉપયોગીથઇપડેછે,જીવનધારારૂઝલાવેછે અનેવધારેભાગકોહતોઅટકાવેછે.

ઉપયોગ— ચુનાનું નિતર્યું પાણી તોલા ૧૦ તલનું તેલ કે કોપરેલ તોલા ૨૦ તથા જીવનધારાનાં ટીપાં ૧૨-૧૫ મેળવી ખુબ હલાવી મળી જાય એટલે દાઝેલા ભાગ પર લગાડવું દર વખતે શીશી હલાવીને વાપરવું.

જીવનધારા.

ઉપર લખવામાં આવેલા જીવનધારાના સઘળા ગુણ અતિશયોક્તિથી કેવળ નિરાળા છે દરેક ઘરમાં તેની ખાસ જરૂર છે. પોતાના સ્વાર્થ માટે તો ઘણા માણસો આ શીશી ખરીદ કરે પણ પરોપકાર માટે પણ તેની સેંકડો શીશી દયાળુ ગૃહસ્થો ખરીદ કરે છે જે ઘરમાં જીવનધારાની એક શીશી છે તેને વૈદ ડાકટરની જરૂર કવચીતજ પડે છે.

કીંમત.

જીવનધારાની એક શીશી સેંકડો રૂપીઆની કીંમતની છે એમ કહીએ તો પણ ચાલે. કારણ કે તેનાથી વૈદ ડાકટરોના મોટા બીલો ભરવાનાં બચી જાય છે. પરંતુ સાધારણ માણસને પણ પોસાણ થઇ શકે તેટલા માટે હમોએ તેની કિંમત માત્ર રૂ. ૧ાા રાખી છે, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) ડઝનના રૂ. ૧૫) બે ડઝનના રૂ. ૨૮) ત્રણ ડઝનના રૂ. ૩૯) પેકીંગ તથા ટપાલ ખર્ચ જુદું.

ચેતવણી.

જીવનધારાની ઘણી ખપત જોઇને નકલી માલ ઘણો નિકળી પડયો છે. તેમજ હલકા માલમાં વેપારીને કમાણી વિશેષ હોવાથી તેવો માલ આપવા પ્રયત્ન કરે છે, માટેજ ચેતવણી આપવાની કે રજીસ્ટર ટ્રેડમાર્ક "જેનસ" નં. ૩૦૨ જોઈ તપાસીને ખરીદ કરજો.

અનુભવ સિધ્ધ દવાઓ ! !

ષંઢત્વ વિનાશક તેલ.

નામર્દી કે નપુસકતાને નષ્ટ કરનારૂ આ તેલ ઘણુંજ ચમત્કારી છે. હસ્ત દોષથી અથવા કુકર્મથી નબળી પડી ગયેલી નસોમાં નવો જોસ પેદા થાય છે, તુટેલી નસો જોડાઇ જઇને સુખમાં માણસને ઉન્મત બનાવી મુકે છે. પહેલેજ દીવસે એનો ચમત્કાર જણાય છે. અને ૨૧ દિવસમાં તો નામર્દીપણાનું નામ નિશાન રહેવા પામતું નથી. પછી જીંદગીભર અમનચમનમાં દીવસો વ્યતીત થાય છે વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ નીરાશ નહીં થતાં આ તેલનો ઉપયોગ જરૂર કરી જોવાથી વિલાસામૃતમાં માણસ ડુબકાં મારે છે. હજારો શીશીઓને લોકો અજમાવી ચુકયા છે. અને હવે તે તૈયાર થતાં થતાંજ ખપી જાય છે ગમે તેવી નીરાશામાં પણ આ દવાની ૧ શીશી અજમાવી જોયાથી ખાત્રી રાખજો કે નુકશાન થવાનું નથી. કીં. શીશીના રૂ. ૫)

અમારાં જેવાંજ અગર ભલતાંજ નામ આપનારાઓના નકલીઆત માલથી ઠગાતા નહિ.

દરાજનો મલમ.

ગમે તેવી જુની હોય, કાળી કે લાલ હોય, શરીરના કોઇપણ ભાગમાં લાગેલી હોય અને અનેક ઉપાયો છતાં દરાજ (દાદર) નહીં મટતી હોય તો છેવટે હમારી આ દવા અજમાવી જોવી, દવા લાગતી નથી નં. ૧ ની કીંમત રૂ. ૦၊ ત્રણ ડબીના રૂ. ૦၊।≈ નં. ૨ ની શીશી ૧ નો રૂ. ૦।। ત્રણ શીશીનો રૂ. ૧।। નં. ૩ દરાજનો અર્ક શીશી ૧ ની કીંમત રૂ. ૦।≈ ત્રણ શીશીનો રૂ. ૧)

સારસા પરીલા.

લોહી એ મનુષ્યનું જીવન છે તે બગડયું હોય તો અનેક રોગો ઉત્પન થાય છે. માટે તે સુધારવા દરેક માણસને કાળજી લેવી જોઇએ તેને માટે આ સારસા પરિલા વિના બીજી કોઈપણ દવા પીવાની જરૂર નથી. ઉપદંશ, ગરમી અને તેના વડે થતા રોગો—તેમજ લકવો, સંધિવા, કંઠમાલ—પ્રમેહ ચામડી પર કાળા ડાધા પડવા, આંખનું સુજી આવવું, શરીરમાં બળતરા થવી, શરીરની ઉપર શીતળા સરખા ફોલ્લા થઈ આવવા વીગેરે વીકારો ઉપર શેઠનાનો સારસા પરેલા અકસીર થઇ ચુકયો છે. શીશી ૧ નો રૂ. ૧ાા વી. પી. થી રૂ. ૨ ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) વી, પી. થી રૂ. ૫)

વાતહરણ તેલ.

૨૪ કલાકમાં પ્રત્યક્ષ ફળ જોઇ લેવું દર કલાકે ફેર પડતો જતો જણાય છે. સાંધાનું રહી જવું ફાટ ફાટ થઇને હાથ, પગ, કમર કે કરોડમાં દર્દ થવું સર્વ તુરત આરામ થાય છે. કીંમત રૂ. ૧ાા ત્રણ શીશીના રૂ. ૪.

હરસની દવા.

વિતે તે જાણે કે હરસની બીમારી કેટલી ખરાબ છે અમારી આ દવા ખાવા માત્રથી હરસ સુકાઇને મરી જાય છે. હરસમાંથી લોહી વ્હેતું તો પહેલેજ દિવસે બંધ કરે છે. હરસ ઉપર મલમપટા કરવાની કશી જરૂર નથી. કીં. રૂ. ૩ નમુના માટે પા (૦ા) શીશી જોઈએ તો રૂ. ૧.

પ્રમેહાંતક.

જુનો કે નવો ગમે તેવો પ્રમેહ નીરમુળ કરનારી આ દવા છે વારંવાર પીપ (રસી) નું જવું, પીળા તથા સફેદ રંગના ડાધા પડવા વારંવાર પેશાબની ઇચ્છા પહેલાં યા પછી ધાતુનું જવું, મધની માફક ધાડો પેશાબ થવો પેશાબ કરતી વખતે બળતરા થવી વીગેરે પ્રમેહથી થતા તમામ રોગોને નીરમુળ કરી પુરતો આરામ થાય છે. બજારૂ દવાઓ કરીને કંટાળી ગયા હો તો એકવાર જરૂર અમારી દવા અજમાવી જોજો કીં. રૂ. ૨) ત્રણ સીસીના રૂ. પાા

ખીજાબ. (કેશ કલપ)

શેહનાનો ખીજાબ વાપરો. સુગંધીથી બ્હેક બ્હેક થાયછે. વાળ તો અસલ કુદરતી કાળા રંગના થઇ જાયછે. ખર્ચ શું ? રૂ. ૧) ત્રણ શીશીના રૂ. ૨॥.

અર્ક ! **ફુલ ! !** **તેલ ! ? ?**

	શીશી. એકની કીં. રૂ.	શીશી ત્રણની કીં. રૂ.		શીશી. એકની કીં. રૂ.	શીશી ત્રણની કીં. રૂ.
અજમાનો અર્ક	०॥	૧।	પીપરમીંટનો અર્ક	०॥	૧।
તજનો અર્ક	०॥	૧।	લવીંગનો અર્ક	०॥	૧।
ઇલાયચીનો અર્ક	०॥	૧।	ગંધાબીજેરાનોઅર્ક	०॥	૧।
વલીઆરીનો અર્ક	०॥	૧।	ફુદીનાનો અર્ક	०॥	૧।
હીંગનો અર્ક	०॥	૧।	સુંઠનો અર્ક	०॥	૧।
પીપરમીટનાં ફુલ	०॥	૧।	અજમાનાં ફુલ	०॥	૧।
ચંદનનું તેલ	૧)	૨॥।	ચહાનું તેલ	०॥	૧।
પીપરમીટનું તેલ	०॥	૧।	કપુરનું તેલ	०॥	૧।

ઉપર જણાવેલ અર્ક, ફુલ, તેલ વગર ભેળસેળનો તથા ખાત્રીનો માલ મળશે.

જેનસ બામ.

માથાના દુઃખાવા માટે અકસીર દવા કી. રૂ ०॥ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧।.

ખાંસીની ગોળીઓ.

કી. રૂ. ०॥ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧।.

બાલામૃત.

નાનાં બચ્ચાં માટે શકિતની અકસીર દવા કી. રૂ. ૧) ત્રણ

એક રૂ. કરતાં ઓછી કીંમતનું વી. પી. મોકલવામાં આવતું નથી.

સીસીના રૂ. ૨ા.

સુરમો.

નં. ૨નો ધોળો તોલા એકના રૂ. ૧૦) નં. ૩નો કાળો તોલા ૧ના રૂ. ૨) ० तथा ०॥ તોલાની સીસીઓ ચાલુ ભાવે મળશે.

ખસનો મલમ.

ગમે તેવી ખસને માટે અકસીર ઉપાય છે. કીં. રૂ. ०॥ ત્રણ સીસીના રૂ. ૧ા.

જુલાબની ગોળીઓ.

કીં. રૂ. ०। ત્રણ સીસીના રૂ. ०॥=

ભીમસેની ચુર્ણ.

અજીર્ણ તથા અન્ન પાચન નહિ થવાથી ઉત્પન થતાં દરદો માટે અકસીર ઉપાય કીં. રૂ. ०॥ ત્રણ સીસીના રૂ. ૧ા

ફીવરૉલ ! !

(તાવનું એગ્યુમીક્સ્ચર)

મેલેરીઆ, ઇનફલુએનઝા, એકાંતરીઓ, રોજંદો, ચોથીઓ, પ્લેગનો, પ્લીહા (બરોળ) નો, લાંબી મુદતનો, ટાઢીઓ, વીગેરે તમામ પ્રકારના તાવને માટે અકસીર દવા છે. તાવને આવતો રોકી દસ્ત સાફ લાવે છે અશકતી લાગતી નથી તેમજ આંખની બળતરા માથાનો દુખાવો શરીરનું કળતર વીગેરે એકજ દિવસમાં મટી જાય છે. કીં. એક સીસીનો રૂ. ०॥। ત્રણ સીસીના રૂ. ૨)

દાંતનું મંજન.

સુગંધીદાર આ મંજન હંમેશાં વાપરવા જેવું છે, દાંતને ઉજળા મોતીના દાણા જેવા રાખવા માટે જરૂર વાપરો, દાંતમાં કળતર, લોહી નીકળવું, પરૂ નીકળવું, હાલવું, અવાળું ફુલવું વિગેરે માટે ખાસ વાપરવું જરૂરનું છે કીંમત રૂ. ०।= ત્રણ સીસીનો રૂ. ૧)

નેત્રબિંદુ.

સાધારણ ઝાંખ, રતાશ, આંખોની ગરમી, દુખવા આવવી. રાત્રે ઓછું દેખાવું વૃધ્ધાવસ્થાની આંખની નબળાઇ, વિગેરે માટે અકસીર છે. કીંમત રૂ. ૦॥ ત્રણ સીસીનો રૂ. ૧।

પારિજાતક હેર ઓઇલ.

પારીજાતક હેર ઓઇલ સુગંધીનો ખજાનો છે. માથાના વાળ કાળા, રેશમ જેવા સુંવાળા અને ચકચકીત થાય છે. મગજને ઠંડુ રાખે છે અને માથામાં કોઇ પ્રકારની વ્યાધી થતી નથી. કીં. રૂ. ૦॥। ત્રણ સીસીના રૂ. ૨)

અર્ક કપુર

કોલેરાનો ઉપદ્રવ ચાલુ હોય તે વખતે આ દવાનાં રોજ બે ત્રણ ટીપાં પાણી સાથે પીવાની ટેવ રાખવાથી કોલેરાનો ચેપ લાગતો નથી. કોલેરા ઉપરાંત સાધારણ ઝાડો, ઉલટી, ચુંક, મરડો વીગેરે પેટનાં દરદોમાં પણ અકશીર ઉપાય છે. કીં. રૂ. ૦॥ ત્રણ સીસીનો રૂ. ૧।

કસ્તુરીની ગોળીઓ.

અસલ નેપાળની સુદ્ધ કસ્તુરી મીશ્રીત આ ગોળીઓના સેવનથી દમ, શ્વાસ, ખાંસી, છાતીનું દર્દ, ધાતુ ક્ષીણતા નપુસકતા વીગેરે દુર કરી નવું લોહી અને વીર્ય ઉત્પન્ન કરી બદન ગુલે ગુલાબ જેવું બનાવે છે. મન પ્રફુલીત રહે છે. સ્ત્રી પુરૂષ બન્નેને એક સરખો ફાયદો પહોંચાડે છે. કીં. રૂ. ૨) ત્રણ સીસીના રૂ. ૫।

દાંત અગર દાઢના દુખાવાની દવા.

દાંત અગર દાઢના દુઃખાવાની વેદના તો જેને વીતી હોય તે જાણે દરદાને કોઇપણ જાતનું ચેન પડતું નથી, ખોરાક લેવાતો નથી તેમજ જીવ આખો વખત ત્યાંનો ત્યાંજ લાગી રહે છે. આ દવાનું પુંમડુ મુકતાંજ ચમત્કારીક અસર થાય છે રોતી સીકલ એકદમ હંસમુખી થઇ જાય છે. કીં. રૂ. ૧) છેત્રણ સીસીના રૂ. ૨॥

કમરનો, પગની પીંડીઓનો દુખાવો, ખોરાક ઉપર અરૂચી સ્મરણ શકતી બરોબર રહે નહિ, ખાંસી, થોડા કામથી થાક લાગવો, હાથની હથેલી ઘસીને સુંઘવાથી દુરગંધી, તરસ લાગવી, સ્વપ્નામાં ધાતુનું સ્ખલીત થવું નજીવી બાબતમાં ઈન્દ્રિનું ઉશ્કેરાવું અને તેનાથી વીર્યનો નાશ થવો વીગેરે સેંકડો પ્રકારના રોગો વીર્યના નાશથી ઉત્પન્ન થાય છે. તે દરેક રોગને દુર કરવા માટે અમૃતગુટીકા એક અલૌકીક બીન હરીફ દવા છે પાચનશકિત મંદ હોય તો ઘી, દુધ મેવો વીગેરે કંઈ કામ લાગતું નથી તેટલા માટેજ અમૃતગુટીકાનો ઉપયોગ કરવાની ખાસ જરૂર છે, તમારી અમુલ્ય જીંદગીનો અકાળે નાશ કરવાની ઈચ્છા ના હોય તો પહેલી તકે આને અજમાવી જો જો.

અમૃત ગુટીકા

'દરેક રૂતુમાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે છે તેમજ દરેક રૂતુમાં એક સરખો ગુણ આપે છે. ખાત્રી પુરવક માનજો કે શકતી પ્રાપ્ત કરવા માટેજ અમૃતગુટીકાનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર તો છેજ પણ તમારા હંમેશના જીવનને સુખ પુર્વક વીતડવા માટે ખાસ ઉપયોગી દવા છે. કીંમત દરેક માણુસને પોસાઈ શકે તેટલા માટે સાધારણ રાખી છે. ૩૨ ટીકડીઓની એક સીસીના રૂ. ૨) ત્રણ સીસીના રૂ. ૫)

અમૃત મીક્ષ્ચર!!

(શકિત મેળવવા માટે અમુલ્ય દવા.]

"અમૃત ગુટીકાના" ઉપયોગથી જે જે ફાયદા થાય છે. તેટલા જ ફાયદા આ દાવના ઉપયોગથી પણ થાય છે. (પુરી વિગત માટે પા. ૨૦-૨૧ વાંચો) પણ ઘણા સદગ્રહસ્થોને ગોળીઓ ખાવાની પસંદ આવતી નથી તેમને માટેજ ખાસ કરીને આ "અમૃત મીક્ષ્ચર" પીવા માટે બનાવવામાં આવેલ છે. સ્ત્રી પુરૂષોને એક સરખો ગુણ

આપે છે; એક વખતના ઉપયોગથીજ ખાત્રી થઇ જશે. કીંમત ૧ શીશીના રૂ. ૨) ટ. ખ. સાથે રૂ, ૨ાા ત્રણ શીશીના રૂ. પા ખ. સાથે રૂ. ૬)

મહીલા જીવન.

પ્રદરનો રોગ સ્ત્રીઓને માટે મહા ભયંકર ગણાય છે. ક્રૂર પ્રદરથી અનેક સ્ત્રીઓનાં જીવન અકાળે નષ્ટ થાય છે. નવ જી ભરેલું બદન, ઉત્સાહી અને ખીલેલું બદન, મોહક ચહેરો એ સર્વ નાશ પ્રદરના વ્યાધીથીજ થાય છે. સેંકડે ૯૦ સ્ત્રીઓ આ રોગ હેરાન થાય છે અને ફોગટના પૈસા ગુમાવી માટીના મુલ્યની દવા ખાય છે.

"મહીલા જીવન" એ એક કુશળ ડોકટરની બનાવટ હજારો દરદીઓમાં વાપર્યા પછીથીજ જન સમાજના ઉપયોગ બહાર મુકવામાં આવેલ છે. 'મહીલા જીવન' ના ઉપયોગથી (ધોળો) યા રક્ત [લાલ] પ્રદર એટલે ચીકણો, મેલા રંગનો, પીળો, ધોળો અગર લાલ રંગનો વાસમારતો પ્રવાહી રૂપે જે પદ વહી જાય છે તેનાથી શરીરનું કળતર સ્તુતી. હાથ પગની બળા ઝીર્ણ તાવ, શરીરનું સુકાઇ જવું, અધુરે માસે ગર્ભનો નાશ થ અનીયમીત અટકાવ આવવો, ખાંસી, રતવા, માથાનો તથા પે દુ:ખાવો, ખોરાક પર અરૂચી, દસ્તની કબજીઅત, આખો વખત રહેવાની ઇચ્છા ઇ. અનેક વ્યાધીઓને જડમુળથી નષ્ટ કરી બ યોવનથી ખીલતું અને ગર્ભ ધારણ કરવા લાયક બનાવે છે. ગર્ભા યના તમામ વીકારો મટાડે છે. કીંમત ૧ શીશીના રૂ. ૨) ટ. ખ સાથે રૂ. ૨ાા ૩ શીશીના રૂ. પા ટ. ખ. સાથે રૂ. ૬]

જે. એન. શેઠના મુ. પો. નડીઆદ (ગુજરાત)

J. N. SETHNA p. c. NADIAD (Gujarat)